

Univerzita Karlova v Praze
Filozofická fakulta

Ústav etnologie
Oddělení kulturologie

Bakalářská práce

Barbora Truksová

Fenomén tetování v české kultuře

The Phenomenon of Tattooing in the Czech Culture

Praha 2014

Vedoucí práce: PhDr. Mgr. Martin Rychlík, Ph.D

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala svému vedoucímu práce PhDr. Martinu Rychlíkovi, Ph.D za cenné rady, vedení mé práce a za zapůjčení velkého množství jinak těžko dostupného materiálu. Velký dík patří také Lukáši Musilovi za to, že mě, nejspíš nevědomky, naučil přemýšlet. A to nejen o tetování.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů.

V Praze, dne 8. srpna 2014

.....
Barbora Truksová

Klíčová slova (česky)

Identita, fenomén, funkce, média, motivace, tetování, umění, vývoj

Klíčová slova (anglicky):

Identity, phenomenon, function, media, motivation, tattoo, art, development

Abstrakt (česky)

Bakalářská práce se zabývá fenoménem tetování v české kultuře, zejména v posledních zhruba 25 letech. Tradice tatuáže byla na českém území přerušena dobou komunismu, současná scéna se tak začala formovat až po pádu režimu, kdy se uvolnila šance cestovat a přivážet nejen nové materiály, ale také znalosti.

V úvodu práce je snaha vymezit základní pojmy v oblasti tatuáže, dále i hlavní funkce, se kterými se tetování v literatuře obvykle spojuje. V této části je i jistý exkurz do mimoevropských oblastí.

Práce se snaží zmapovat i historii tetování v Evropě, neboť relevantní informace o tatuáži na českém území se objevují až v 19. století. V počátku 20. století byl patrný i odborný zájem o tetování jako takové. Po komunistickém puči v roce 1948 bylo tetování považováno za ilegální, čímž se přerušila jeho tradice. S otevřením hranic přišla šance pro zájemce o body art k rozvíjení tohoto řemesla. Druhá renesance tetování tak do ČR přichází se zpožděním několika desetiletí.

Významnou kapitolou této práce je pojmenování stylů, se kterými se může zájemce o tetování setkat. Zároveň jsou zde krátce představeni čelní představení každého stylu. Bakalářská práce sleduje i to, jakým způsobem v posledních letech reflektují tetování masová média.

Výzkumná část práce se skládá z výzkumu kvantitativního, kde náhodně vybraní respondenti odpovídali na několik tematických okruhů, a z kvalitativní části, ve které byly vedeny čtyři částečně strukturované rozhovory s českými tatéry.

Abstract (in English):

This thesis deals with the tattoo phenomenon in the Czech culture, especially in the last 25 years. The tattooing tradition within the Czech boundaries was interrupted by communism, therefore the current scene began forming after the fall of the regime, which was a release chance to travel and bring down not only new materials but also knowledge.

There is a definition of the basic concepts of tattooing in the beginning of the work, as well as the main features, which the tattoo is usually associated in the literature with. In this part of the bachelor thesis there is an excursion outside the European areas.

The work even tries to map the history of tattooing in Europe, as the relevant information about the tattoo in the Czech lands does not appear before the 19th century. In the early 20th century there was also apparent professional interest in the tattooing itself. After the communist coup in 1948, tattoos were considered illegal, thereby its tradition was interrupted. With the the borders reopening came a chance for people interested in body art to develop this craft. That way the second tattoo renaissance arrives to the Czech Republic with a delay of several decades.

A substantial part of this work is styles naming, which people interested in tattoos can come across with. At the same time there are briefly introduced the customs performers of each style. This bachelor thesis pursues also the way of mass media reflecting tattoo in recent years

The research part consists of quantitative research, where randomly selected respondents answered several topics, and the qualitative part in which there were conducted four semi-structured interviews with Czech tattoo artists.

Obsah

ÚVOD	9
Literární rešerše.....	10
TEORETICKÁ ČÁST	13
1. Základní pojmy	13
2. Funkce tetování	14
2.1. Funkce rituální	15
2.2. Funkce estetická	15
2.3. Funkce magicko - náboženská	16
2.4. Funkce léčebná.....	16
2.5. Funkce komunikačně- identifikační	16
2.6. Funkce skupinová	17
2.7. Funkce statusově- hierarchická	18
2.8. Funkce individualizační	18
3. VÝVOJ TETOVÁNÍ V EVROPE	19
3.1. Nejstarší historie	19
3.1.2. Antika.....	20
3.1.3. Křesťanství.....	21
3.2. Renesance tetování	22
3.2.1. Mořeplavci a námořníci	22
3.2.2. Cirkus	23
3.2.3. Šlechta.....	24
3.2.4. Trestanci.....	25
3.2.5. Holocaust	25
4. VÝVOJ TETOVÁNÍ V ČESKÝCH ZEMÍCH.....	26
4.1. První poznatky	26
4.2. Přelom 19. a 20. století.....	27
4.2.1. Odborný zájem o tetováž	27
4.2.2. Negativní konotace tetování.....	28
4.3. Socialismus – úpadek tetování	29
4.4. Znovuobnovení body artu	30
4.4.1. Tattoo conventions	32
5. SOUČASNÉ STYLY A TRENDY V TETOVÁNÍ.....	34
5.1. Metodika rozdělení	34
5.1.1. Abstraktní tetování	36

5.1.2. Akvarel.....	37
5.1.4. Asie/Japonsko	38
5.1.5. Biomechanika.....	40
5.1.6. Black and grey - darkside.....	40
5.1.7. Dotwork	41
5.1.8. Grafická tetování.....	42
5.1.9. Newschool.....	42
5.1.10. Oldschool	44
5.1.11. Písmo.....	46
5.1.12. Polynésie	47
5.1.13. Realistika.....	48
5.1.14. Ruční tetování/ tradiční technika.....	48
5.1.15. Tribal.....	49
6. MEDIÁLNÍ PREZENTACE TETOVÁNÍ A TETOVANÝCH V ČESKÝCH MASOVÝCH MÉDIÍCH.....	50
6.1. Tetování celebrit	50
6.2. Tetování jako módní doplněk.....	51
6.3. Varovné a osvětové články	51
6.4. Informace o probíhajících akcích.....	52
6.5. Reportáže ze studií	52
6.6. Etnografie, dějiny a vývoj tetování	53
6.7. Trendy v tetování	53
6.8. Zajímavosti a kuriozity	54
7. EMPIRICKÁ ČÁST	55
7.1. KVANTITATIVNÍ ČÁST	55
7.1.1. Výzkumný projekt.....	55
7.1.2 Objekt šetření	55
7.1.3. Metodologie	55
7.1.4. Hypotézy	56
7.1.5. Cíl výzkumu	56
7.1.6. Dotazník	56
Shrnutí výzkumu	61
7.2. KVALITATIVNÍ ČÁST	62
7.2.1. Představení respondentů.....	62
7.2.2. Metodologie	63

7.2.3. Vyhodnocení	63
ZÁVĚR	68
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY:	70
Příloha 1. – fotogalerie	73
Příloha 2. – dotazník	88
Příloha 3. – Rozhovory	93

ÚVOD

Tetování, všeprostupující fenomén vlastní všem kulturám. Lidé od pradávna toužili po sebezkrášlování a tetování bylo jedním z jeho projevů. Vpravování pigmentu pod kůži, bolestivý rituál, při kterém teče krev. Obraz, kterým lze vyjádřit vlastní osobnost...A přesto jím mnozí opovrhují, tak jako opovrhují jeho nositeli. Je to pozůstatek z dob komunismu, kdy bylo tetování díky jeho perzekvování znakem kriminálníchků a deviantů, nebo má zášť ještě nějaké hlubší kořeny? Jsou tetovaní skutečně znevýhodněni tetováním, anebo jsou znevýhodněni svou osobou?

O tetování jsem se dlouho příliš nezajímala. Ač mi byla v době pubertálních výstřelků blízká subkultura punkrocku, emo či hardcoru, vždy jsem tetování považovala za jakousi nerozváženost, které budou lidé brzy litovat. Změna ve vnímání přišla až s přednáškami *Antropologie umění* na FF UK, kdy jsem objevila i jiné významy tetováže. Mé první tetování bylo jakýmsi přechodem, uzavřením životní etapy. A díky druhému jsem pochopila, že tetování nemusí být jen esteticky líbivým doplňkem, urputnou snahou dokázat svůj názor, či touhou se někam zaškatulkovat.

Domnívám se, že v České republice existuje množství tatérů – umělců, kteří dosahují špičkové úrovně. Na počet jich není málo, poměrově s těmi nekvalitními je to horší. Je ale horší špatné tetování, nebo špatný tatér? Nemá „kérka“ od přítele, který drží strojek poprvé v ruce, větší hodnotu, než řemeslně perfektní tetování, do kterého nedá jedinou emoci tatér, ale především, vůči kterému zůstane chladný i jeho nositel?

Okolo tetování existuje množství otázek, na které bych ráda našla odpovědi, jenže každá z těchto otázek by si zasloužila svou vlastní bakalářskou práci. Jelikož je téma tetování v České republice poměrně nezpracované. Komplexněji se mu věnuje pouze kniha Vladimíra Valenty *Tetování a tetování* (2011), která je ovšem zaměřená spíše na výpovědi a pocity, než na logickou strukturovanost. Rozhodla jsem se k němu přistoupit s větší popisností.

Mým cílem je charakterizovat trendy a styly, se kterými se může člověk se zájmem o současné tetování v tzv. komerčním tetování (komerčním tetování zde myslím tetování prováděná zákazníkům v profesionálních salonech) setkat, a také představit jména těch tatérů, jejichž práce si dle mého názoru představení zaslouží. K tomu je ale třeba také zmapovat to, co tomu předcházelo, a to nejen v Čechách, ale v Evropě celkově. Jak se na fenomén tetování

dívají jeho nositelé, a jak to je u samotných tatérů, na to se ptám v rámci svého výzkumu ve druhé části práce.

Práce se nezaměřuje na vše, co se lze o tetování říci. Záměrně se vyhýbám tématu významů ve vězeňském tetování, pokud to nemá vliv na historický vývoj tatuáže jako takové. Stejně tak si nekladu za cíl popsat a charakterizovat tetování v rámci subkultur. S ohledem na rozsah práce by byla taková charakteristika jen klouzáním po povrchu.

Literární rešerše

Ačkoliv k tématu tetování lze dohledat (zejména v dnešní internetové době) nezměrné množství materiálů v českém jazyce, jen málo jich je vhodných pro odborné či vědecké účely. Do nedávné doby jediná skutečně odborná publikace v českém jazyce je ucelená původní monografie českého etnologa Martina Rychlíka *Tetování, skarifikace a jiné zdobení těla* (2005). V této publikaci se autor komplexně věnuje problematice tetování, historii, technikám, ale také současnému významu, jak v „primitivních“ společnostech, tak i v západní kultuře. Nedávno vydalo nakladatelství Mladá fronta další z Rychlíkových studií – *Dějiny tetování* (2014). V této práci autor upravil, opravil, rozšířil či naopak vynechal některé poznatky ze své předcházející knihy. Další literatura v českém prostředí je spíše populárně naučného charakteru, nicméně odborné (diplomové či dizertační) práce se objevují už i v akademické sféře. Většina z nich však zdůrazňuje především historii tetování, nahlíženou způsobem vlastním danému oboru studia.

Více publikací lze dohledat mezi cizojazyčnými tituly – ve většině případů se zaměřují především na lokální styly tetování a jejich rituální kontext, například tetování v Polynésii, konkrétně na Markézách apod. Tyto publikace však nekorespondují s tématem mé práce. Z hlediska historie tetování je jedním z nemnoha relevantních zdrojů například publikace *Tattoo history: a Source Book* (2000) od Stevea Gilberta. Autor se, s pomocí několika dalších autorů, snaží zmapovat vývoj historie tetování v rámci daných oblastí, ať už zeměpisných či společenských. Tato kniha zároveň patří mezi nejcitovanější v oblasti historie tetování.

Historií tetování se zabývá také *The History of Tattooing* (1925) oxfordského antropologa a historika Wilfrida Dyson Hamblyho. Jeho kniha je poměrně ucelenou studií historie tetování, zabývá se hledáním funkcí a významů a popisuje kromě jiného vizuální stránku, dle něho, „tetovačsky“ nejvyspělejších kultur.

Velice zajímavá a přínosná publikace s prostým názvem *Tattoo* (2014), vyšla k příležitosti právě probíhající výstavy o tetování v rámci pařížského muzea mimoevropských kultur - *Musée du Quai Branly*. Kolektiv autorů zde mapuje nejen historii, ale také konkrétní fenomény v oblasti tetuáže, publikace obsahuje velké množství zajímavých, často dříve nepublikovaných fotografií.

Velice zajímavá, zejména z pohledu genderu, je publikace *Bodies of Sumversion: a Secret history of women and tattoo* (2013) americké autorky a novinářky Margot Mifflinové. Autorka zde provádí historii a vývojem tatuáže žen v proamerické kultuře. Od cirkusu přes 70. a 80. léta až k dnešním celebritám ve světě tetování, jako je například americká tatérka Kat Von D se svou reality show.

Dostupnější informace pak poskytují více či méně specializované časopisy. V českém prostředí zejména *Art magazín Tetování*, kam v letech 2005 – 2008 přispíval Martin Rychlík nebo kmenový autor Pavel J. Hejátka a další. Ze zahraničních časopisů lze zmínit například *Man*, a další, obvykle antropologicky zaměřená periodika, jako např. *American Anthropologist* nebo *Theory, Culture & Society*..

Tato práce se chce zaměřit na vývoj tetování na českém území. Nejstarším literárním podnětem pro mou snahu zkoumat tetování na českém území je popularizační knížka *Tetování a tetování* od českého lékaře Otakara Nováčka (1937). Autor zde píše o různých technikách tetování, ale především pak o soudobých potetovaných a motivech, které bývají nejčastěji symbolizovány. Sám rozhodně není zastáncem tetování, považuje jej za obrovskou chybu jejich nositelů. Zároveň se za ně přimlouvá u ostatních, neboť není důvod lidi takto oceňované vyčleňovat ze slušné společnosti, znemožňovat jim práci či je jinak perzekvovat. Největšího trestu za svou nerozvážnost si udělili samotní potetovaní.

Tetování samotné bylo až do revoluce považováno za nelegální, tudíž tetování z doby předrevoluční je obvykle znakem určitých subkultur, případně kriminálků. Tomuto tématu však není věnována zatím žádná publikace – podle dostupných informací se však její vydání připravuje, autorem by mohl být jeden ze zakladatelů pražského Tribo Tattoo and Piercing studio Michal Burda.

Jednou z prvních popularizačních publikací, která v ČR vyšla, byla publikace *Umění tetování* (Ferguson, Procterová; 1998). O její vydání se zasloužil britský magazín *Bodyart*, čemuž odpovídá i její podoba. Díky této publikaci můžeme dobře sledovat, k jakému došlo od devadesátých let vývoji v technice tetování i přesnosti vzorů. Kniha se dělí na několik částí,

první se věnuje historii tetování starší i nedávné, rozděluje zde tetovací styly a vlivy na ně – Japonsko, tribal, američtí indiáni, keltské kulturní kořeny, jednoduché černé ornamenty, odznaky příslušnosti – sociální funkce, humor a karikatury, smrt a horor, mýty a legendy, fantazie v umění, portréty, flóra a fauna, abstraktní tetování. Právě poslední kapitola odkazuje k dnešnímu trendu, specifickému zejména pro evropskou tatérskou scénu. Autoři v této kapitole zmiňují nový druh zákazníků, které přitahuje tetování nikoli jako shromažďování vzorů, jako přeměnění sama vlastními unikátními výtvoři. Dostáváme se zde od zažitého vnímání tetování jako řemesla k tetování jako umění. Tuto publikaci lze hodnotit jako velice pozitivní počín, nezvyklé pro obdobnou literaturu jsou velmi přesné popisy u fotografií (kterých je zde obrovské množství) – autoři uvádí plné jméno tetovaného i tatéra. Bohužel, její hodnotu snižuje velice nekvalitní překlad z angličtiny – jednak svou strojovou formou, tak i neerudovaností (nijak se neakceptuje gender zmiňovaných), nesmyslné názvy kapitol a podobně (například název kapitoly fantazie v umění, která dokumentuje tetování inspirované fantasy literaturou). Touto publikací se inspirovala i hovorovým jazykem psaná kniha *Tetování* (2005) tatéra Radomíra Fiksy. Ta však působí spíše jako informační příručka pro toho, kdo o dané téma začíná projevovat zájem, či zamýšlí začít s tetováním sebe či ostatních.

První české profesionální tetovací studio UZI vzniklo v roce 1992. Právě od tohoto roku se mapuje novodobá éra tetování na českém území. Informace lze získat z rozhovorů z magazínů, novin, televize a především internetu. O tetování v porevolučních letech se můžeme dozvědět například z publikace *Kmeny* nakladatelství Bu2r (Vladimír 518, 2011). Zde kolektiv autorů mapuje řadu městských subkultur, včetně tetovaných, punkerů, emo, goth, skinheads a dalších, doplněné vždy o rozhovor s jedním či více zástupci daného „kmene“. Nejvíce informací o tom, jak vypadaly počátky profesionálního tetování v České republice, ale i jaké jsou osudy a myšlenkové pochody jednotlivých tatérů, nám přibližuje kniha *Tetování a tetovaní* (2011) českého malíře Vladimíra Valenty. Autor nám převypráví zajímavé příběhy, které se dozvěděl z množství rozhovorů, které s českými (či přesněji na českém území působícími) tetovači vedl. Kniha je psána s velkým osobním vkladem, kdy se v některých případech dozvídáme více o autorovi a jeho dojmech než o samotných zpovídaných. Nicméně vzhledem k charakteru mé práce se jedná o velice přínosnou a ucelenou publikaci.

TEORETICKÁ ČÁST

1. Základní pojmy

BODY ART – zastřešující výraz pro různé formy zdobení těla, ať už se jedná o tetování, skarifikaci, cutting či branding, piercing, implantace, barvení vlasů či vousů, ale také líčení tváře. Bylo v roce 1945 zařazeno mezi 67 kulturních univerzálií – tedy prvků, které jsou společné všem kulturám napříč prostorem a časem. Toto rozdělení vytvořil americký antropolog George P. Murdock.

DISKRIMINACE – stav, kdy jsou jedné skupině lidí upírána práva a příležitosti, jimiž disponují druzí. Velmi často jsou příčinou diskriminace předsudky (Giddens, 1997, s. 231). Ve spojení s tetováním se obvykle jedná o potíže se získáním zaměstnání, zejména v určitých sektorech, jako je bankovníctví atp.

IDENTITA – nezaměnitelnost a charakteristika, typické rysy jedince nebo skupiny, obvykle podmíněné sociálními charakteristikami (Giddens, 1997, s. 550).

„KÉRKA“ – slovo romského původu z „khérovat“ s významem „rýpat“ (Valenta 2011, s. 11). Velmi často používaný pojem nahrazující slovo tetování. V přesnějších významech se pak používá k popisu tetování provedeného neodborně, případně pro vojenská či kriminální tetování.

KULTURA – na pojem kultura lze pohlížet ze čtyř možných perspektiv. Axiologické pojetí považuje za kulturu jevy, které přispívají ke kultivaci a humanizaci člověka a k progresivnímu rozvoji lidské společnosti. Antropologické pojetí považuje kulturu za systém artefaktů, sociokulturních regulativů a idejí sdílených a předávaných členy určité společnosti. Redukcionistické pojetí se pokouší omezovat rozsah pojmu kultura na určitý výsek sociokulturní reality. Dekonstrukční pojetí se pokouší o odmítnutí pojmu kultura jako významné kategorie věd o člověku, společnosti a kultuře. Zastánci tohoto pojetí jsou přesvědčeni, že v současné době nelze nalézt jednoznačnou hranici mezi různými kulturami a kulturními identitami jejich nositelů (Soukup, 2011, s. 37-38).

PIGMENT – substance vytvářející intenzitu barvy.

STIGMA – negativní označení, původně viditelně vypálený znak na tělech trestanců či otroků.

RITUÁL – Symbolicky a normativně standardizovaný způsob chování a soubor obřadných činností, jehož prostřednictvím příslušníci určité skupiny udržují a upevňují hodnoty a normy své kultury. V tradičních společnostech se obvykle jednalo o magickou nebo náboženskou aktivitu (Soukup 2011, s. 696)

SUBKULTURA – sociální skupina, která se hlásí k odlišným hodnotám a normám než majoritní společnost.

SYMBOL – jakékoliv znaky s širším obecným či abstraktním významem, které nám napomáhají třídit a klasifikovat svět.

TATÉR – tvůrce tetování. Významově se může jednat o řemeslníka, který vytváří pod kůží předem určené motivy, ale také o umělce, který vytváří vlastní návrhy. Synonymem je slovo tetovač, to se ovšem kromě odborné literatury nepoužívá.

TETOVÁNÍ – forma permanentního zdobení těla, kdy je do kůže vpravován pigment. Slovo původem z polynéského *tatau* - ťukat, v západní kultuře prvně použito roku 1768 v deníku Jamese Cooka. Jedná se o slovo polynéského původu a znamená ťukat. Tetování je považováno za vrchol tělesné modifikace. Stejně jako ostatní v sobě spojuje oblast fyzična, kultury hmotné i symbolické. Ač se funkce tetování proměňuje v čase i prostoru, zůstává mu vysoká umělecká hodnota. Tetování je fenoménem lidským, je nositelem kultury. Zdobený člověk byl napříč kulturami považován za kulturního, na rozdíl od přirozené, divoké přírody. (Tyto protiklady popsal ve své knize *Posvátné a profánní* rumunský religionista Mircea Eliade). Člověk se tetováním odlišoval od zvířat. V práci dále používám další formy téhož slova: tatuáž, tetuáž, tetováž.

2. Funkce tetování

Funkce tetování je ve velké části publikací dělena do řady navzájem se protínajících kategorií. S tímto dělením pracuje Steven Gilbert ve své studii *Tattoo history: a Source Book* (2000), stejné pak systematicky popisuje osm z funkcí i Martin Rychlík (2005, 2014), ze kterých tento text vychází. Jiné dělení použil například Wilfrid Dyson Hambly, který rozdělil tatuáž dle šesti funkcí: 1) estetické nabádání 2) uměle vytvořený prostředek k průběhu přirozeného

výběru 3) přežitků starověkých obřadů pouštění žilou 4) prostředků k rozpoznávání přátel a nepřátel 5) atavismus 6) náboženství (Hambly 1925, s. 13- 25)

2.1. Funkce rituální

Tou první, u primitivních společností nejrozšířenější, je funkce rituální. Tetování bylo obvykle spojováno s rituály iniciačními - přechodovými, v období puberty, kdy se chlapci stávali muži a dívky ženami (obvykle období první menstruace). Tato obřadně provedená tetování byla obvykle velmi bolestivá (posvátná byla i krev vytékající z ran). Tetování bylo pro daného jedince velmi důležité – na první pohled ukazovalo, že jedinec rituálem prošel, stal se mužem, společnost jej začala brát jako dospělého. Náročnost procesu inicializační tatuáže na Markézách popsala ve své knize *Tattooing in the Marquesas (1922)* Willowdean Handyová. „Po dlouhé, bolestivé a mučivé tetováži, po nelítostném porušování jemné kůže vypichováním obrazců, dnech utrpení a horečnatých nocích, bylo zde oslavování dokončené práce. Za úsvitu duněly bubny, údolím se nesl slavnostní zpěv a zaříkávadla.“ (Gilbert, 2000, s. 65)

2.2. Funkce estetická

V současné proamerické kultuře nejčastější funkcí, je funkce estetická, často spjatá s funkcí erotickou. Nejen v naší kultuře, ale i v ostatních byla propracovaná tatuáž považována za cosi krásného (Polynésie). Funkce estetická je tou, která pro svou zjevnost provází všechny ostatní. Estetizace všem nemusela mít pouze náboj pozitivního – takové zkrášlování bylo a je typické zejména u žen, zatímco u mužů šlo v minulosti (ale jak se dále ukáže, tak i v naší přítomnosti) o zastrašení protivníků. Známa je tak zmínka Gaia Julia Caesara v *Zápisích o válce galské* o „pomalovaných“ Piktech, kteří tím získali i své jméno (pictus – latinsky pomalovaný). Z těchto zmínek však vzhledem k problematickému překladu z latiny není jisté, jednalo-li se o tatuáž trvalou. S estetikou tetování souvisí také sexualita. Jak historicky (po přechodových rituálech byla žena/muž připraven na manželství), tak i dnes. Zejména u žen je mnoho motivů a jejich umístění spjato se sexualitou a sváděním – včetně ještě nedávno tak populárních černých „parohů“ nad dívčím pozadím. V rozhovoru pro knihu *Tetování a tetování* se nad estetikou a sexualitou zamýšlí i opavský tatér Bekuš. „A chlapům bych vzkázal, ať se nechají tetovat a nebojí se toho. Není nic legračnějšího než nahý muž a navíc bez tetování. To pak vypadá jako velká bílá jitrnice – antisexy.“ (Valenta 2011, s. 187)

2.3. Funkce magicko - náboženská

Funkce magicko- náboženská je tradiční především pro preliterární společnost – vytetované obrazce měli ochránit svého nositele před útoky zvířat, ve válkách, zlými duchy. Skotský antropolog John Frazer ve slavné *Zlaté ratolesti* (1890) připisuje některé motivy tatuáže v souvislosti s totemovými předky – každý kmen měl své vlastní znaky, které byly tetovány (s. 166). Obvyklé bylo také připodobnění ke zvířatům, jejichž moc a sílu měl tetovaný získat – jako příklad lze uvést například jaguáři vousy u peruánských indiánů. Jiná taková připodobnění měla pomoci nalákat lovená zvířata- v arktické oblasti mroží kly, či takzvané „velrybí vábničky“. Podle Larse Krutaka byl „tento typ soucitné magie zřejmý v případech stylizovaných „velrybích vábniček“ zdobících koutky mužských úst. Tento symbol byl tetován jako znak prvního zabití – *kakileq*, objevuje se u Yupigetů na ostrovech Sv. Lawrence, ale také na Čukotce a v dalších arktických oblastech.“ (Gilbert, 2000, s. 176).

Do této kategorie by se dala také zařadit tzv. pohřební tetování. Ta měla pomoci zemřelým při hledání jejich příbuzných na „onom“ světě. To bylo praktikováno například v Bengálsku, ženám z kmene Long Glat na Borneu zase měla tatuáž po smrti pomoci při překonání posvátné řeky Telang Julan. Pouze zcela potetované ženy směly vstoupit do řeky a vyzvednout perly z jejího dna – nepotetované zůstávaly stát na břehu. (Gilbert, 2000, s. 45)

2.4. Funkce léčebná

Léčebná funkce – pravděpodobně jedna z nejstarších funkcí je do jisté míry propojena s funkcí magickou, a to alespoň u zdravotně – preventivních tetování, mezi která lze například zařadit tetování linek přes oči u Inuitek. Nejstarší v Evropě nalezená potetovaná mumie – slavný alpský Ötzi, měl na svém těle řadu tetování, které dle vědců mělo právě funkci léčebnou – protetovány byly akupunkturní body, ale i místa, která měl muž poraněná v průběhu života. Jednalo se zejména o tetování v blízkosti velkých kloubů, pravděpodobně tak měla tetování pomoci při nemocech šlach. Tato léčebná technika byla obzvláště rozvinutá v oblasti Pazyryku – krom umístění tetování zde bylo do barev přimícháno velké množství léčivých bylin. Podobná léčebná tetuáž se dodnes praktikuje v Africe a Indii. V současné euroamerické kultuře je tato funkce upozaděná a tetování je naopak někdy považováno za cosi, co s sebou nese zdravotní rizika.

2.5. Funkce komunikačně- identifikační

Komunikačně- identifikační funkce – tetování coby specifický způsob komunikace. To, co je vytetováno, ukazuje mnohé o jeho nositeli. Tato funkce je opět obvykle doprovázena

ostatními, mnohdy je jakýmsi „druhotným produktem“ tetováže. Ukazuje postavení svého nositele – ať už coby vyznamenání, nebo naopak cejch – značení raných křesťanů, vězňů koncentračních táborů za 2. světové války, pirátů – nedobrovolná tetováž. Trestanci byli značeni podle svého přechinu, ať už písmeny (obvykle počáteční slovo daného přechinění), nebo symboly, květy. Často byly v těchto tetováních skrývány i šifry. Význam této funkce přetrvává i do dnešních dnů, a to i v euroamerické společnosti – známé jsou příklady vězeňských tetování, značících provinění, příslušnost k danému gangu. Jsou známy případy, kdy byl nositel „nesprávného“ tetování ve věznicí odstraněn. Tetování je také velmi často uváděno při popisu pachatelů trestných činů.

Komunikace tetování však nemusí nést vždy pouze negativní konotace – výše zmíněné tetování Inuitů po prvním ulovení zvířete či rituální tetování, které ukazuje na vyšší postavení, i to sem lze započítat. U některých kmenů však vyjadřovalo i sociální status – etnograf Sergej Bogojavlenskij například u žen z Diomédových ostrovů v Beringově průplavu zjistil, že stav čar na bradě ukazuje, jaká je žena původu – tvrdě pracující žena se neusmívá, linky jsou tedy rovné. Oproti tomu dívka s méně těžkou prací a povinnostmi se usmívá, linky na její bradě jsou tedy rozpité. (Gilbert, 2000, s. 179)

2.6. Funkce skupinová

S tím je úzce spojená i funkce skupinová – od dob raných až po současnost, tetování v rámci jednotlivých skupin. Tetováním jedinci dávali a dávají najevo svou příslušnost, a zároveň odlišení od nečlenů. V evropském prostředí se tento fenomén dá vyzorovat u prvních křesťanů a jejich vytetované nápisy INRI, námořníků, legionářů za 1. světové války, ale například také u skinheadů. Velkou oblibu má tetování i u fotbalových fanoušků, ať už se jedná o znaky týmů, nebo například prosté letopočty s datem založení klubu. „*Hele, třeba angláni, když přijedou. Ty jsou opravdu hustý. Chtěj samý fotbalový kluby*“ říká tatér Voky v rozhovoru s Vladimírem Valentou v *Tetování a tetování* (Valenta, 2011). Známa jsou také tetování v rámci různých gangů. Pro ty je obvyklé, že mají své vlastní tatéry. To ve své studii o sociální historii tetování mezi subkulturami v letech 1950 – 1965 popisoval Samuel M. Steward, americký univerzitní profesor, který opustil akademickou dráhu a stal se tatérem tvořícím pod pseudonymem Phil Sparrow. „Tetování mezi členy gangu nebo delikventy bylo viditelným znamením jejich povstání, mužnosti, či jejich vztahu k vrstvě, vůči které se vzbuřují. Chcete-li se k nim dostat či se stát jedním z nich, předstírat pohrdání "chmýřím" tak jako oni, přijmout jejich motivy bez kritiky, a nikdy nebýt šokován ničím, co jste zaslechl jinými slovy, stát se "starším delikventem". (Steward, 1990, s. 113)

V současné euroamerické kultuře je zajímavé tetování např. u subkultury straight edge. Z punku a hardcore vzešlý názorový proud odmítající ovlivňování mysli návykovými látkami (alkoholem, drogami, ale i cigaretami), vyznávající veganství a ochranu zvířat, v menší míře také odmítající sex před svatbou. Kromě individuálnějších motivů (jako jsou zkřížené mrkve a podobně) je pro ně typické X na hřbetě ruky. Ten je mnohdy kreslen lihovkou, u mnoha vyznavačů sXe je však vytetován. „*V Americe má straight edge podle mě větší smysl – platí tam zákon, že do klubů, kde se podává alkohol, nesmí nikdo pod 21. Proč by měl být zakázán vstup někomu, kdo si jde jen poslechnout hudbu? Z toho vznikly ty křížky, znamení „mě nesmíte nalít“.* Později se to vyvinulo v určitý znak hrdosti“, říká jeden z pražských vyznavačů straight edge filosofie, zpěvák hardcoreové kapely TOE Andrej (osobní sdělení, 25.4. 2013, Praha).

2.7. Funkce statusově- hierarchická

S tetováním je spojována také funkce statusově- hierarchická – různé druhy tetováže určovaly hierarchii společenského žebříčku, obvykle je spojena s funkcí sociálně – skupinovou, ale i rituální. Zejména se toto objevovalo u přechodových rituálů, kdy tetování ve výsledku znamenalo pro jedince dosažení vyššího postavení. Lze sem zařadit již výše zmiňované tetování „prvotního zabití“ při lovu u Inuitů. Český cestovatel Miroslav Stingl ve své knize *Poslední ráj* (1975) zmiňuje stratifikaci společnosti Areoi (která mimo jiné praktikovala infanticidu – zabíjení dětí) – každá ze sedmi tříd měla povolena pouze určitá místa k tetování. Francouzský etnolog Arnold van Gennep ve své práci *Přechodové rituály- systematické studium rituálů* popisuje, že čím větší a složitější motiv tetování nositel měl, tím vyšší bylo jeho hierarchické postavení. (Gennep, 1909, s. 83).

2.8. Funkce individualizační

Poslední uváděnou funkcí je funkce individualizační. Ta je nejčastěji ukazována na příkladu maorského „moka“ – specifického kruhovitého tetování tváře, které bylo jedinečné pro každého svého nositele a které zároveň sloužilo jako jeho podpis. Do hloubky ryté, dokonale plastické spirály a linie vždy fascinovaly, a to i Evropany, pro které se stalo zálibou skupovat mumifikované potetované hlavy, což vedlo k až neskutečným kmenovým masakrům.

Individualizační funkce je však i dnes jednou z nejpodstatnějších. Na otázku v mém výzkumu, co osobně pro ně znamená jejich tetování, většina respondentů odpovídala stylem: část mého já, sebevyjádření, doplnění mé osobnosti. Tetování, se kterým se jeho nositel dokáže ztotožnit, považují současní čeští tetovači za úspěšné. Většina tetovaných si tak vybírá

motivy dle svých osobních zájmů a koníčků, chtějí si ozdobit svá těla symbolem něčeho, co milují a je jim blízké.

3. VÝVOJ TETOVÁNÍ V EVROPĚ

3.1. Nejstarší historie

První známé poznatky o tom, že v Evropě existoval zvyk zkrášlování těla barvou, lze najít již už 35 000 let př.n. l, a to na soškách ženských postav (přesněji u takzvané Venuše z Hohle Fels). Tato figurka byla zdobena zářezy podobnými tatuáži, podobně jako u 32 000 let staré figurky *Lví dámy* z německé jeskyně Stadel-Höhle, která měla vyryté pruhy na paži. Kromě figurek se za důkazy dají považovat i nástěnné malby a kamenné destičky z francouzské jeskyně La Marche, na kterých byly zobrazeny lidské podobizny s na tvářích vyrytými liniemi. Staří těchto nálezů bylo spočítáno na asi 15 000 let. Podobné, byť mladší nálezy byly také v Portugalsku, na Balkáně či ve Skandinávii. Nedá se však určit, zdali se jednalo o permanentní tatuáž, nebo v dané situaci kreslené motivy (Rychlík, 2014, s. 30-32). Ačkoliv bylo nalezeno několik nástrojů připomínající tetovačské jehly a mističky s pozůstatky barviv, stále se nejedná o důkazy potvrzující, že se jednalo o tetování v dnešním slova smyslu.

Nejstarší nalezený důkaz o tetování v Evropě byl objeven v roce 1991 na rozhraní rakouských a italských Alp v tzv. Hauslabově sedle. Na těle slavné mumie, ledového muže Ötziho starého více jak 5000 let, bylo nalezeno 14 skupin čárek či křížků (o patnácté, na ruce, se spekuluje, zdali se jednalo o tetování, či o zranění způsobené ovázáním zápěstí). Výzkumy ukázaly, že tato tatuáž se nacházela v místech, se kterými mohl mít muž zdravotní problémy, která byla původně zraněná, v jiných případech na místech, která odpovídala akupunkturním bodům (obr. 1). „Výzkum potvrdil, že všechna tato tetování byla umístěna těsně u kloubů, které byly poškozeny artritidou,“ (Ferguson, Procterová, 1998, s. 11). Dermatologové zjistili, že použitý pigment pocházel z drceného dřevěného uhlí, kromě sazí obsahoval také krystalky minerálů (pravděpodobně z kamenů v ohništi). Že se jednalo o promyšlené umístění, potvrzuje i fakt, že tatuáž na podobných místech měla i nalezená mumie tzv. pazyryckého jezdce (obr. 2). 2500 let stará mumie nalezená v jihosibiřském pohoří Altaj měla, kromě nádherných tatuáží na pažích, hrudi i nohou, v oblasti bederní páteře skupinu teček, umístěním odpovídajícím tetování na těle Ötziho. V případě pazyryckých tetování byly do pigmentu přimíchávány drcené byliny s léčebnou funkcí, dokonce i v dnešní době se podobná metoda akupunkturní léčivé tetováže provádí v Africe nebo Indii. Je tedy zjevné, že i tetování v případě Ötziho nemělo ani tak estetickou funkci, jako léčivou (Spindler, 1993, s. 158 – 164)

3.1.2. Antika

Z období antiky existuje poměrně vysoký počet literárních záznamů o zdobení těl, je však lingvistickou a překladatelskou otázkou, zdali se jednalo o permanentní zdobení. Hérodotos z Halikárnassu (484 – 425 př.n.l) popisuje praktikování tatuáže u Thráků, národa žijícího na území Makedonie a dnešního Bulharska. Urozené vrstvy tam byly, na rozdíl od těch nižších, tetovány. Nálezy německého archeologa Konrada Zimmermana dokazují, že tetování u thráckých žen jsou i na keramických vázách, znázorňujících zavraždění bájného pěvce Orphea bakchantkami (Gilbert, 2000, s. 16).

Celkově měli Řekové a Římané spjaté tetování především s barbarskými (keltskými) kmeny, jako byly Skythové, Piktové (obr. 3) či například Dákové. Gaius Julius Caesar ve svých Zápiscích o válce galské zmiňuje, že se Britanové výrazně tetovali (či pouze natírali, opět záleží na jazykovém výkladu) vzory zvířat za použití modrého pigmentu, aby zvýšili hrůzostrašnost svého zjevu. Pohled na ně prý byl v boji hrozivý (Sanders, 1989, s. 13)

Mimo tyto regiony však bylo tetování používáno zejména k cejchování trestanců. Ve staré literatuře je používáno slovo latinského slova *stigma*, znamenajícího v původním kontextu vypálení, vypichování či vtetování značek, ve významu dnešním pak neodstranitelné znamení. Značení byli váleční zajatci (znak panovníka, kterému se měli podvolit), otroci či zběhové, stejně jako zloději. V neposlední řadě byli také, spolu s dalšími tresty, tetováni první křesťané. „*Trestanecké značení tváře mělo tři hlavní podoby: zaprvé vytetovaný druh deliktu (vydírání, zrada); za druhé jméno či symbol vládce nebo autority, jimž se potrestaný zodpovídal (Xerxés, aténská sova); za třetí druh trestu (exodus, práce v dole)*“ (Rychlík, 2014, s. 51).

Jelikož bylo v čase antiky spojováno tetování s negativním cejchováním, došlo také k rozvoji detetace. Ve své encyklopedii z 6. století *Medicae artis pricipes* popisuje Aétios z Amidy princip odstranění směsí vápna, jedlé sody, pepře, medu atp. takto: „Ještě než směsí přiložíte, nejprve tetování očistěte a namažte jej pryskyřicí. Pět dní ponechte místo zavázané. Šestého dne propíchejte tetování špendlíkem, vypusťte krev a ránu lehce posolte. Poté přidejte lék podle receptu a opět místo pevně obvažte. Nechte směs pět dní působit, šestého přimíchejte pírskem další mast. Tetování do dvaceti dnů zmizí, bez větších stop a postižení,“ (Rychlík 2005, s. 208)

Ještě předtím se metodami odstranění tetováže zabýval 54 n.l. Scribonius Largus (rozdrcení brouci smíchaní se sírou, voskem a olejem), Archigénes (97 n.l. – směs se silným octem), Marcellus (138 n.l. – holubí trus s octem).

3.1.3. Křesťanství

Ačkoliv se v současné době, na základě výkladu Bible, předpokládá, že křesťanství a judaismus tetování a obdobného body artu neuznává, prvotní křesťané byli tetováni. Původně to mělo být tetování trestné, po návratu se však z negativního cejchu, který měl jeho nositele ponížit, stalo znamením odvahy. Někteří vědci se domnívají, že sv. Pavel v *Listech Galatským* 6:17 mluví o tetováži, když píše: „Nosím na svém těle jizvy Ježíšovi“ (Gilbert, 2000, s. 150). Křesťané svými tetováními demonstrovali lásku a oddanost k Bohu a Ježíši Kristu. Mezi nejčastější motivy patřily křížky, kristogramy, nápisy INRI, X, JN, akronym IXΘΥΣ, tau, alfu, omegu, ale také ryby, jehňata, kotvy či portréty Ježíšek Krista a Panny Marie. Krom skupinové funkce a ukázání sounáležitosti s danou skupinou také měly své nositele chránit (Rychlík, 2014, s. 54)

Dle biblického Starého zákona Mojžíš zakázal Židům tetování – „Nad mrtvým pak nebudete řezati těla svého, a znamení vyrytého na sobě neučiníte: Já jsem Hospodin“ (Leviticus 19:28). Církev se proti zdobení těla tetuáží stavěla čím dál výrazněji. Roku 313 přijetím Ediktu milánského římským císařem Konstantinem I. Velikým bylo křesťanství zrovnoprávněno s ostatními náboženstvími Říše římské. Tetování trestanců na obličej (avšak ne na jiné části těla) bylo zakázáno s tím, že by byla zneuctěna část těla vytvořená k obrazu nebeské krásy.

Vrcholem pak byl jeho úplný zákaz, který vydal roku 787 papež Hadrián I. na konciliu v Calcuthu, přičemž ostatní papežové byli vyzváni, aby Hadriána následovali (Pierrat, 2014, s. 145). Hlavním důvodem bylo pravděpodobně to, že zvyk tetuáže přetrvával u tzv. barbarských národů na britských ostrovech – tetování bylo náhle považováno za vyznavačství ďábla a prznění dokonalého božského díla. Přestože došlo v tetování k razantnímu útlumu, stále se na zákaz upozorňovalo – lze tedy vyčíst, že formy tetuáže stále v některých oblastech přetrvávaly. Určitá forma dalšího rozkvětu přišla v 11. a 12. století spolu s křížáckými výpravami do Svaté země. Válečníci, ale i poutníci si dováželi z cest suvenýry, které je měly ochránit, či v případě smrti jim „zajistit“ křesťanský pohřeb.

Cestovatelé (ale i monarchové) si z oblasti Palestiny přiváželi svá tetování i v 16. a 17. století. Jean de Thévenot popsal, jak pracovali tetovači v Jeruzalémě. Zákazník si vybral z dřevěných šablon motiv (vždy s křesťanskou tematikou), ten byl vyplněn prachem z dřevěného uhlí a

přitisknut na kůži. Následně se tyčka s dvojitou jehlou máčí inkoustem s kravskou žlučí a motiv se vypichuje (Rychlík 2014, s. 58). To, že tato metoda zůstala zachována, popisuje bejrútský profesor John Carswell ve své studii *Coptic Tattoo Designs*. Ten v roce 1956 potkal v Jeruzalémě jistého Jacoba Razzouka, tetovače, který měl původní dřevěné předlohy ze 17. století (obr. 4). Ty se v jeho rodině předávali z generace na generaci, přičemž tento typ tetuáže byl poměrně slušným byznysem. Nejvíce zákazníků bylo v období Velikonoc, tetovali se muži, ženy i děti. Tradice tetování v Jeruzalémě pokračuje a nikterak se nesnižuje (Gilbert, 2000, s. 155)

Za zmínku stojí ještě jeden fenomén, a sice tetování balkánských křesťanek. „V zemích balkánských udrželo se t. (náboženských symbolů) nejvíce mezi katolíky Srbochorvaty a Albánci, kde má patrně původ svůj v středověkých útiscích katolictví. Tetují tu staré ženy (*vješte žene*), obřad se jmenuje *nabocati križ*, stojí v Ottově slovníku naučném (s. 296). Obvykle se jednalo o tečkovanou tatuáž, kdy byl výsledným motivem kříž (obr. 5).

3.2. Renesance tetování

Od poloviny 16. století, kdy vrcholily zámořské objevy, se evropská kultura stále více a více dostávala do kontaktu s tzv. novými světy. Roku 1691 byl do Londýna přivezen Princ Giolo (obr. 6)- Filipíнец Jeoly z ostrova Mindanao, zakoupený bukányrem Williamem Dampierem, který ho následně ukázal i královské rodině. Dobové texty popisují, že měl na svůj nízký věk velice rozsáhlou tatuáž – prakticky celé tělo s výjimkou tváře, dlaní a nohou od kotníků dolů. (Gilbert, 2000, s. 29 -31). Společnost byla otevřenější a začala se více zajímat o tetování a další, pro ně nevídané, formy body artu.

3.2.1. Mořeplavci a námořníci

První velký rozmach přišel s Cookovými výpravami do Polynésie. Nejen, že mořeplavci mohli poznávat pro ně do té doby neznámé formy body artu a dováželi o nich svá svědectví, v některých případech i malby a rytiny. Mnohdy se sami vraceli s vytvořenou tetováží. Původně se jednalo o tradiční místní motivy, postupem času si však vyvinuli specifický styl. Tatuáž již neprováděli pouze původní obyvatelé, ale i sami námořníci mezi sebou při plavbách. V přístavech přímořských měst, jako byl Hamburk, Marseille, Antverpy (obr. 7) nebo Londýn se rychle zvyšoval počet prvních tatérů. Motivy se obvykle týkaly právě plaveb, měly symbolický charakter. Vlaštovka za překonání 5000 mil, Neptun za překročení rovníku, v případě, že přepadli přes palubu, měl křesťanský kříž zajistit křesťanský pohřeb, palma jako symbol jižních moří, víra-naděje-láska ukázaná křížem, kotvou a srdce atp. (Rychlík 2014, s.

171; Rychlík 2005, s. 214). Tetování u námořníků bylo natolik populární, že podle Samuela F. O'Reillyho jej mělo na konci 19. století 80-90 % členů US Navy.

Díky vlivu katolické církve v Itálii a Francii, oproti například Velké Británii, zde pro tatuáž nebyly tak příhodné podmínky a byla jakousi pololegální činností. Tomu odpovídala i velice problematická úroveň hygieny. Neexistovala práce ve sterilních podmínkách, nedocházelo k výměně jehel, tetovači nepoužívali rukavice, inkoust se míchal se slinami. Roku 1853 byl popsán případ, kdy tetovač přenesl na vojáky syfilis. Francouzský námořní chirurg Jean-Adam Ernest Berchon uvedl důvody, proč je tetováž nebezpečná, dělal chemické rozbory barev i analyzoval způsoby aplikace inkoustu pod kůži. Chtěl, aby byla větší přísnost a dohled nad tetovači. Ve Francii pak bylo tetování zakázáno v armádě a námořnictvu.

3.2.2. Cirkus

Tetování však stále nebylo považováno za cosi běžného. Dlouho bylo vnímáno jako určitá anomálie. Objevovalo se mnoho „nástupců“ Prince Giola. Jedním z nich byl například John Rutherford (obr. 8). Angličan, který byl údajně 10 let v zajetí na Novém Zélandě, kde byl nedobrovolně tetován na obličeji. Byl tak prvním Evropanem, který měl na své tváři tradiční maorské moko (Gilbert, 2000, s. 135).

Na přelomu 19. a 20. století byl vrchol popularity cirkusů a varieté. Někteří umělci se stali slavnými, především díky plakátům, které oznamovaly jejich tour po USA či po Evropě (Forment 2004, s. 137.-146). Jednou z jejich prvních potetovaných „hvězd“ byl Řek Géorgios Konstantine, vystupující a známý pod jménem Princ Konstantin (obr. 9). V roce 1870 jej zkoumali ve Vídni, o dva roky později se přidal k *Freak Show* principála Phinease T. Baruma. Princ Konstantin měl na prakticky celém těle (včetně penisu) 388 figurálních tetování, obvykle kolorované do modré a červené barvy. Podle vídeňských odborníků tato tetování vznikala v Barmě, kde byl dle svých slov vězněn a tetován za trest. Ačkoliv jeho tetování z Barmy pocházela (sám znal velké množství místních reálií), je pravděpodobnější, že se jednalo o jakýsi marketingový tah a jeho tetováž byla vytvořená záměrně (Rychlík 2005, s. 241-242).

Tetování v cirkusech ukazovaly také ženy. Jednou z hvězd byla Američanka Irene Woodwardová, známá pod pseudonymem „La Belle Irene“ (obr. 10). První kompletně potetovanou ženu, která vystupovala v cirkusech, tetoval nejdříve její otec, když jí bylo pouhých šest let (Mifflin, 2013, s. 16). Později její tetování tvořili takoví mistři, jako byl Wagner či O'Reilly- od něho měla část svých tetování vytvořených již pomocí elektrického

strojku. Irene přijela do Londýna v roce 1890, po ní následovalo několik dalších hvězd, jako Emma de Burghová či o něco později Betty Broadbentová (Gilbert, 2000, s. 138).

Jedním z posledních, a možná i nejznámějších, byl Muž Zebra – Velký Omi (obr. 11), občanským jménem Horace Ridler, britský major. Ten přišel ve 20 letech o veškeré dědictví, což ho vedlo k rozhodnutí změnit svou identitu a stát se cirkusovým umělcem – nejdivnějším žijícím člověkem. Tatuáž složenou z černých pruhů po celém těle mu přes počáteční nevoli vytvořil významný londýnský tatér George Burchett. Ten za svou dlouhou tatérskou kariéru (poprvé začal ve 13 letech na spolužácích a svém teprve 5 let starém bratru), která trvala v oficiálním studiu 53 let, potetoval takové osobnosti, jako byl španělský král Alfonso XIII., král Frederick IX. Dánský, mnoho šlechticů, hereček, zpěvaček, byznysmenů a dalších (Otrubová 2014, s. 24- 25). Vytvoření tatuáže trvalo několik let, Velký Omi si ještě nechal zbrousit zuby do špiček. S vystupováním skončil v roce 1950, již předtím však o varietní vystoupení potetovaných klesal zájem (Anne and Julien, Tattoo, 2014, s. 65-67)

3.2.3. Šlechta

Popularita tetování ve své profesionální podobě – a bez použití elektrického strojku- pro svou finanční náročnost, ale také pro určitou exkluzivnost, stoupala také mezi nejvyššími společenskými kruhy. Výstřední a hýřivá šlechta se nechávala tetovat na zahraničních cestách – princ z Walesu, Eduard VII. se nechal tetovat při návštěvě Jeruzaléma již v roce 1862. Z Japonska si svá tetování dovezl vévoda z Clarence a vévoda z Yorku – Jiří V. Tetování na sobě měli také car Mikuláš II, řecký král Georgios I. s manželkou, španělský král Alfonso XIII., švédský král Oskar II. či německý císař Vilém II (Sanders, 1989, s. 15). „Čím více ubývá tetování mezi divochy a pohany, tím větší obliby dochází to umění mezi panstvem evropským. Anglický král Edward dal se tetovati na pravém rameni, královna Aleksandra nad zápěstím pravé ruky. Choť prince Valdemara Dánského má jako náruživá veslařka vytetovanou na levém rameni modrou kotvu. Znamení takových nejsou prosti ani car ruský, ani král švédský. Velkokníže Aleksej zdoben jest bohatším tetováním než kterýkoliv Maor. Princ řecký honosí se na prsou vytetovaným drakem s rozpjatými křídly. Za příklady těmi šli pak i princové prusí, ba i milionářky americké“ (Kořenský, 1903, st 154).

Na výrazném rozmachu tetování na přelomu 19. a 20. století měl zásluhu Američan Samuel F. O' Reilly. Roku 1891 si nechal patentovat první tetovací strojek, který byl vylepšenou verzí Edisonova elektrického pera z roku 1864. Tetování bylo najednou méně bolestivé, levnější, rychlejší, jednodušší a de facto masově dostupné (DeMello, 2000, s. 50). Do Evropy se

tetovací strojek dostal o několik let později díky jeho bratranci, prominentnímu britskému tetovači Tomu Rileymu.

3.2.4. Trestanci

Naprostým protipólem tetované šlechty pak bylo tetování ve věznicích. Podobně jako u vojáků, i zde byla tatuáž zakázána, a to z důvodu špatných hygienických podmínek, ale i stratifikací, kterou s sebou přinášela. V roce 1876 vydal turínský profesor kriminologie Cesare Lombroso text *L'uomo delinquente*, kde popsal tetování jako vášeň primitivních lidí s nevyvinutými morálními vlastnostmi. Shromáždil několik set potetovaných vězňů, z jejichž tatuáže udělat kolekci, na základě které určil několik typů tetování trestanců. Ve velké míře se jednalo o vyjadřování neúcty k autoritám, touhu po pomstě, památky na vykonané zločiny, ale také zobrazené milenky.

Již od roku 1808 bylo ve francouzských věznicích povinné zaznamenávat tetuáž na tělech trestanců. To usnadnilo práci dr. Alexanderu Lacassagneovi z Lyonu, který roku 1881 publikoval studii *Les tatouages, etude anthropologique et medico-legale*. Zaznemananá tetování překreslil a též kategorizoval. Velmi oblíbenými, jak se z jeho studie ukázalo, bylo znázornění sexuálně orientovaných témat, jako penisy, frivolní nápisy atp. (Gilbert, 2000, s. 113-123). Ve francouzských vězeních pokračovalo fotografování vězňů (obr. 12) i nadále, o čemž svědčí i sbírka fotografovaných vězňů z let 1890-1930, nedávno publikovaná v knize *Mauvais garçons* (Jérôme Pierrat, 2013)

3.2.5. Holocaust

Jeden z nejtragičtějších mezníků v dějinách lidstva měl velký vliv také na vývoj tetování. V nacistickém Německu bylo tetování roku 1934 – výjimku dostal pouze jeden salon v Hamburku, který však směl tetovat výhradně cizince, aby nedocházelo k hanobení čisté a neposkvrněné árijské pokožky (Steward, 1990, s. 195). Výjimku pak tvořila tetování vojáků Wehrmachtu, kteří si nechávali vytetovat svou krevní skupinu či „památky“ na páchaná zvěrstva (ostatně tetování krevních skupin je jedním z typických motivů i pro dnešní neonacisty).

Zejména se však tatuáž spojuje s tetováním vězňů v koncentračních táborech „U východu dostal každý z nás po sobě jdoucí číslo počínaje číslem 28 600. S čísly v ruce nás nahnali do třetího baráku, kde se odehrávala takzvaná registrace. Ta sestávala z vytetování čísla, které jsme dostali ve druhém baráku, na levou stranu hrudníku. V důsledku extrémní brutality, se kterou bylo tetování prováděno, mnoho z nás omdlelo,“ stojí ve zprávě z 25. dubna 1944, kterou uveřejnili Rudolf Vrba a Alfred Wetzler – dva mladí muži, kterým se podařilo utéci z Osvětimi

(holocaust.cz, 29.9.2011). Jednalo se o silnou potupu – Starý Zákon Židům tetuáž zakazoval, navíc se jednalo o poměrně psychologickou zbraň, jaké je používáno v některých případech dodnes. Člověk je náhle brán ne jako individualita, ale jako prosté číslo. Přesto byli ti, kterým bylo číslo vytetováno, ve své podstatě šťastlivci, neboť znamenalo, že nejdou rovnou do plynových komor.

S koncentračními tábory je spjatá ještě jedna výrazná kauza, a sice případ tzv. „Děvky z Buchenwaldu“, zvrácené manželky velitele tábora Ilsy Kochové. Ta byla dozorkyní v táborech již před nástupem do Buchenwaldu, kde se později stala Oberaufseherin – hlavní dozorkyní. Z této pozice se obzvlášť vyžívala v mučení vězňů. Její hlavní zájem byl o tetované kůže – nejdříve vyhledávala potetovaná těla zabitých vězňů, později si dokonce vězně vytipovala zaživa a následně je nechala usmrtit a stáhnout z kůže. Z těchto „vzorků“ si nechávala vyrábět různé předměty, nalezen bylo kůží potažené fotoalbum, peněženky, kabelky, scvrklá hlava. Její manžel, velitel tábora Koch, dostal údajně k narozeninám stolní lampu, jejíž stínítko bylo vytvořené z kůže s barevnou tatuáží (obr. 13), stojan a podstavec byl z holení kosti a vypínací knoflík se nacházel na malíčku nohy (Rychlík, 2005, s. 223-225)

4. VÝVOJ TETOVÁNÍ V ČESKÝCH ZEMÍCH

O nejstarším vývoji tatuáže na českém území nemáme žádné doklady, lze předpokládat, že vývoj byl totožný se zbývajícím Evropou.

4.1. První poznatky

První detailnější popisy tetování, byť ne na českém území, ovšem od Čechů, pocházela z per cestovatelů. Jedním z nich byl Bohumír (Gottfried) Lindauer, plzeňský rodák, který ve Vídni vystudoval portrétní malbu. Roku 1873 se seznámil s několika články o Novém Zélandu, o rok později se rozhodl se do těchto končin vydat. Lindauer na Novém Zélandu pracoval nejprve jako fotograf, později vytvářel velice realistické portréty, přičemž středem jeho zájmu byli Maori. Vytvořil okolo sta podobizen, které jsou dodnes nesmírně ceněná, a to i samotnými Maory, kteří je považují za památku na jejich původní, mizející kulturu. V podobné době cestoval po Novém Zélandě také Josef Kořenský. Seznámil se s Maory, ale také s Lindauerovou prací: „Tetované obličeje působí sice v cit evropského diváka trochu příšerně, ale pomníme –li, že jsme v končinách nedávných kanibalů, mluví obrazy výrazně a

podobizny jsou plny věrného života,“ (Kořenský, 1903, s. 116-117). Japonskou kulturu tetování, konkrétně tradice Ainů, zase popsal roku 1911 etnograf Jaroslav Vlach.

4.2. Přelom 19. a 20. století

Zmínky o tatuáži v českém prostředí tak můžeme nacházet až od přelomu 19. a 20. století. Mezi prvními tetovanými byli, tak jako to bylo i ve vývoji jinde v Evropě, trestanci, vojáci a prostitutky, stejně jako cirkusoví umělci. Zároveň je však známé tetování i u některých významných osobností. Známa je tak tatuáž hadů na těle světoznámé operní pěvkyně Emmy Destinové. Při své cestě kolem světa se v Tokiu nechal potetovat následník trůnu František Ferdinand d'Este mistrem tetování, který na jeho rameni vytvořil obraz draka (Černý 9.3. 2013, rozhlas.cz).

4.2.1. Odborný zájem o tetováž

Tak jako jinde v Evropě, i v Čechách byla tatuáž spjat s vojenským prostředím. Vojáci si nechávali dělat tetování jako památky na místa, kde bojovali, na bývalé milenky, ale také hesla dodávající odvalu. Vědecký zájem o tetování se začal zvyšovat mezi světovými válkami. Prvním českým uceleným textem o tetováži je útlá, avšak velice cenná kniha dr. Otokara Nováčka. V prvních kapitolách autor popisuje důvody k tetováži u tzv. primitivních národů, ale také důvody současné. Ty většinou považuje buď za duševní nákazu, či za mladickou nerozvážnost. Velmi přesně popisuje vznik procesu tetování v různých situacích, například ve věznicích. „Místo, kde se má tetování provést, se navlhčí, položí se na ně kresba a chvíli se přidrží těsně na kůži, poté se zvolna odlepí a už možno začít s pícháním. Tak zvaná „tetovačka“ je přístroj velmi prostý a také se dá lehce pořídit. Propašuje se od krejčího několik jehel, které se přivážou na kousek dřívka, upraveného seřezem na způsob tužky, a může se začít,“ popisuje lékař (Nováček, 1937, s. 16). Jako barva se pak používala tuš, v nouzi pak i černé směsi ze sazí. To ovšem mohlo mít za následek množství nebezpečných infekcí.

Nováček poukazoval na to, že tetovány jsou někdy i ženy, ovšem jen ve velmi malé míře, a obvykle se jedná o ženy volnějších mravů či partnerky kriminálků. Samostatnou skupinu pak tvořily potetované ženy vystupujících v cirkusech, kde se však jednalo o tetuáž s výdělečnými účinky. Tato cirkusová vystoupení ale v roce 1937, kdy Nováček knihu psal, již nebyla nijak populární.

Je vidět, že Otokar Nováček měl ohledně tetuáže poměrně hluboké znalosti. Kromě kmenového tetování zde zmiňuje i lyonské fotografické sbírky potetovaných trestanců. Velice

zajímavá je kapitola s příběhy „Z dílny anglického tatuéra“, kterým nebyl nikdo jiný než světově proslavený George Burchett (Nováček, 1937, s. 27 – 30).

Druhá část knihy je jakousi promluvou do duše všech, jichž se tetování nějakým způsobem týká. Vysvětluje čtenářům, že nelze hledět na tetované „skrz prsty“, neboť se může jednat o legionáře, že tetováním není žádným znakem zločinnosti. „Proč by měl být vyřazen z t. zv. společnosti člověk, který nosí na ruce vytetovanou svou bývalou milenku? jaké právo má společnost, aby tyto lidi odsuzovala?“ Ptá se Nováček (1937, s. 40). Zároveň však apeluje na tatéry, aby přestali ničit životy zájemců o tetování, stejně jako na povolané činitele, učitele a velitele, aby se snažili o prevenci před tetováním. Vysvětlit, v čem je tetování škodlivé, v případě neuposlechnutí přejít k i sankcím.

Tetováním u vojáků se zabýval docent Duchoslav Panýrek. Ten za 1. světové války sbíral motivy vojenské tatuáže, které kresbami a popisky zaznamenával, a posléze roztřídil do deseti kategorií: 1. týkající se lásky, 2. různá písmena a letopočty, 3. patriotické znaky, 4. památky na život vojenský, 5. zaměstnání, 6. náboženské motivy, 7. postavy, zvláště ženské, 8. humorné, 9. botanické, 10. rozmarňé a nahodilé obrázky (Rychlík, 2014, s. 188).

Ve 20. – 40. letech sesbíral Jiří Malý, antropolog z Univerzity Karlovy, 30 destiček s vydělanou potetovanou kůží a dvě paže. Většina z nich pochází z těch legionářů, o čemž svědčí mimo jiné vytetované nápisy, ale také opakující se obrázky českého lva coby památky a touhy po vlasti. Tyto artefakty jsou dodnes uchovány na Albertově. Roku 1935 publikoval Malý v časopise *Bezpečnostní služba* článek nesoucí název *Něco o tetování*, ve kterém zmiňuje přesah tetování do oblastí, jako je kriminalistika. „Tetování má dle mého názoru velkou důležitost a praktický význam pro krim. potřeby našich bezpečnostních orgánů, protože je jedním z velmi bezpečných prostředků ke zjištění totožnosti“ (Rychlík, 2005, s. 222)

4.2.2. Negativní konotace tetování

Podobně jako v Itálii či Francii se na tatuáž koukalo i z kriminalistické perspektivy. To bylo zaznamenáváno nejen k usnadnění vyhledávání zločinců. Josef Šejnoha uvádí ve své učebnici *Kriminální psychologie* z roku 1930, že zločinci mají v oblibě podobné věci jako cikáni – včetně tetování. Motivy tetování zločinců jsou pak podobné jako u ostatních, s výjimkou specificky symbolických kérek odkazujících ke spáchanému zločinu.

To bylo ostatně důvodem jedním z důvodů, proč se začaly rozvíjet metody detekce. Ty poměrně přesně popsat dr. Otakar Nováček. Kromě kriminálníků, kteří se tak chtěli vyhnout

rozpoznání, si tetování odstraňovali i běžní lidé. Společnost nechtěla tetování tolerovat. Nováček popisuje situaci, kde muž opustila manželka, neboť se jí svým tetováním „zhnusil“. Odstranění obvykle probíhalo narušením kůže v místě tetováže – ať už vpichy, nebo naříznutím, a následným potřením kyselinou. Úspěšnější metodou bylo tzv. sněžení – aplikace kyseliny uhličitě v pevném stavu podkožními injekcemi, lékaři pak používali metodu vyříznutí či elektrolysy. Přímo ve věznicích pak bylo používáno metody vypalování. Určené místo se propálilo například cigaretou, vzniklý puchýř pak propíchnou. Tím se z těla kromě hnisu vyplavuje i pigment z tetování. Nejen tato metoda, ale i většina ostatních, „oficiálních“, však způsobovala výrazné jizvení (Nováček, 1937, s. 53 – 56).

Tetování ve své negativní podobě, které by se dalo spíše nazvat cejchováním, bylo navrženo 14. 7. 1927 na 101. schůzi sněmovny. Předkládajícím byl poslanec Krejčí, který ve svém prohlášení uvedl, že „§ 3 zákona o potulných cikánech stanoví, že mohou býti cikáni označeni a že je možno učiniti vhodná opatření k zajištění tohoto příkazu. Bude zajisté velmi účelným, aby nejen cikán, nýbrž i jiný tulák, který, je-li přistižen při potulce nebo krádeži, zapírá své jméno a svůj původ, byl vhodně označen. Toto vhodné označení lze zcela bezbolestně a nenásilně provést vhodným tetováním“. Jeho návrh byl, stejně jako celá diskuze ohledně tématu, velice kontroverzní a byl jedním z předznamenání blížící se éry nacismu.

4.3. Socialismus – úpadek tetování

Po 2. světové válce přišel v tetování útlum celosvětově. Atmosféra konzervativních 50. let tetováži nenahrávala. V socialistických státech včetně Československa navíc bylo tetování oficiálně zakázáno coby buržoazní nešvar. Tetování byli považováni za asociály a narušené jedince. Tomu odpovídá i citace z časopisu *Československá psychologie* z roku 1966: „Tetování jsou ve větší míře osobnosti zatížené jistou mírou psychopatologických tendencí jako narcismem, exhibicionismem, sadismem a masochismem, osobnosti nevyrovnané, emočně labilní s velmi nízkými volnými složkami osobnosti, jež se projevují v impulzivním jednání, s nedostatečně vyvinutými charakterovými rysy, zejména pochybeného poměru k práci, ke kolektivu, ke společnému majetku.“ (Velkoborský, 1966, s. 576). Tetování však stále přetrvávalo, byť vznikalo obvykle ve věznicích či na vojně. Tehdy se spíše než o tetování dalo hovořit o „kérkách“. Zatímco na západě probíhala tzv. druhá renesance tetování, u nás se bylo možné setkávat pouze s neuměle vytvářenými modráky. „Ty první vznikaly velmi bolestně. Kérovalo se totiž doslova vším, co bylo po ruce. A ve vězení (lochu, lapáku, krimu) toho k rypání zrovna moc nebylo. Zaměstnanci nápravných zařízení nikdy nebyli lidumilní a pro počínání tohoto typu neměli pochopení. Do ruky padla tu žiletka, tu

špendlík, nebo zašitá jehla z vězeňské marodky. Taková „inzulinka“ reprezentovala luxus získaný za dobrých pět krabiček cigaret“ (Valenta, 2011, s. 11). Jak se inzulinkou tetovalo, popisuje Marek Slavík aka B´Cool: „Třeba jsem měl štěstí, a když nebyla mašinka, sehnal jsem „inzulinku“. Vytáhneš píst, nakapeš trochu barvy, píchneš a jedeš. Zabodneš a ten podtlak zařídí, aby barva v kůži zůstala. Musíš jet rychle a nebodat dlouho, je fakt výborná. Nemusíš motat jehličky, protože je dutá a podrží si barvu.“ (Valenta, 2011, s. 168). Slavík není jediným ze současných tatérů, kteří svou kariéru začali na vojně – avšak většina z nich to bralo spíše jako jakési punkové začátky. S punkovou subkulturou ostatně tetováž byla také spjatá, ačkoliv se k nám dostala až o několik let později, než jak to bylo na západě – na konci 80. let.

4.4. Znovuobnovení body artu

Po sametové revoluci se otevřela šance k novému podnikání. Především možnost cestování konečně přinesla druhou revoluci v tetování i k nám. Zájemci o tetování měli možnost zjistit, jakým skokem se vyvinula tatuáž. Ve světě již existovali tatérské hvězdy, řada různých stylů i motivů. „Už tehdy se za hranicemi pořádaly tetovací festivaly, přehlídky, soutěže. Existují tam stovky zavedených tetovacích studií – zdobení těla je v západní Evropě hodně populární. U nás ale o něm tenkrát moc informací nebylo – tedy v tom smyslu, že se dá dělat skutečně na špičkové úrovni. Byl to u nás svého druhu underground,“ uvedl Michal Burda v rozhovoru pro server Česká pozice (Brabec, Jan: 2013). Právě Burda byl jedním z těch, kteří již od raných 90. let, chtěli tetování pozdvihnout na vyšší úroveň. Právě díky nim se začala otevírat cesta tetování od zakázaného řemesla k umění - tak, jako tomu již bylo v USA či západní Evropě.

Prvním profesionální tatérem byl Michal Viktorin z Tábora, tvořící pod pseudonymem Viki, nicméně první profesionální otevřené studio bylo v roce 1992 pražské UZI. Jeho zakladatel, Michal Běňa Beneš, ještě před založením vlastního studia sbíral zkušenosti v zahraničí – poprvé se osobně setkal v Mexiku, kam se vydal těsně po revoluci, během studia UMPRUM. Později se přesunul do USA, kde se nechal tetovat, následně strávil tři měsíce učením se v Amsterdamu. Shánět tehdy materiál bylo obtížné, možné prakticky jen od překupníků (s tím mu pomohl jeho kontakt na Chopper Clan – dnešní Hells’s Angels). Odjel proto do Velké Británie, kde se v Birminghamu dostal ke kvalitnímu materiálu – a to i k barevným inkoustům, což bylo do té doby v českém prostředí nevídané. Vznik studií však nebyl jednoduchý, bývala to mnohdy velká válka s hygieniky, úřady se k budoucímu fenoménu nestavěly příliš kladně. Přesto studia vznikala – hell.cz, Tribo, Bloody Blue, One Love

Tattoo, Tsunami a další. Na konci 90. let bylo v ČR okolo 30 salonů, polovina v Praze (coremusic.cz, Tetování 3. díl, 2010). „Vždy mě přitahoval jakýkoliv autentický projev mimo obecně zavedené kategorie, což tetování počátkem devadesátých let v Česku rozhodně představovalo,“ říká Michal Burda z pražského Triba (Brabec, Jan: 2013 Česká pozice). Parta přátel nejdříve vyráběla šperky pro piercing, později se k nim připojil tatér a možnost mít vlastní prostory. Odtud byl jen krok k založení studia – studia, které se jako jedno z prvních snažilo posouvat tetuáž blíže k umění. A to s úspěchem.

Devadesátá léta se nesla ve znamení několika trendů. Muži chtěli především drsná tetování. Inspirace přicházela z USA, oblíbené byly lebky omotané vlajkami, tribaly podle filmu *Od soumraku do úsvitu*, biomechanikou podle Gigerova *Vetřelce*. Ženám naopak byly blízké subtilní motivy. „Na začátku devadesátých let byly populární takové ty trnité ornamenty, které byly nepřilíš povedenými odvozeninami tradičních kmenových motivů. Pak také růžičky, motýlci, delfinci. Je pozoruhodné, že například od jiných zemí byly v té době u nás hodně žádané také obrazce s různou hroživou či strašidelnou tematikou, jako byly lebky či nejruznější upíři, a také andělé. Šlo o to, aby působily na své okolí co nejdrsněji, na rozdíl od těch motýlků. A dost častá byla potřeba nějakým způsobem řešit boj dobra se zlem. Nikdo v té době nechtěl barvu, muselo to být takové temné a zamračené,“ popisuje motivy devadesátých let Burda (Brabec, Jan: 2013 Česká pozice). Postupem času začala být stále populárnější i japonská tetování, se kterými přišla do módy i barva.

„Razím teorii, že tetování musí jít schovat. Protože přesně chápu, že každý člověk je jiný, kouká se na tetování jinak, a nebudu se předem v očích těch lidí odsuzovat k tomu, že jsem nějaký pokérovanej magor“, říká Běna v dokumentu *Jak se žije tetovaným*, který v roce 1997 natočil režisér Jan Hřebejk. „Chtěla jsem, aby to bylo velké, aby to bylo vidět. Ale společnost se na to stále kouká jako na kriminálníky, nižší společnost“ říká dívka, která si nechávala u Romana Šmuclera své tetování laserem odstranit. Tetování mělo stále ještě cejch čehosi zakázaného, spjatého s podsvětím a revoltou. To se však postupně začalo měnit. Velký vliv na rozvoj řemesla (i umění) měl kontakt se zahraničními „školami“. Umělci vyjížděli na zahraniční *tattoo convention*, setkávání tatérů. Velkou zásluhu na rozvoji tetování měla studia Hell.cz, který otvíralo možnost extrémnějších tělesných modifikací, z hlediska tetování pak Triba Tattoo, které pravidelně zvalo nejvýznamnější jména světové scény. Tatéři se začali čím dál více rekrutovat z řad vystudovaných výtvarníků a grafiků, společnost byla čím dál více benevolentní, a i v českém prostředí pomalu začaly působit osobnosti uznávané i za hranicemi České republiky – Peter Bobek, Musa, Ondraš, Tarlito, Zhivko...

4.4.1. Tattoo conventions

„Tetování jako svěbytná forma umění.“ Oblíbená věta, kterou používají milovníci tetování, samotní tatěři a stále častěji i novináři. Na četnosti jejího používání lze vidět, že tetování začíná být považováno za něco víc, než pouze nepromyšlené zohyzďování těla. Přerušení vývoje tatuáže v období socialismu mělo za následek, že po roce 1989 neexistovalo nic, co by bylo možné nazvat „českou školou“ – pokud nepočítáme tetovací underground. Tetování se zprofesionalizovalo, tetovači musejí mít splněný kurz pro porušování integrity lidské kůže, akreditovaný MŠMT. Bylo nutné začínat od znovu, tatěři museli čerpat vzory ze zahraničí.

Výjezdy do zahraničí na praxi nebyly právě četné, obvykle se jednalo o země jako Kypr, Kréta. Tam však šlo především o rychlý výdělek, rozhodně ne o rozvíjení vlastního tetovacího stylu. K rozhledu však výrazně napomohla možnost přivážet zahraniční magazíny. Důležitý kontakt se zahraničím však vycházel především z možnosti vyjíždět na zahraniční tattoo conventions – setkání, či festivaly tetování. Jsou to místa, kde si mohou zájemci koupit různé příslušenství a nástroje k tetování (barvy, strojky, kosmetiku), doplňkový sortiment, jako je stylové oblečení, ale také časopisy. Místo, kde si lidé mohou vybrat svého tatěra, seznámit se s jeho prací a nechat si něco vytetovat, samotní tatěři zde zase mají možnost prezentovat svou práci. Ale především je to společenská událost, která spojuje lidi s obdobnými zájmy. Velmi často zde bývá doprovodný program, jako jsou ukázky piercingu, tance či hudební vystoupení (DeMello, 2000, s. 26). První oficiální „con“ byl uspořádán roku 1976 v Texasu, avšak obdobná setkání probíhala v USA již ve 40 letech, v Evropě od 50. let například v Hamburku či Bristolu. Conventions se konají po celém světě, nejvíce jich je pořádáno v Německu a USA. Na ty nejlepší z nich, jako je například Tattoo Convention Berlin či London Tattoo Convention se každoročně sjíždějí desítky těch nejlepších studií z celého světa (Fiksa, 2005, s. 64 – 67). Právě na těchto akcích měli čeští tatěři možnost se konfrontovat s kvalitou zahraničních tatérů. „Asi před rokem a půl jsem jel se Szabim do Anglie a tam za mnou přišel Nikko Hurtado, taková americká celebrita co dělá ultrarealistické věci. A ten mi řekl, že super. Úplně jsem zíral, protože takový člověk to vůbec neměl zapotřebí, navíc má jiné vnímání, dělá věci, které jsou realističtější jak fotka,“ říká Lukáš Musil aka Musa, jeden z nejvýraznějších tatérů současnosti (osobní sdělení, 16.1. 2013, Praha). Od roku 1998 se pořádají tetovací festivaly i v České republice. Největší z nich se konají v Praze, Strakonících a Opavě.

Jednou z nejvýraznějších akcí na setkáních bývá soutěž tetování. Do toho se mohou přihlásit tatěři s výtvary, které vznikly během festivalu (dříve bylo možné přihlásit i větší tetování

vytvořená dříve). Hodnotí se v několika kategoriích, například na letošní pražské tattoo convention bylo rozdělení takové: malá tetování, černobílá tetování, oldschool a newschool, nejšílenější tetován, velké tetování, asijské motivy, individuální tetování. Na závěr dne vybere odborná porota ty nejlepší v dané kategorii. Samotné soutěžení je však v očích některých tatérů poněkud problematická záležitost, a to především kvůli složení poroty. „Faktem je, že české convention prostě nemají úroveň. Ještě snad Praha, prý to tam trochu změnili, že už nejsou kategorie jako biomechanika a podobně, snaží se do poroty dát jiné lidi, než jsou Hells Angels, ale i tatěři a umělci, což bylo lepší, než ročníky předtím. Ale jinak... je to špatné. Pořadatelé to dělají jen pro prachy,“ je přesvědčený Szabi z pražského studia Tribo. Ještě kritičtější je pak Lukáš Musil – Musa. „To je *průser*, jezdil jsem, ale fakt se na to koukám jako na hrozné zlo. 200 macho chlapů na jednom místě. To přesně ukázka toho, když někomu nejde o člověka. Teď mluvím o ČR. 190 tatérů z toho dělá celej rok sračky, pak se blíží convention a jedou tam s rozdělanou věcí, aby tam třem motorkářům ukázali vystínovanou lebku... Jednou jsem se do soutěže přihlásil, tehdy sem přijel Lionel Fahy z Out of Step Tattoo. Já skončil poslední ze všech s jedním bodem. Lionel, už tehdy hvězda světového formátu, byl předposlední. Takže asi tak to tam bylo vnímané... Chápu ten smysl konvencí, ale furt je to jen byznys – pro studia, organizátory. Tetování je hrozně intimní věc, a convention jde zcela proti tomu. Každý tatér honí tu 17 hodinu, aby mohl jít do soutěže.“ (osobní sdělení, 16.1. 2013, Praha). Přes tato negativa mají soutěže tetování vysokou oblibu a návštěvnost, jejich počet narůstá, a to i v menších městech. Úroveň na nich je však ještě spornější, než na těch velkých. Popularita tattoo conventions se odvozuje ale také podle doprovodného programu. Na festivalech je možné si poslechnout hudebníky, kteří jsou nějakým způsobem s tattoo komunitou spjatí, v posledních letech probíhají také volby Miss (a v případě festivalu ve Strakonici i „missáka“) Tattoo Convention. Avšak i zde je patrná kritika ze strany účastníků. Vítězka 2013 Adriana Křečková byla i přes své vítězství velice zklamána, soutěž považuje pouze za reklamu na internetový obchod Lucky Hazzard, kvůli přístupu pořadatelů neměla možnost využít oficiálně získané ceny (osobní sdělení, 28.2. 2014, Mladá Boleslav).

Kromě těchto tradičních setkání se díky iniciativě některých studií rozjel v České republice a na Slovensku nový trend – benefiční tetovací akce. Znojemský happening Zkruhu (obr. 14) pořádaný Ondřejem Konupčíkem alias Ondrashem má za sebou v roce 2014 již 4. ročník. Okolo deseti tatérů zájemcům tetuje motiv kruhu stylizovaných v pro daného umělce typickém vizuálu. Veškerý výtěžek pak jde na dobročinné účely – finanční pomoci se tak dostává například vybraným dětským domovům či občanskému sdružení DeBra

(www.zkruhu.cz). Dříve se konal Pohádkový pomeranč pořádaný Lukášem Poláčkem (Inkoust Tattoo). Na něm osobnosti z řad tatérů, ale i celebrit, tetovali pohádkové postavy do pomerančů, které byly následně draženy. Na Slovensku probíhá podobná akce v Trnavě, nazvaná Kérky pre život.

5. SOUČASNÉ STYLY A TRENDY V TETOVÁNÍ

5.1. Metodika rozdělení

Určit rozdělení současného tetování není zcela jednoduché. O jistou charakterizaci se pokouší Radek Fiksa ve své knize *Tetování* (2005). Autor rozděluje styly a základní motivy takto: oldschool, newschool, tribal, japonský styl, indiánské motivy, horor a smrt, portréty, fauna a flóra, fantasy, comic/crazy, umělecká díla, typografie. Fiksa vytvořil rozdělení v roce 2005, není tedy reflexí posledních deseti let, což je prakticky polovina doby existence legálního tetování na českém území. Některé kategorie splývají, jiné zde zase absentují. To je dáno výrazným progresem, který lze u tetováže v posledních letech vysledovat. Autor hodně vycházel z knihy *Umění tetování* (1998) šéfredaktora britského magazínu *Body Art* Henry Fergusona a jeho redaktorky Lynn Procterové. Jejich rozdělení je v českém překladu následující: Japonsko, tribal, Amerika/indiáni, keltská tetování, černé ornamenty, „odznaky příslušnosti“, humor, horor a smrt, mýty a legendy, fantasy, portréty, fauna/flóra, abstrakce.

Jelikož je česká scéna (ale evropská celkově) poměrně otevřená novým podnětům a stylům, objevuje se zde řada těžko zařaditelných kategorií. Mnozí umělci se snaží jít odlišnou cestou. Populární se stalo tetování tzv. watercolor stylem, některé tatéry lze zařadit i k současné evropské avantgardě (někdy též nazývané francouzská škola). Tyto kategorie nejsou tradiční, například v americké literatuře je obtížné k nim dohledávat více informací. Ačkoliv i ve Spojených státech existují tatéři, kteří se vydávají odlišným směrem od tradičních tetování, není jich takové množství. Více jich je pak možné dohledat v Kanadě (což ovšem odkazuje na bližší sepjetí s francouzskou školou). Kategorizování probíhá také na různých tetovačských festivalech, takzvaných tattoo convention, avšak zde se jedná především o rozdělení dle motivů či velikosti tetování (horor, biomechanika, tribal atp).

Že bylo toto rozdělení neadekvátní aktuální podobě evropské tattoo scény, si všimli i pořadatelé pražské na 16. Prague Tattoo Convention, která probíhala 30.5. – 1.6. 2014 v pražských Holešovicích. Rozdělení soutěžních kategorií tak bylo v tomto roce takové: the

small tattoo, black and white tattoo, oldschool and newschool, the most crazy, the large tattoo, the asia, individual. V roce 1921 roztřídil docent Duchoslav Panýrek (tehdejší český odborník na tetuáž) tehdejší náměty do deseti skupin: 1. týkající se lásky, 2. různá písmena a letopočty, 3. patriotické znaky, 4. památky na život vojenský, 5. zaměstnání, 6. náboženské motivy, 7. postavy, zvláště ženské, 8. humorné, 9. botanické, 10. rozmarné a nahodilé obrázky (Rychlík, 2014, s. 188).

Jelikož se plně neztotožňuji s žádným z těchto rozdělení, rozhodla jsem se vytvořit (či možná spíše nabídnout) rozdělení vlastní.

- 1. abstrakce**
- 2. akvarel**
- 3. asie/japonsko,**
- 4. biomechanika**
- 5. black and gray/darkside**
- 6. dotwork, fantasy**
- 7. grafika**
- 8. newschool**
- 9. oldschool**
- 10. písmo**
- 11. polynésie**
- 12. realistika**
- 13. tribal.**

Ve svém dělení vycházím spíše z „výtvarných stylů“, než z motivů. Až na několik výjimek, kde bývají motivy ztvárňovány ve svém specifickém stylu, lze totiž motivy dohledávat v rámci ostatních stylů. Například motiv květin je typický jak pro asijská tetování, tak ale i pro oldschool.

Zejména v posledních letech zažívá tetování velký boom. Je to následek jeho profesionalizace, ale také uznání tetování coby svébytného druhu umění. Tatěři již nejsou pouhými řemeslníky, kteří plní zakázky zákazníků, jejich počátky nevychází z praxe ve věznicích, armádě, či z postavení v subkultur typu punk či motorkářské gangy. Často se jedná o absolventy uměleckých škol, kteří berou lidskou kůži jako nový druh plátna. To se odráží i v nových stylech tetování, které by dříve byly pro ztvárnění na lidském těle nemyslitelné.

Velkou zásluhu na tom má, dle slov samotných tatérů, pražské studio Tribo Tattoo. Ondřej Konupčík se ve svém rozhovoru pro Coremusic.cz vyjádřil takto: *„Určitě je tu všeobecné uvolnění a nové proudy. Do jisté míry je to práce lidí z Triba, kteří jako první začali s hostováním zahraničních i domácích tatérů, a tak přispívají dlouhodobě rozvoji a inspiraci pro tatéry u nás. Zda to povede k tomu či onomu, to uvidíme. Můj názor je, že zajisté dostanou větší prostor výtvarníci a lidi s vlastním rukopisem.“*

To potvrzuje i žebříček blogu Tattoodo.com. V kategorii *Best 30 graphic tattoo artists* bylo zařazeno hned šest v Česku tvořících umělců (Ondrash, Jan Mráz, Peter Bobek, Petra Hlaváčková, Marie Kraus (obr. 15), Lukáš Musa Musil a několik zahraničních, avšak pravidelných pražských hostů (z velké části tatěři z okruhu okolo belgického studia Boucherie Moderne).

Jelikož je tato bakalářská práce zaměřena především na tetování na českém území, v každé kategorii se snažím zaměřit na práci vybraných tetovačů. Některé jsou více zaměřené na vizualitu, jiné jsou typické pro uzavřené subkultury, jiné nejsou svébytně tolik rozšířené, či naopak zahrnují neskutečné množství materiálu. Zatímco v některých kategoriích je poměrně snadné najít výrazné zástupce, v jiných již není kategorizování tak přesné, neboť na některé styly nejsou specializovaní tatěři, ale spíše „univerzálové“.

5.1.1. Abstraktní tetování

Co bylo psáno v předchozím odstavci, platí pro abstraktní tetování beze zbytku. Zpočátku se jednalo většinou o reprodukce uměleckých děl věhlasných výtvarníků, v posledních letech se tetování stává stále více uměním, samotní tetovači jsou více umělci než řemeslníci. Mnozí autoři začínali právě reprodukováním uměleckých děl či naopak tradičními motivy. Ty posléze posouvali do svého specifického stylu, který se dále vyvíjel. Některým pak přestalo k vyjádření jejich fantazií stačit tetování konkrétních motivů. To byl i případ nejznámějšího českého tatéra – Lukáše Musila – **Musy** (obr. 16). *„Dřív to byly stylizované věci, to druhé období bylo abstraktnější ztvárnění niternějších věcí. To šlo plynule, jak jsem se vyvíjel, vzdělával. I teď mi to přijde v mém podání smysluplnější, než když bych to konkretizoval“,* prohlásil. Vliv Lukáše Musila byl výrazný, nejen co se týká abstraktních motivů, ale také i v jeho vlivu na celou českou scénu. Mluví o tom i Szabi: *„Vždycky tě něco ovlivní, i ve vlastním studiu. Třeba skrze Lukáše Musila jsem začal dělat volnější věci. Už to nebylo, že musíš udělat rovnou linku, kde ani nemůžeš dýchat. Lukáš najednou přišel s tím, že nevadí, že je linka nakřivo. Takové úplné uvolnění u mě nepřišlo, ale přemýšlení nad tím se změnilo. Najednou to jde. Dřív to bylo tak, že když nebyla čistá rovná linka, přesně zaplněná.*

*Najednou se ukazuje, že to je jedno. Ta změna přišla, když sem začali jezdit Francouzi – Lionel, Kostek. V Čechách to ale rozbil Musa, vytěžil z toho špatného, dělal něco, co dřív nebylo možné dělat. Ted' je to docela v pohodě. Nenapadá mě nikdo před ním. Ondrash tak plus minus začínal podobně, uvolněnost přišla až „po Musovi“. I když dneska samozřejmě tvrdí, že to Musa převzal od něj, já si ze studia pamatuju, kdo začal co skicovat a tetovat“ (osobní sdělení, 29.8.2013, Praha). Práce Musy získala velký ohlas, kromě častých rozhovorů, rozborů se objevuje v televizních pořadech, ohlas si získal i v zahraničí. V publikaci *La Veine Graphique* (2012) je uveden mezi nevýraznějšími jmény evropské avantgardy, na současné výstavě o tetování v pařížském muzeu mimoevropských kultur Musée du Quai Branly je jedním z mála současných umělců, kteří jsou zde zastoupeni. Kurátorka výstavy Anne o něm v reportáži pro Českou televizi prohlásila: „Musa je jediný, kdo dokáže, řekněme, formulovat abstraktní obrazy, které jsou naprosto přesvědčivé.“ (Události ČT, 14.7. 2014). V této reportáži popisuje své tetování i Marc Brilliant, artista z uměleckého souboru La Putyka. Jeho tetování by se dalo zařadit mezi tzv. automatickou abstrakci, kdy je ruka umělce vedena nikoliv motivem, ale působením člověka na tatéra. Tetování Brillanta vzniklo krátce po smrti jeho matky a mělo odkazovat nejen na její památku a na výskyt rakoviny v jeho rodině. Lukáš Musil o tomto principu říká: „Automatické tetování není léčivé v tom smyslu, jako třeba v pazyrycké kultuře. Jde o vytažení jiných věcí než krásy tetování. V podstatě něco takového probíhalo s Marcem. Já jsem v tom vyřazený ze hry, snažím se eliminovat emoce a pocity. Než se do toho člověk pustí, musí být s daným člověkem na určité rovině, znát ho, mít v sobě navzájem plnou důvěru. Musí ke mně být upřímný a vědět, co chce. Kdybych zároveň věděl, že to člověk neunes, nešlo by to.“ Později dodal, že věří, že nalezením formy a napojení se na člověka může tetování léčit psychické nemoci, rakovinu. A to i bez léčivých barev. „Obdržel jsem pár zajímavých zpětných vazeb, které mě v tom utvrdily“ (osobní sdělení, 16.1. 2013, Praha)*

5.1.2. Akvarel

Výtvarná technika, která v posledních letech získává na popularitě v tetování. Poměrně úzce souvisí s předchozí kategorií – abstrakcí, neboť umělci tvořící abstraktní tetování velmi často tvoří akvarelovou technikou. To je příklad i výše zmiňovaného Musy. Existují žebříčky nejlepších tatérů daného stylu, ve kterých jsou skoro vždy zařazeni také čeští umělci – server buzzfeed píše: „Tato umělecká díla tvoří specifická dovednost. Pokud hledáte schopného umělce, sázkou na jistotu je Praha či St. Petersburg/Petrohrad.“

Aktuálně úspěšná **Petra Hlaváčková** tvořící pod hlavičkou pražského Bobek Tattoo, absolutní vítězka pražské Tattoo Convention 2013 (obr. 17). Jméno Petry Hlaváčkové nijak nefiguruje ve výsledcích mého výzkumu. Důvodem je, že výzkum probíhal v lednu 2013. V té době byla vystudovaná výtvarnice známa spíše „fajnšmekrům“ a pražským hipsterům. Nyní je však zvána jako host do významných světových studií, jako je curyšské Giah, kalifornské Tattoo Boogaloo a další. Její stále se vyvíjející tvorba je umnou kombinací barevných ploch s konkrétní perokresbou doplněnou o množství spirál a linek. Lhostejno, zdali zrovna tetuje motiv města, slona či polonahé dívky, vždy je vidět její výrazný rukopis. Ten se, vzhledem k poměrně krátké době, kdy Petra tetuje, neustále vyvíjí a patří v českém prostředí mezi nejvýraznější. Webový server BuzzFeed zařadil Petru na 11. místo v seznamu nejlepších tvůrců ve watercolor stylu, blog tattoodo.com na 9. místo v uměleckých tatérech.

Ještě výše, a to dokonce na 1. místě, se umístil znojemský výtvarník **Ondrash** (Ondřej Konupčík). Ten, se, stejně jako Petra Hlaváčková, řadí mezi vystudované výtvarníky. Ondrashův výrazný styl se vyvíjel v podobné době jako u Lukáše Musila, se kterým byl dlouhý čas srovnáván. Přesto je však jejich tvorba na první pohled rozpoznatelná (obr. 18). Zatímco Musa častěji kombinuje tvrdou linku, Ondrash zůstává ve většině případů věrný „tahům štětce“ a i díky barevným kombinacím jeho tetování mnohdy připomínají nejen akvarel, ale i olejomalbu. S rozdílem, že místo plátna je použita lidská kůže. Blog tattoodo.com považuje Ondrashe za 7. nejlepšího umělce v kategorii *graphic tattoo*. „Nikdo nepoužívá barvu tak jako Ondrash, jeho akvarelová tetování jsou rozpoznatelné právě pro svou intenzitu. Důvod, proč zmínit Ondrashe Konupčíka, je kromě jeho mezinárodní známosti, čekacím lhůtám často delším jak rok i to, že je organizátorem charitativního tatarského happeningu Zkruhu, o kterém bude řeč v dalších kapitolách.

5.1.4. Asie/Japonsko

Asijská, především pak japonská tetování jsou ohromným fenoménem. Vždy fascinovala nejen svou působivým použitím barev, tradičními motivy, vyzrálým uměleckým ztvárněním, ale také jistým puncem zakázanosti- po celou dobu své existence bylo tetování v Japonsku zakázáno, ostatně dodnes je na některých koupalištích vyhlášen zákaz vstupu potetovaným. V Japonsku je tetování spojováno především s Jakuzou, mafií. Vladimír Valenta ve své knize *Tetování a tetování* (2011) popisuje objevování nových motivů českými klienty, v 90. letech toužících především po démonických motivech, které by zdůraznily jejich „drsňáctví“. Japonské tetování spojovalo touhu po nebezpečí s estetickou libivostí, brilantní prací tatéra (pokud hovoříme o povedené tatuáži) a tradicí.

Proces tradiční japonské tetováže je nesmírně bolestivý, pigment se vpravuje v poměrně ostrém úhlu do kůže malými ocelovými jehlami *hari* zasazenými v držátku z různých materiálů. „*Nástroj se drží v pravé ruce. Levá ruka napíná kůži. Mezi prsteníčkem a malíkem drží řemeslník kartáč naplněný sumi. Jehlový nástroj nabere barvu z kartáče a potom jej přitlačí na vyznačenou linku. Tento proces se opakuje po každém vtlačení. Hladký a jednoduchý úkon se podobá pohybu pomalého šicího stroje, kousek po kousku je tak linka barvena*“ (Richie; Buruma, 1980, s. 89).

Nelze předpokládat, že by dnešní evropští milovníci tetování i tatéři řešili dlouhou a zajímavou historii a tradici asijských tetování, spíše je zajímavá fascinující vizuální stránka. O tradiční technice tetováže – *horimono* – si zájemce o tetování většinou přečte, více se však nezajímá a svěří se pod moderní elektrický strojek (pokud se zajímá, musel by cestovat do Japonska a mít štěstí, že se mu k některému z umělců podaří dostat). Nicméně motivy zůstávají zachovány. „*Začali se tedy objevovat nenápadní dráčky s kvítkem třešně, potom draci s jinými druhy květin, ale posléze i tradiční kapříci a roztodivní opeřenci. U japonských motivů však nesmí chybět element, který všechnu tu nádheru podtrhuje, ale také propojuje. Jsou to proslulé japonské vlny. Vidíte je, kromě černým stínovaných oblastí, na každém japonském motivu.*“ (Valenta, 2011, s. 36). V devadesátých letech nebylo zvykem používat při tetování barvu, japonský styl však byl prvním, díky kterému český klient pomalu začal barvu objevovat.

V českých studiích není na asijská tetování mnoho specialistů, nicméně se zde najdou tatéři, kteří se, byť ne tradiční metodou, tomuto stylu věnují. Jmenovat se dá například **Bára Fousková** (Inkoust Tattoo, dříve Tribo, obr. 19.), **Chozé** (Inkoust tattoo) či Kuba ze Stanley tattoo. Obvykle jsou to tatéři, které spojuje určitá jemnost v práci a důraz na detail.

Na jistý morální problém ohledně japonské (ale i polynézké) tetováže upozornil Petr z Viper Tattoo. „*Nedělám si iluze o tom, že všichni nositelé japonského tetování umí promluvit o významu svých tetování. Většinou si s tím nelámou hlavu, nevědí, co symbolizuje tolik populární koi kapr, že i barvy šupin a jejich střídání mají význam a roli hraje i postavení ocasní ploutve a třeba i to, jestli jsou barvy šupin přerušeny odleskem vodní hladiny či ne. Každý květ má v tradičním japonském tetování svůj význam, jejich počet je důležitý, u draka zase záleží, jestli je zobrazen zepředu nebo zboku, jestli má otevřenou nebo zavřenou tlamu. Ve všech kulturách, kde má tetování tradici, si člověk tetování musí zasloužit a tetování pak vypovídá o jeho povaze, činech atd. Pokud tedy člověk nemá vztah k dané kultuře a neorientuje se v ní, lehce dojde k faux pas (mírně řečeno).*“ (Valenta, 2011, s. 211)

5.1.5. Biomechanika

„Spárované roztrhané kusy masa a robotických součástí, tento typ tetování vypadá nejlépe na svalnatých částech těla. Ať se jedná o paže, nohy, či dokonce krk, fascinující stroje jsou skvělou inspirací pro design tetování“ píše se na serveru *theprecelladies*. Velkou popularitu tento styl získal díky slavnému H.R. Gigerovi a filmu *Vetřelec*. Strojová estetičnost, perfektní synchronizace a práce s muskulaturou a lidskou fyziologií jako celkem se zde snoubí i s filosofií o člověku jako stroji v společenské mašinerii. Biomechanika byla dlouhá léta svébytnou kategorií na různých tattoo convention. Velký boom zažívala biomechanika v 90. letech. „*Snad úplně prvním profíkem byl Viki (Michal Viktorin) z Tábora, který na tehdejší dobu obstojně tetoval mimo jiné biomechaniku, české specifikum a na konci 90. let neuvěřitelně oblíbený motiv,*“ říká v knize *Kmeny* (2011) Michal Burda. Jedno z nejstarších českých studií se koneckonců ve svém názvu Gigerem inspirovalo ve svém názvu – *Alien Tattoo*. Jak však odpovídá jeho majitel na otázku, zdali se motiv *Vetřelce* tetuje často: „Je to sice pořád fenomén, ale už to není boom. A navíc, dnes už se nedá postavit studio na biomechanice. Proto tetujeme doslova všechno.“ (Valenta, 2011, s. 92). I proto je biomechanika jedním z motivů, kterým se věnují především univerzální tatěři. Úspěchy na tetovačských festivalech tak sklízeli například pražští tatěři **Míro** ze Skinlab Tattoo, **David Klvač** z Our Future Tattoo (obr. 20) či **Jiří Netolička** z jihlavského Tattoo Netty. Ten již patří ke starší generaci českých tetovačů, jeho praxe začíná v roce 1991. Ač by se dala biomechanika považovat za především mužskou záležitost, jsou slavná i velice ženská tetování v tomto stylu (obr. 21).

5.1.6. Black and grey - darkside

Široká kategorie, zahrnující všechny možné motivy v uvedené barevné kombinaci. Přesto se však domnívám, že sem svou specifičností patří zejména několik motivů. Černobílá, stínovaná tetování si udržují svou oblibu i po příchodu barev. V českém prostředí byla ve svých počátcích velice populární tzv. Dark Side, tetování znázorňující pekelné motivy. „*Je pozoruhodné, že třeba na rozdíl od jiných zemí byly v té době u nás hodně žádané také obrazce s nějakou hroživou či strašidelnou tematikou, jako byly lebky či nejrůznější démoni, upíři, a také andělé. Šlo o to, aby působily na své okolí co nejdrsněji, na rozdíl od těch motýlků. A dost častá byla potřeba nějakým způsobem řešit boj dobra se zlem. Nikdo v té době nechtěl barvu, muselo to být takové temné a zamračené,*“ popisuje 90. léta v rozhovoru pro Českou pozici Michal Burda, majitel uznávaného pražského salonu Tribo Tattoo. V dokumentu ČT *Jak se žije tetovaným* (1997) říká jeden z dotazovaných, že motiv smrti si nechal vytetovat, když měl na kahanu. „*Smrt s hodinami jako symbol toho, že každého ta*

smrt, dříve nebo později, čeká.“ Svou filosofii o smrti v tetování má i Marek Slavík, svérázný žižkovský tatér tvořící pod pseudonymem **B´Cool**. „Pokud tě něco dokáže chránit, tak je to smrt. Proto ji mám vytetovanou na zádech. Žádný Bůh není pořád s tebou, i když si to lidi přejou. Ne, smrt je pořád s tebou, pořád ji máš v zádech. Pokud je s tebou, tak prorazíš, proto ji mám vytetovanou na zádech. Jak se ale postaví proti tobě, tak končíš, nepomůže ti ani Bůh, ani andělé, nic. Proti tomu nemá nikdo žádný trumf. Smrt je jedinečná. Pokud je na tvé straně, tak projdeš, pokud ne, končíš. A s tím neuděláš nic!“ (Valenta, 2011, s. 173). Nutno podotknout, že Marek Slavík má za sebou několik let ve věznicích, v Dubaji, New Yorku a Londýně se věnoval nelegálním zákonům, spolupracoval s drogovou mafii. Velice otevřeně mluví o vězení a tetování v nich.

Náboženské motivy s oblibou tetuje umělec tvořící v Chrudimi pod pseudonymem Anděl, který o body artu přednáší na vysoké škole. Ten, na rozdíl od většiny tatérů milujících temná tetování, odmítá tetovat satanistické a negativní motivy.

Poslední dobou nejúspěšnějším tetovačem kategorie Black and Grey na českých tatarských festivalech je slovenský výtvarník **Maťo** (obr. 22), který dříve působil ve Stanley Tattoo na Vinohradech, nedávno si založil vlastní studio s názvem Van Orthen Tattoo Factory. Maťo je další z řady absolventů uměleckých škol, který se věnuje tetování – přesto jej, na rozdíl od mnoha svých kolegů (a jak ukázal průzkum tak i od zájemců o tetování) považuje spíše za řemeslo. Maťo je univerzálním tatérem, který se „neštítí“ vytvářet prosté černé tribaly, ale zároveň dokáže precizní stínované demony i zábavná barevná tetování.

5.1.7. Dotwork

Specifická tetovací metoda, kdy se barva vpravuje pod kůži jednoduchou jehlou a vytváří tak zajímavé efekty- do jisté míry má mnohé společné s ručními technikami tetování. Tetování vypadají jako vytvářená z jednoduchých teček. Dotwork ve své syrové podobě odkazuje k nejstarším známým tetováním, rituálním, ale i léčebným. Před vynálezem elektrického tetovacího strojku byla ruční metodou vytvářena všechna tetování, proto má dotwork mnohdy punc kriminálních „kérek“, cejchů zločinců a pirátů. Ve východní Asii je dodnes tato metoda používána při náboženských tetovacích rituálech

Dotwork však v posledních letech zažívá jistou renesanci i v moderním tetování. Umělci jím často doplňují svá tetování, čímž vytváří zajímavé efekty. K této metodě „tečkování“ se nyní používají elektrické strojky, nehrozí tedy jejich rozpití. I v českém prostředí se někteří tatéři hlásí k fanouškům tohoto stylu. Ať už se jedná o **Jana Mráze** z pražského Bobek Tattoo,

Vlad'ku ze salonu Hell, nebo **Veronika Tomáškovou** (obr. 23), aktuálně tvořící ve studiu Tribo tattoo. I Veronika je vystudovanou výtvarnicí. Její práce hraničí mezi akvarelem, grafikou a dotworkem, velice efektní jsou pak fauny/flóry, jako jsou brouci, kohouti, ale také jindy obligátní lilie či lekníny.

5.1.8. Grafická tetování

Styl se stále vzrůstající popularitou. Originální motivy nejsou šablonami, nýbrž vlastními návrhy tatérů. Motivů může být celá škála, od perokresbových postaviček, přes minimalistické geometrické obrazce až po zcela miniaturní a detailní motivy. Tento styl tetování je populární zejména v městském prostředí, například u subkultury hipsterů. Mnoho tatérů, kteří se grafice věnují, nemá s tetováním tak dlouholetou zkušenost jako jejich kolegové, zato však svůj styl třibili ještě předtím na uměleckých školách. Velmi detailní práce, možnost ztvárnění takřka libovolných motivů. Kombinace černých linek s barevným podbarvením, mnohdy užití jen dvou barev. Za zajímavé tatéry v tomto stylu lze označit například **Jana Mráze** (Bobek Tattoo), **DanKa** z Inkoust tattoo či **Lukáše Solíka** z Tribo Tattoo (obr. 24). Jeho práce v sobě nesou punc perokresby, leckdy připomínají ilustrace dětských knížek. Z některých motivů je patrná inspirace různými karikaturisty.

Do grafických tetování lze zařadit i vyobrazení geometrických motivů, mandal atp., které se do českého tatarského prostředí dostala díky vlivu ze zahraničí, zejména díky častému hostování výrazných jmen, jako je **Kostek Stekkos**, **Lionel Fahi**, **Piet du Congo**, kteří jsou považováni za zástupce tzv. francouzské školy evropské avantgardy

5.1.9. Newschool

Ve chvíli, kdy se do českého prostředí „dostala barva“, znamenalo to rozvoj dvou výrazných stylů – oldschoolu, a nedlouho po něm i newschoolu. V 90. letech v USA vzniklý styl navazoval na oldschoolová tetování, ale je pro něho typická dynamická linka, trojrozměrné efekty a zářivé barvy. Motivů mohou být stejné jako u tradičních oldschoolových „kérek“, zároveň zde ale přichází řada motivů nových – vlastně libovolných. Ztvárnit se dá cokoliv, od stylizovaných zvířat přes dopravní prostředky. Patří sem i graffity, komiksová tetování, různé fantasy motivy, dramatická trash polka a mnoho dalších (Kaplan; Kakoulas 2011, s. 348). V rámci newschoolu mohou jednotliví umělci dobře rozvíjet svůj styl, a přitom stále zůstat „univerzály“ schopnými vytetovat prakticky cokoliv.

Vladimír Valenta poznamenal, že výrazný vliv na rozvoj kvalitního newschoolu v ČR má bulharská škola. „Někteří „soudní“ tatéři mají dokonce za to, že „Bulhaři přivezli do ČR barvu“. Pokud v této knize mám zviditelnit práci na české tetovací scéně, bulharská komunita

do ní zcela právem patří. Ona je totiž bulharská (ta klasická, akademická) škola poctivou přípravou na život výtvarníka v jakémkoliv oboru. Troufám si říci, že patří mezi nejlepší a světě. Naučí vás řemeslo, kreslení a používání barev úplně dokonale. Ti talentovaní, absolvující na bulharské akademii, mají doslova otevřené dveře dokořán. A kam? Inu, na světovou výtvarnou scénu. Neháním tady naši českou AVU, jen vyzdvihuji tu bulharskou. Osobně jsem se třeba kresbu učil od Rumena Sazdova a Káji Saudka. Jistě jste postřehli, že minimálně jedno jméno je bulharské.“ (Valenta, 2011, s. 39-40). Pokud se tedy mluví o newschoolu, musí padnou nejvýraznější bulharská jména na české scéně – **Zhivko** ze studia Bloody Blue je uznávaný i ve světě, svou kvalitu dokazuje i **Miro** ze Skinlab Tattoo. Inspirační zdroje newschoolu se dají nalézt kdekoliv. „Neřekl bych, že tetuji něco, co umím jen já. Snad jen, že jsem téměř deset let malovat graffiti, kde jsem pracoval s písmem jako s 3D objekty a část mých věcí je tak tímhle výrazně ovlivněna,“ (Valenta, 2011, st. 201-202) říká tatér **Fishero** z Freihand Tattoo, uznávaného studia v Ostravě. V tomto městě se profesionálním studiím příliš nedaří, Fishero je však důkazem, že i přes lokálně menší konkurenci se dají dělat úžasné tetování.

Při tomto tetování hraje velkou roli, jak moc má tetovač tzv. „volnou ruku“. K tomu se mi v rozhovoru vyjádřil i **Szabi** – Petr Szabó (obr. 25), výrazný tatér pendlující mezi pražským studiem Tribo a svým vlastní, Szabi Tattoo v Horní Branné, vesničce nedaleko Vrchlabí. „Dřív jsem dělal newschool, teď mě ty čisté linky přestávají bavit, ale pořád je to takové grafické. Zpočátku jsem vůbec neznal styly, ale chtěl jsem dělat barevné styly. Tenkrát všude byly katalogové věci, symboly... Newschool tady příliš mnoho lidí nechce. Dělal jsem si tak dvě tři věci, co mě bavily jinak spíš věci, co chtěli lidi. Teprve v Tribu přišla větší volnost. Tady už jdou přímo za mnou, vědí, že chtějí můj styl. Tam je to jiné, jdou za mnou, že známý známého doporučil, ale když se zeptáš, zjistíš, že vůbec nevědí, jak tvoje práce vypadá. Lidé naštěstí už nechtějí tolik ornamenty, ale ta odvážanost není taková. Přijdou s tím, co chtějí, já to zkusím udělat ve svém stylu. Ale když přijdou, že chtějí vílu s kytka a nechtějí ani slyšet o barvách a abstraktních tvarech, těžko s tím něco uděláš.“

Pokud se mluví o newschoolu, je většinou řeč o barvách a dynamické lince. V tom je naprostým mistrem **Peter Bobek** (obr. 26), guru a inspirátor mnoha mladších českých tatérů (Lukáše Musy Musila, Petry Hlaváčkové a dalších). Bobkova tetování připomínají kubismem inspirované obrazy, jistě by bylo možné jej zařadit i do dalších kategorií. Peter Bobek je kromě tetování také malířem – specifický styl se drží v obou odvětvích a na první pohled je rozpoznatelné, kdo je autorem. Peter Bobek začal tetovat v rodných Malackách, odkud se

přesunul do Brna a o několik let později do pražského Tribo Tattoo, kde se stal fenoménem. V roce 2011 si založil vlastní studio – Bobek Tattoo, které se záhy stalo úspěšným. Své kolegy si vybírá mezi vystudovanými výtvarníky se specifickým stylem, díky kterým dostávají výsledná tetování nový rozměr.

5.1.10. Oldschool

Oldschool nebo také traditional je jedním z nejvýraznějších stylů, jehož původ lze najít ve USA. Pro oldschoolová tetování jsou typické široké linky, plochy podbarvené některou ze základních barev. Každý z dohromady nepropojovaných motivů má vlastní, de facto historický význam. Oblíbenými motivy jsou podle článku *Different styles of tattoo* serveru Theperfectladies.hubpages.com indiáni, námořnické motivy (lodě, kotvy, palmy a další), třešně, růže, dýky, pin-up dívky, srdce, orlové, vrabci, vlaštovky, ale také vlajky a armádní, vlastenecké motivy. To je velmi často přepásáno stuhou s nápisem. Jedním z obvyklých předsudků o tetování je, že jej nosí jen kriminálníci, cirkusáci... a námořníci. Tento styl jejich slova svým způsobem navazuje. Když si mořeplavci dováželi svá první tetování, jednalo se obvykle o vzory typické pro danou oblast. Postupem času se však začal vyvíjet specifický styl, který zažíval svůj boom od konce 19. století (vynález elektrického strojku) do zhruba 2. světové války, ale i po ní. Tetování nejsou založena na momentální inspiraci tatéra, většinou se vychází z původních předloh, takzvaných *flashů*. Jejich světově nejproslulejším autorem byl bezesporu Norman Keith Collins, známý pod pseudonymem **Sailor Jerry**. Americký tatér se narodil v drsné chicagské čtvrti, kde se naučil tetovat jako námořník pak procestoval velkou část Asie, která mu byla pro jeho flashe velkou inspirací – tu čerpal zejména v japonském *hori*, s jehož tvůrci se i osobně setkal. Význam Sailora Jerryho i jeho známost dokládá i výsledek mého průzkumu, kde byl jedním z nejčastěji jmenovaných. Bulvární server pro muže – xman.idnes.cz – o něm v roce 2010 mimojiné napsal: „Do konvenčního umělce měl chlapík v džínách věčně pokecaných od inkoustu, který neřekl větu, aniž by ji prošpikoval pár vulgarismy, dost daleko. Zabedněný produkt své doby a místa, extrémní pravičák nenávidějící "levičácká" občanská práva a vše protiamerické, který vyrostl v zaplivaných špeluňkách, striptýzových barech a na lodích. Ve světě, v němž člověku prošlo cokoli a v němž si musel zatraceně věřit.“

Zaměříme –li se na evropskou historii oldschoolu, pak musí padnout jméno legendy **Herberta Hoffmanna**, narozeného v roce 1919 v Německu. Už jako dítě Hoffmann obdivoval tetování na rukách dělníků. „*To všechno, jak jsem o dělnické třídě uvažoval – že jsou chudí, ale mají tetování, vzbudilo můj zájem. Obdivoval jsem jejich statečnost pro*

vyjádření svých postojů a své víry, to, že to mohl každý vidět, vtisknuté do jejich paží“, cituje server tattooidea.com Herberta Hoffmanna. Po 2. světové válce strávil tetovač pět let v ruském vězení, po svém propuštění se začal tetování věnovat, až si v roce 1960 si v Hamburku otevřel svůj první salon. Za 40 let praxe prý potetoval mezi 40 a 50 000 zákazníky, mezi nimi i majitele pražského studia Tribo Michala Burdu. *„Také ty vytetované obrazy mám od konkrétních a různých autorů, mám na ně zkrátka vzpomínku. Jako velký fanoušek tetování jim tak vlastně dávám najevo obdiv k jejich umění. Kdysi jsem se nechal v Hamburku tetovat od místní legendy – téměř devadesátiletého tatéra jménem Herbert Hoffmann, který se proslavil ve čtyřicátých a padesátých letech a je autorem celé řady publikací o tetování. A jak také jinak - od něj mám vytetovaný obrázek kotvy.“*

Pokud se řekne oldschool, většině dotazovaných tatérů se vybaví jedno malé, pražské studio: One Love Tattoo v Týnské uličce. Studio, které patří mezi nejstarší v České republice, je však vyhlášené především mezi fajnsmekry, nemá potřebu se výrazněji prosazovat. Svou klientelu má, místní tatéři pozvání do celého světa také. Jedním z tatérů, které v tomto studiu dříve působili, je **Michal Píša**, aktuálně tvořící v Českém Krumlově pod pseudonymem Don Miguel. Ten se již v roce 2001 v rozhovoru pro MF Dnes zmínil o tom, jak dlouho trvá, než se tatér stane tatérem. Přesto je o něm velice těžké dohledat více informací. Ačkoliv se tetování již poměrně emancipovalo, mnozí z tatérů nemají nutkání (i přes svou nespornou kvalitu) se výrazněji prezentovat např. na sociálních sítích či jinde. Kniha Vladimír Valenty *Tetování a tetovaní* (2011) ukázala, že velká část zejména starší generace tetovačů se k tomuto řemeslu dostala skrze zakázané tetování na vojně či v rámci určité subkultury. Právě pro oldschool, který lze v dnešní době vidět především na lidech mající blízko k určitým hudebním, ale i životním stylům (punk, rockabilly atp.), je určitá uzavřenost před okolním světem typická.

Když jsem ve skotském Edinburghu navštívila Studio XIII Gallery, tetovací salon blízko Royal Mile, na odpověď, že jsem z Prahy, několik místních vykřiklo: „Tarlito!“. Uznávaný tatér tzv. bulharské školy se zaslouhuje o dobré jméno českého tetování ve světě, přesto si na jeho jméno v mém výzkumu vzpomnělo pouhých sedm respondentů. Když jsem se ale ptala tatérů či lidí, kteří se pohybují okolo studií, kdo je podle nich v českém prostředí významný, skoro nikdo Tarlita neopomněl. Bohužel, nepodařilo se mi dohledat s ním nějaký rozhovor, údajně je neposkytuje rád. *„Pro spolupráci na této knize jsem Živka a Tarlita samozřejmě oslovil, avšak první stále nemá čas (kupodivu ani 30 minut na rozhovor) a druhý o publikování svých názorů v české knize nestojí. Osobně mně odkázal do patričních mezi se*

slovy: „*Můžu tetovat po celém světě, tak proč bych zrovna tobě měl dát do knížky interview?*“ (Valenta, 2011, s. 40) **Tarlito** (obr. 27) má hodně blízko k punkové subkultuře, jeho obrazy tak může všímavý návštěvník nalézt ve výzdobě interiéru žižkovské (tatéry, punkery, crustery a dalšími oblíbené) hospody „Bohužel Bar“, stejně jako na bookletech některých kapel, například u sedmipalce s názvem *No name* pražských The Fialky. Punk je svébytnou subkulturou a nemá potřebu se více propagovat.

S hudební scénou je spojena další tatérka, jejíž styl osciluje na hraně oldschoolu a svérázného dívčího stylu hýřícího barvami a nečekanými motivy. **Tereza Pet** (příjmením Peteříková) (obr. 28) je krom své snadno rozpoznatelné práce v tetování také dvorní výtvarnicí punkrockové kapely „Pipes and Pints“. Podobně jako u Tarlita, tak i s prací Terezy se není těžké setkat (možná i jednodušší, neboť její styl je skutečně na první pohled odlišný, byť si stále zachovává základní znaky oldschoolu) na prakticky libovolném koncertu či festivalu daného hudebního stylu. Drsnost a vulgarita punkrocku je tak v případě tvorby Terezy Peteříkové namixováno s pozitivitou a hravostí.

5.1.11. Písmo

Tetování písma může doprovázet takřka jakékoliv tetování, avšak i samo o sobě je jedním z nejčastějších motivů. Velká část lidí si dnes nechává tetovat své oblíbené citáty (obr. 29), texty písní, či například jména a data narození svých dětí- věci, které jim mají připomínat důležité životní okamžiky, či dodat sílu v nejtěžších chvílích. Paradoxem je, že jen málo zákazníků si žádá nápisy a tetování v češtině. Velice populární je angličtina, latina či hebrejšтина. Konec 90. let patřil zejména čínským znakům. Je otázka, nakolik je to skutečnost, nakolik městská legenda, že takto potetovaní lidé namísto symbolů štěstí našli překlad názvu „čínské polévky“.

„Nápisy dělám pořád, je to takovej relax. Volnou ruku v tom nedávají, přijdou s vytištěným textem, co najdou ve wordu nebo na dafont.com. Nebo přinesou nějaké takové kroucánky, tři slova. To pak fakt nejde,“ zmínil se mi v rozhovoru Szabi. Není příliš tatérů, kteří by se přímo na písmo specializovali, ačkoliv jej často originálním způsobem zařazují ke svému výtvarnému vyjádření. Neumělé nápisy na stužkách oldschoolových „kérek“, podložení graficky přesných perokreseb, anebo svérázný projev umělce... přesto se však může člověk nejčastěji setkat s nápisy poněkud obligátními, a to včetně stylu. Kromě ženských, Szabim zmíněných „kroucánků“, to bývá v případě dle svého pocitu mužnějších zákazníků nápis švabachem. *„Tady v Praze jsou lidi otevřenější, nebrání se novinkám, kdežto v Opavě jsou konzervativní. Stále tam jedou ornamenty a nápisy, nic tvůrčího,“* říká v knize *Tetování a*

tetování **Jirka Hatala** (Valenta, 2011, s. 119). Příjemně a nenáročně vydělané peníze pro tatérské univerzály (obr. 30). Častým místem k tetování kratičkových citátů či povzbuzujících slov je například vnitřní strana zápěstí.

Poměrně velkou zkušenost s nápisy mají tatéři studia Tsunami v centru Prahy. Vzhledem k tomu, že většina jejich zákazníků jsou turisté, kteří se chtějí přivést památku na svou návštěvu, jsou na denním pořádku nápisy typu Praha/Prague, I love Czech republic a podobně. K písmu se vztahují leckdy tragikomické příběhy – to když tatér přeslechne jméno partnerky, které má vytetovat, a místo Lidka má na těle Jitka. (Valenta, 2011, s.163).

5.1.12. Polynésie

Polynésie je „pradomovem“ tetování. Právě v těchto oblastech dodnes přežívají původní kmenová tetování a pro vědce a milovníky historie tetování je to nesmírně lákavá oblast, koneckonců, právě z Polynésie se tetování do Evropy díky mořeplavcům dostala. V celé Polynésii byla obdobná metoda při vytváření tetováže. Tetovač v jedné ruce držel ostrý kostěný předmět, připomínající jakési hrabičky, na který poklepával v druhé ruce drženou paličkou. Do ran byla následně vtírána barevná hmota, která se udržela i po zahojení.

Boty tahit'ane, od hlavy až k patě potetovaní markézané, „kalhoty“ na Samoi, a v neposlední řadě také slavné maorské „moko“ na tváři. Stejně jako u všech oblastí Polynésie, i v současné době je maorské tetování nesmírně populární – mnoho Evropanů či Američanů cestuje na Nový Zéland, aby si jako suvenýr přivezli tradiční tetování. Co však Maoři odmítají udělat, je právě lícní moko – je pro ně to poslední, co zůstalo po jejich původních tradicích. Pokud by si toto tetování udělal někdo, kdo není Maor, jednalo by se o hlubokou neúctu k jejich kultuře.

S tím se ztotožňuje i zlínský tatér Petr z Viper Tattoo: *„Pokud pomineme politické a ideologické motivy a symboly, odmítám tetovat tradiční motivy různých národů a kultur (např. polynéské, markézké, japonské atd.), pokud zákazník nezná jejich přesný význam. Lidem, kteří by chtěli vytetovat tyto motivy, totiž často uniká, že ve svém domovském prostředí mají pevně daný význam a že každý detail tetování o něčem vypovídá a něco prozrazuje na svého nositele... Praxe u nás bývá taková, že si zákazník přinese několik různých obrázků tradičního tetování, z každého obrázku se mu líbí něco a chce tyto motivy nějak spojit do nového celku. Tak vznikají nové variace na tradiční témata a je to asi jako kdybyste chtěli po jakkoli výtvarně nadaném černochovi z Bužumbury, aby udělal tradiční výšivku na kyjovský kroj. Taková významově nepovedená variace ale může přinést svému nositeli pohrdání a posměch, v tom horším případě i nepříjemnosti, pokud se dostane do míst, kde jeho tetování*

umí lidé „přečíst“. K tomu může dojít během cestování, ale také při nechtěném pobytu v zahraničním kriminále, kde se obvykle na symboliku tetování dbá více než kde jinde.“ (Valenta, 2011, s. 211). Je ale třeba podotknout, že současní Polynésané se ke svému původnímu umění vrací skrze západní kulturu. Jelikož tetování byla po staletí zakázána, dnes s možností cestování nacházejí Polynésané původní motivy na skicách etnografů, cestovatelů či umělců (Rychlík, 2005, s. 84)

Většina tetovačů však tento problém nijak zásadně neřeší a designu inspirovanému polynéskou tetovává se věnuje. Jmenovat můžeme například **Báru Fouskovou** (Inkoust tattoo), která strávila 2 roky tetováním na Novém Zélandě a zakusila tak i tetování tradiční metodou od rodilého Maora (jak však říká: „Začali jsme růčo, ale nedodělali růčo. Jak jsem viděla ty rozpitý linky, tao to musel dodělat normálně.“) (Valenta, 2011, s. 113). Pro české fanoušky tetování je pak možnost vidět tradiční techniku na pražské Tattoo Convention, kam pravidelně přijíždí studio Mana Tahiti Tatau. S polynéskými motivy experimentují i tatéři z vinohradského studia Stanley Tattoo. Dva z nich mají v tomto stylu potetované obličej (obr. 31).

5.1.13. Realistika

Tetování, u kterých jde ve velké míře o dokonalé řemeslo tatéra. Schopnost vystihnout realitu tak, jako by se jednalo o fotografie, často s uměleckou nadstavbou. Právě na realistice a především pak portrétech se pozná technika jednotlivých umělců- a také bývá nejčastějším příspěvkem do na internetu populárních kolonek *fail tattoo* – propadáky. Zatímco tradiční oldschoolové tetování vyžaduje dodržení pevné linky, realistika vyžaduje začlenění různých uměleckých prvků: stínování, přechody barev a detailů, texturování, křížové šrafování, prolínání stínů a světla (Kaplan, Kakoulos, 2011, s. 75). Jedním z nejčastějších motivů bývají obličej, děti, rodiny. Velice populární jsou ale i podobizny oblíbených celebrit či filmových postav, ale také domácích mazlíčků.

Výrazným tatérem věnující se realistice je **Adam Kremer**. Vítěz mnoha tattoo conventions umně kombinuje styly, zejména hyperrealistiku s barevně nevázaným new schoolem, experimentuje i s akvarelovým tetováním, abstrakcí, díky čemuž je uznávaným v celé Evropě (obr. 32).

5.1.14. Ruční tetování/ tradiční technika

Techniky, které provázejí celý vývoj tatuáže nejen u takzvaných primitivních národů, ale také novodobou historií tetování na českém území. Ačkoliv byl elektrický tetovací strojek vynalezený už 1890, nepřipustnost tetování v české společnosti v době, kdy svět zažíval jeho

tzv. druhou renesanci, přivedla toto umění do illegality, tetování vznikala obvykle na vojně či ve věznicích. Velká část klasických „modráků“ tak byla vytvářena jinými metodami, ať už prostým nanášením pigmentu do ran otevřených ostrým předmětem, či do inkoustu namočenou jehlou.

Přestože velká část starší generace současných tatérů začínala v polních podmínkách, dnes se tomuto stylu příliš mnoho tetovačů nevěnuje (anebo možná právě proto) a je tak svým způsobem technikou pro fajnšmekry. Samotný proces tetování je velice zdlouhavý, výsledná tetování se svou přesností nemohou měřit s těmi, která jsou vytvořená strojkem. Přesto má však své obdivovatele právě pro určité zachování duchovního charakteru, kdy v tetování nejde tolik o estetickou hodnotu, jako spíš o určitý osobní rituál. Profesionálně se tradičním metodám věnuje například **Daniel Říčan** z chrudimského Tattoo Anděl, či **Lucie Lišková** působící v pražském Tribo Tattoo (Obr. 33). Ti se snaží přivést svou techniku k dokonalosti a přesnosti, na opačné straně spektra stojí parta nadšenců okolo Outsider Tattoo Convention – soutěže, kde byly tetovací strojky zakázány, jehel navázaných na čínské hůlky se chopí amatéři. Jak však říká Michal Burda v rozhovoru s Janou Kučarovou pro knihu *Kmeny*: *„Amatérské ruční tetování rozhodně není žádným vzrůstajícím trendem nebo oblíbenou módou. Zatímco různé motivy nebo přístupy mají tendence se stát mainstreamem nebo komercí, tenhle typ tetování zůstane vždy na okraji. Kromě toho, ve světě jsou profíci, kteří takhle – bez strojku- pracují a vypadá to skvěle. Je to specifická, léta pilovaná technika a má svoje kouzlo. Stejně jako náš „čistej“ kriminál.“* (Kmeny, 2012, s. 24)

5.1.15. Tribal

V 90. letech extrémně populární, dodnes přežívající a mnohými tatéry nenáviděný. Zpopularizovaný filmem *Od soumraku do úsvitu*, milovaný zápasníky, fotbalisty i Robertem Rosenbergem. Alespoň tedy v českém prostředí, na západě stoupala popularita tribalů od roku 1982, kdy vyšla kniha *Tattootime Np 1: New Tribalism* amerického tatéra a autora Dona Ed Hardyho. Černé abstraktní obrazce s ostrými okraji jsou obvykle inspirovány původními vzory Polynésanů, ale i keltskými motivy či stylizovanými zvířaty (Obr. 34). V zahraniční literatuře se pod pojmem tribal zařazují veškerá kmenová tetování. V českém prostředí je však spjata především s poněkud vyprázdněnými motivy bez hlubších souvislostí, tetovanými především pro efekt a módnost. Negativní konotaci pak mají i tzv. „prdelní parohy“ – oblíbený, avšak nic neznamenantující motiv na ženských bedrech. Ač je častou mantrou jejich nositelů, že se jedná o motivy maorské, tatéři přiznávají – neznamená to vůbec nic, jen šablonovitou stylizovanou siluetu. *„Když přijdou s černým ornamentem z internetu, o kterém*

viš, že to má tisíc lidí, nechají si to rozmluvit. Černé ornamenty, nic neříkající plochy, to nemám rád. Ta tetování vůbec, ale vůbec nic neznamenaají... Člověk si říká, že takové ty ornamenty už odcházejí, tribal nad zadkem... jenže pak se podívá na portfolia menších studií a všude to tam je,“ říká Petr Szabó, který kromě pražského Triba tetuje i ve svém studiu v Krkonoších. „Bylo to léto 2006, 2007, kdy se toho chytili všelijaké ženské bulvární časopisy, aby ukázaly že i toto léto je in mít nad plavkami nad zadkem malý tribal. A to se objevily na pláži desetitisíce náctiletých dívek, které měli totožný šablonovitý ornament, akorát že každá ho měla zahnutý jiným směrem. To bylo něco neskutečného, a samozřejmě to těm holkám zůstane,“ prohlásil v dokumentu ČT *Ta naše povaha česká* (2009) český básník Pavel J. Hejátko.

6. MEDIÁLNÍ PREZENTACE TETOVÁNÍ A TETOVANÝCH V ČESKÝCH MASOVÝCH MÉDIÍCH

Trend tetování v rámci masové kultury se v českém prostředí objevuje teprve v 90. letech (přesněji roku 1993), kdy byla v České republice otevřena první profesionální tetovací studia. Tak, jak se vyvíjí tetování, vyvíjí se i názor veřejnosti na tetované – a to je do určité míry ovlivněno i médii – jaký obraz o tetování a tetovaných vytváří. Původně se jednalo spíše o zmínky v publikacích a článcích zaměřených na psychologii, kriminalitu a podobné (ostatně první komplexnější publikace o tetování byla vydána v roce 1937 právě lékařem – Otakarem Nováčkem). Za socialismu bylo tetování reflektováno i z hlediska kriminality, coby poznávací znamení (před revolucí bylo tetování nezákonné). Ačkoliv dodnes někteří lidé sdílejí názor, že tetování je cejchem kriminálníků, tradiční vězeňské či armádní „modráky“ pomalu ubývají, k vidění jsou pouze u starší generace. Oproti tomu v USA či Rusku jsou tetování významným cejchem, ze kterého lze vyčíst zločiny, za které byl člověk odsouzen, ve které byl věznici, případně ke kterému patří klanu. Mít v takovémto prostředí špatné tetování může znamenat i důvod k „odstranění“ jeho nositele.

6.1. Tetování celebrit

Nejčastější zmínky v médiích lze o tetování dohledat v bulvárních periodikách, a to v souvislosti s celebritami – co nového zdobí Miley Cyrus, kým se inspiroval Robert Rosenberg, kam až sahá nové tetování Angeliny Jolie či Megan Fox? Idolové a vzory. Kult těla získal na intenzitě s masovým rozšířením televizního vysílání a pořadů – velkou roli sehrála na tom měla obliba kanálu MTV a jim podobných (Rychlík, 2005, s. 247). Lidé se

chtěli své oblíbené celebrity přiblížit alespoň tetováním. Řetěz okolo paže v 90. letech zpopularizovala Pamela Anderson, milovníci boxu se s oblibou zdobí tribaly po vzoru svých oblíbených zápasníků. I dnes do tetovacích studií často přicházejí klienti s přáním udělat stejný motiv, jako má například jejich oblíbený fotbalista. Tetování sportovců je pravidelným tématem při konání velkých sportovních akcí – před mistrovstvím světa ve fotbale se objevují desítky článků na toto téma. Stejně tak v době olympijských her. Je totiž obvyklé, že si účastníci této vrcholné sportovní akce nechávají na památku vytetovat olympijské kruhy.

6.2. Tetování jako módní doplněk

V ženských, ale především dívčích časopisech (typu Bravo, Dívka atp.) je tetování prezentováno jako ozdoba – a pro dívky je často přiložen i nalepovací vzor tetování dle jejich oblíbené celebrity – s tímto přístupem k tetování coby ozdobě by asi razantně nesouhlasili lidé, kteří se tetováním zabývají hlouběji a uráží je, když se abstrahuje na mnohdy až duchovní a osobní hodnotu tetování. V časopisech pro ženy je v letním období doporučováno tetování hennou či semi-permanentní tetování (což, jak potvrzují tatěři z renomovaných studií, je nesmysl). K těmto tetováním, jež mají údajně vymizet po pěti letech, se používají barvy na permanentní make-up, které se nanášejí do menší hloubky než klasické tetování. Tyto barvy však nikdy zcela nevymizí, pouze po pár letech začne místy vypadávat barva. Lidé pak musejí jít buď na přetetování- cover permanentním tetováním, případně na laserové odstranění). Tato prezentace ukazuje tetování jako pouhou ozdobu, aktuální trend, což, jak zkušenosti mnohých potvrzují, vede k povrchnímu vnímání a pohledu – pokud to takto lidé převedou k permanentní tatuáži, lze předpokládat, že rozhodnutí budou dříve či později litovat.

6.3. Varovné a osvětové články

Texty považující tetování za módní trend a unáhlenost patří k pravidelně se opakujícím. Autoři upozorňují, že motiv je dobré si rozmyslet, a především i zvážit veškeré své možnosti. Upozorňují na změny motivů, na to, jak bude potetované tělo vypadat ve stáří, na možnost poklesu tetovaného na společenském žebříčku. Velmi často se zabývají také problematikou získávání zaměstnání u lidí, kteří mají tetování na viditelném místě. Ačkoliv tato upozornění bývají těmi nejčastějšími, prakticky ve všech dostupných člancích na toto téma je jako příklad uváděna práce v bankovním prostředí. Pokud se tento článek objeví na internetovém serveru, v následných diskuzích se obvykle může čtenář dočíst o pohrdání tetovanými. To ostatně vedlo i k výrazně medializované kauze z roku 1999, kdy Ministerstvo zdravotnictví vyzvalo nemocnice, aby nepřijímaly nové pracovníky s viditelným tetováním. Důvodem podle nich

bylo, že pacienti by zdravotníka s výrazným tetováním mohli považovat za kriminálního – ošetřování touto osobou by pak bylo kontraproduktivní při léčbě. V roce 2011 vyšel na blogu iDnes článek Ivany Ashby, ve kterém se ohání právě těmito zažitými stereotypy, navrhc přidává údajně potvrzená tvrzení o narušené psychice tetovaných osob. Tento silně nenávislný článek měl za následek vytvoření dlouhodobého projektu TATTOO-NAMES, v jehož pozadí stojí renomovaný fotograf František Ortmann. Ten se ve svém projektu snaží fotografovat potetované rozličného sociálně-ekonomického postavení. V projektu tak může návštěvník jeho webu či výstav vidět úspěšné manažery, lékaře, umělce, novináře, kadeřnice, sportovce či dřevorubce, vždy spojeno s osobní výpovědí zobrazovaného člověka. Tento projekt se objevil v několika českých tištěných periodikách, upoutávky a pozvánky byly k vidění či slyšení v rádiu či televizi.

Varovné články často pracují s podobnou tematikou jako články osvětové. Ty se mnohdy zmiňují také o potřebných hygienických podmínkách a nebezpečí nemocí. Ačkoliv v dnešní době je velmi přísná hygienická kontrola povinností tetovacích studií a tatěři musejí mít oprávnění k porušování integrity lidské kůže, které lze získat po absolvování kurzu akreditovaného MŠMT, je právě nebezpečí nákazy během procesu jedním z nejčastějších upozornění (i mýtů) v českých médiích. Média velmi často upozorňují zájemce o tetování, aby svůj motiv velmi dobře uvážili.

6.4. Informace o probíhajících akcích

Pozvánky i následné reportáže na různé akce patří k dalšímu, co se o tetování z médií dozvídáme. V nedávné době se tak, krom preview k různým výstavám, ať už TATTOO-NAMES, nebo na některé z výstav pořádaných tetovacím studiem Tribo, jednalo například o informace ohledně charitativních benefic. Nejznámější je happening *Zkruhu*, pořádaný Ondřejem Konupčíkem ve Znojmě, slovenský *Kérky pre život* či *Pohádkový pomeranč* (kde jak tatěři, tak i celebrity vrývají malůvky pohádkových postav na následně dražené citrusy). Lokální média pak referují o tattoo conventions – soutěžních festivalech tetování. Poměrně velkou pozornost média každoročně věnují i tradiční Hell party – vděčnou pro svou extrémní tematiku, kdy se předvádějí především těžší tělesné modifikace, zavěšování se na háky a fetišistická show.

6.5. Reportáže ze studií

Reportáže z tetovacích salonů se velmi často propojují s tetováním samotných redaktorů. *Redaktorka IDNES.cz se nechala tetovat. Za vás, na vlastní kůži (idnes.cz, 15. 7. 2008)*. Naše odvážná redaktorka informuje o tom, jak se vybírá motiv, jak na ní studio působí. Součástí

bývá i rozhovor s tatérem, který popisuje jednotlivé úkoly, jako je pomoc s výběrem či uzpůsobení motivu, příprava materiálů na práci, překreslení motivů, následuje samotný průběh tetování, posléze seznámení s hojením a správnou péčí. Tatěři, ale někdy také majitelé studií popisují, co vše obnáší vedení studia, co je třeba dodržovat, upozorňují na nové trendy ve světě tetování i to, kdo se nechává nejčastěji tetovat. Častým dotazem je i cenová relace. Ta je však velmi těžko určitelná, záleží na mnoha faktorech, jako je velikost a složitost motivu, region, ve kterém se studio nachází, ale roli zde sehrává i renomé studia a samotných tatérů. U těch nejlepších se navíc musí počítat s mnohaměsíční čekací lhůtou.

V době online médií však vzniká i řada velice obsáhlých a kvalitních rozhovorů. Za zmínku určitě stojí rozhovor s Michalem Burdou s názvem *Tetování: Z undergroundu do svěbytné formy umění* (Česká pozice, 23.8.2013), který má široký přesah i do dalších kategorií.

6.6. Etnografie, dějiny a vývoj tetování

Články tohoto charakteru obvykle vycházejí ve specializovanějších magazínech, jako je například Koktejl, *National Geographic*, *Lidé a Země*, ale také sem do jisté míry patří specializované časopisy, jako je v současné době na českých pultech *Art magazin Tetování* či dříve *Body Art magazin*. Největší množství textů lze však v současné době nalézt na internetových stránkách, a to často i na tetování nespecializovaného charakteru. Velice kvalitní seriál vyšel například na serveru Coremusic, který se jinak zabývá především hudbou a životním stylem, v rámci něhož se však i poměrně široce zajímá o tetování. Kromě tohoto seriálu jsou i poměrně časté rozhovory s tatéry či potetovanými dívkami. Zajímavé pořady ale také vysílal například Český rozhlas – Leonardo, velice poučné byly také dva dokumenty o tetování z dílny České televize. Pořad *Jak se žije tetovaným* (1997) režíroval Jan Hřebejk, 12 let se tetování věnoval i jeden díl z cyklu *Ta naše povaha česká* (2009). V případě nových poznatků referují o tetování i masovější média. To se může stát v době, kdy se „objeví“ některý z nových kmenů s výraznou tatuáží, případně když dojde k novým nálezům, jako například byl nález tetované ženy v oblasti sibiřského Pazyryku, o čemž referoval například deník E15.

6.7. Trendy v tetování

Co je aktuálním trendem ve světě tetování? Jaké vzory se objevují, jaké nové techniky? Tyto zprávy se objevují v českých médiích obvykle s určitým zpožděním. O vzrůstající oblibě a výhodách bílého tetování píše server *zapnimozek.cz*, ale například také *Ona Dnes* (24.4.2008). *Nové trendy v tetování: abstraktní linky* (Novinky.cz, 4.8.2012), tak zněl název článku na jednom z nejčtenějších českých zpravodajských serverů. Text o nových směrech v tetování

představoval práci mladého výtvarníka a tatéra Lukáše Musila. Ačkoliv se Lukáš Musil, známý pod pseudonymem Musa, věnoval tetování poměrně krátce (Od roku 2008 do roku 2011 ve studiu, poté asi rok a půl omezeně, jednou týdně. V červenci 2013 s tzv. komerčním tetováním skončil.), stal se pojmem nejen na české tetovací scéně. Pokud by měl člověk nezajímající se o tetováž říci jedno jméno, s největší pravděpodobností to bude právě Musa. Několikrát se objevil v pořadu ČT Kulturama, v červenci 2014 byla jeho práce v souvislosti s pařížskou výstavou v muzeu Quai Branly představena i v pořadu Události. Kromě několika menších článků na serveru idnes.cz či zmínek o jeho úspěchu na crowdfundgovém portálu hithit.cz, případně spolupráci s novocirkusovým souborem Cirk La Putyka vyšel s Lukášem Musilem také 4 stránkový rozhovor v příloze MF Dnes – Víkend, 5.- 6. ledna 2013. Novináře však kromě Musovi práce tatérské i výtvarné láká ještě jedna věc – a tou je životní příběh. Lukáš Musil byl původně ligovým hokejistou, který se rozhodl v podstatě na začátku svou úspěšnou kariéru prakticky ze dne na den ukončit. Pro samotného Lukáše Musila je však takováto prezentace problematičtější – pokud se o něho média zajímají kvůli jeho životnímu příběhu, není to degradace jeho práce? Tím se však nabízí otázka – proč by se měla masová média zajímat o excentrického umělce, jehož avantgardní tvorba je sice oceňovaná, přesto však okrajovou záležitostí i ve světě tetování?

6.8. Zajímavosti a kuriozity

Velice široká, avšak neopomenutelná kategorie. Tak, jak se prolínají styly v samotném tetování, tak se prolínají i kategorie v této kapitole. Přesto lze některé věci do kuriozit zařadit. Nepochybně lze zmínit dva skandály okolo ruského tatéra Rouslana Toumeniantze, který v roce 2009 vytetoval mladé Belgičanky na obličej 56 hvězdiček. Ta údajně během tatuáže spala a chtěla pouze tři hvězdičky, tatéra tedy zažalovala. Později vyšlo najevo, že si vše vymyslela, aby se vyhnula hněvu rodičů. O 4 roky se začalo jméno Rouslana skloňovat znovu, když jiné dívky vytetoval na prvním setkání na obličej své jméno. Ta ovšem svého činu v daný moment nelitovala a stala se tatérovou přítelkyní. O této kuriozitě referoval server idnes.cz (6.2.2013), o Belgičance ale také deník Blesk, novinky.cz či aktualne.cz (17.6. 2009). Mezi zajímavostmi lze zařadit i informace o tom, jací lidé se nechávají v posledních letech tetovat. V březnu 2012 informoval server ona.idnes.cz o americkém výzkumu, podle kterého je v současných spojených státech tetováno více žen, než mužů. O stejném tématu psal i například magazín Týden. 3.5. 2014 uvedl server aktualne.cz, že americká armáda zakazuje svým vojákům plošná tetování na krku, lýtkách či předloktích – s výjimkou kerek vzniklých před datem 1.5. 2014. V deníku New York Times, který citoval český server denik.cz, vyšla reportáž o mladých Izraelcích, kteří si nechávají tetovat číslo svých příbuzných

z koncentračních táborů. Tento „trend“ vzbuzuje nejen v Izraeli velkou kontroverzi. Zatímco jeho zastánci tím chtějí upozornit na to, že mladá generace už ani nezná nedávnou historii svého národa, někteří lidé to považují za znevažování obětí (Deník, 1.10. 2012). Od druhé poloviny roku 2012 však byla tématem číslo jedna ohledně tetování tatuáž prof. Vladimíra Franze. Téma tetování se tak opět dostalo i do seriózních médií. V souvislosti s jeho prezidentskou kandidaturou vycházely články, jak by pravděpodobně Franz vypadal bez tetování (iDnes, 6.12. 2012), nakolik působí tatuáž obličeje negativně na potencionální voliče (Česká pozice, 28.8. 2012). Na základě tetování se objevila i snaha o jeho diskreditaci (Parlamentní listy, 13.8. 2012). Kuriozity v podobě kandidatury prof. Vladimíra Franze na prezidenta si ale všimla i zahraniční média - na začátku ledna 2013 vyšlo například několik článků i na stránkách britského deníku the Guardian a jinde.

7. EMPIRICKÁ ČÁST

7.1. KVANTITATIVNÍ ČÁST

7.1.1. Výzkumný projekt

Pro empirickou část práce byly zvoleny dva typy výzkumu. Kvalitativní, který obsahoval rozhovory se čtyřmi českými tatéry, a kvalitativní – dotazníkový.

Dotazníkového šetření se zúčastnilo 1008 respondentů, čímž se zvýšila validita výzkumu. Zároveň to však znamenalo velké množství dat, jejichž detailní zpracování by přesahovalo rozsah bakalářské práce. Podle zakladatele serveru vyplnto.cz se jednalo o nejúspěšnější dotazník s tématem tetování (demcak.cz, 27. 3. 2013). Z tohoto důvodu je tato část spíše jakýmsi nástinem vyhodnocení.

7.1.2 Objekt šetření

Dotazník byl určen respondentům, kteří se o fenomén tetování nějakým způsobem zajímají, bez ohledu na to, zdali nějaké tetování mají či plánují. Výběr respondentů byl náhodný, tzv. nabalováním.

7.1.3. Metodologie

Dotazník byl vytvořen v internetové aplikaci serveru vyplnto.cz. Ten byl zvolen z důvodu, že bylo cílem získat výsledky od co nejširšího okruhu respondentů, a to jak místně, tak věkově a server vyplnto.cz napomáhá propagaci dotazníků i při následném vyhodnocování. Navíc umožňuje sledovat výsledky v průběhu výzkumu. Dotazník byl ve webové aplikaci zveřejněn 13. – 25. 1. 2013.

Jelikož jsem si byla vědoma úskalí, která by vyplývala, pokud by oslovení respondenti vycházeli z širšího okruhu mých známých, snažila jsem se rozšířit dotazník i pomocí diskuzních fór či sociálních sítí, především pak facebooku. Po prvním dnu od zveřejnění bylo vidět, že se dotazník nedostal k respondentům, jejichž názor by byl z hlediska některých otázek podstatný – samotných potetovaných a těch, kteří se o tatuáž blíž zajímají. Umístila jsem tedy odkaz na dotazník s prosbou o vyplnění na několik facebookových stránek studií a některé zájmové profily, které se tetováním zaobírají. Že facebook sehrál v šíření dotazníku výraznou roli, ukazuje i to, že 62,2% respondentů se k dotazníku dostalo právě z této sociální sítě.

Dotazník také vyplnilo podstatně více žen (77,48%), než mužů (22,52%).

Přestože se mi internetový dotazník zdál jako nejlepší řešení, uvědomuji si některé negativní rysy, které dotazník přináší. Jedním z příkladů je, že při šíření tzv. efektem sněhové koule se na sebe postupně nabalují lidé z podobných sociodemografických skupin. Přístup k internetu má navíc obvykle především mladá generace. Domnívám se však, že s ohledem na téma práce – tetování, které se v ČR legalizovalo až po roce 1989, není věkové složení respondentů zásadně zkreslující.

7.1.4. Hypotézy

- 1) Tetování je snahou lidí odlišit se od většinové společnosti.
- 2) Většina lidí po několika letech začne svých tetování litovat.
- 3) Potetovaní lidé mají problémy sehnat práci.
- 4) Tetování lze v dnešní době považovat za umění.
- 5) Média obvykle reflektují tetované jako narušené osobnosti.

7.1.5. Cíl výzkumu

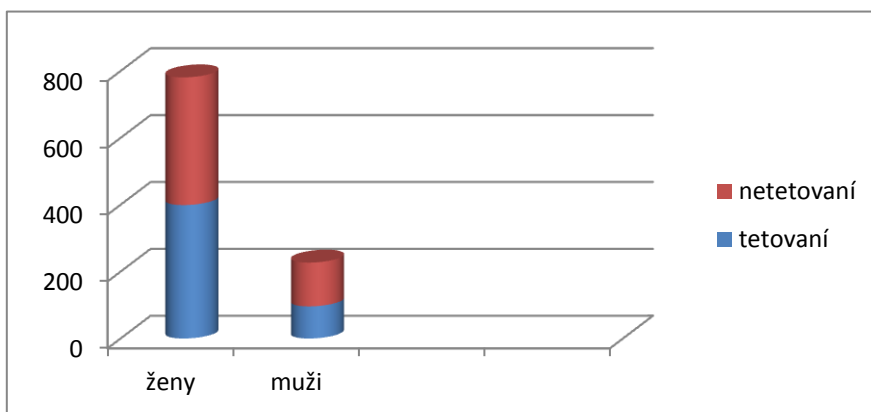
Cílem výzkumu bylo potvrdit či naopak vyvrátit hypotézy. Ty byly vytvořeny na základě častých klišé a předsudků, se kterými se tetovaní musí setkávat.

7.1.6. Dotazník

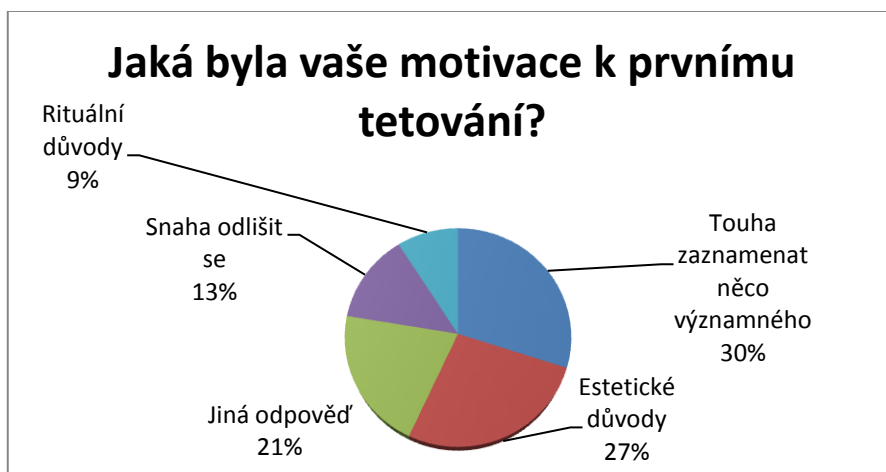
Dotazník tvořilo 39 otázek, z toho 6 sociodemografických. Kromě sociodemografických byly pro všechny dotazované povinné 4 otázky, 18 otázek bylo nepovinných. První otázka byla filtrační – *Máte tetování?* Na základě odpovědi se dotazník větvil – 2 otázky pouze pro netetované, 10 pro tetované. U 6 otázek bylo možné zvolit více možností. 9 otázek bylo otevřených, 2 částečně otevřené.

7.1.7. Výsledky výzkumu První otázka dotazníku byla filtrační. **Máte tetování?** Dotazník vyplnilo 1008 respondentů, z toho 498 tetovaných. Poměr žen a mužů, kteří se zúčastnili

dotazníku, byl 3,44: 1.

Jednou z předem stanovených hypotéz bylo, že hlavní motivací tetovaných je snaha odlišit se. Položila jsem tedy respondentům otázku, jaká byla jejich motivace k prvnímu tetování. Jelikož coby snahu o odlišení uvedlo pouze 13% dotazovaných, vyvrátila.

S tím do jisté míry souvisela i druhá hypotéza, tedy že tetovaní budou svého rozhodnutí nechat se tetovat, litovat. Tato hypotéza byla vyvrácena poměrně drtivým způsobem.

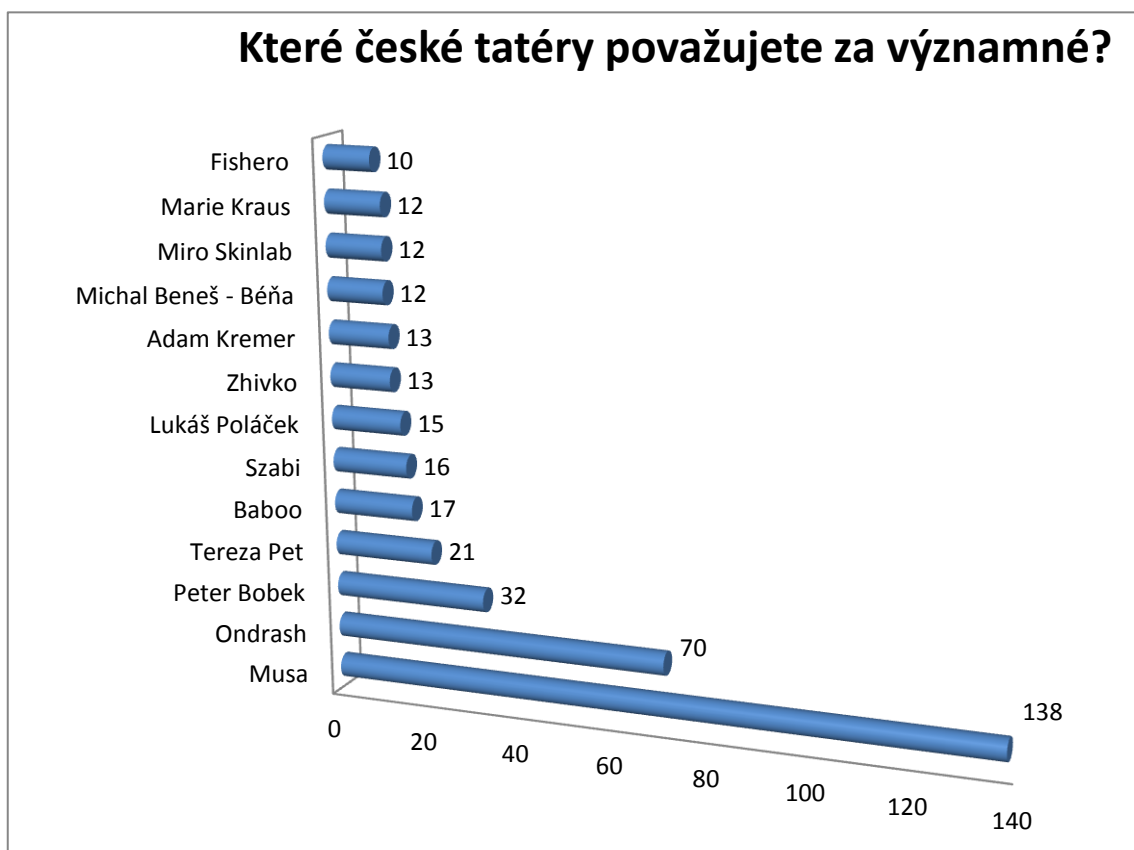

Většina odpovídajících, kteří se setkali s **negativními reakcemi**, popsalo, že se většinou jedná o stále se opakující stejné otázky. Při bližším popisování se ukázalo, že z rodiny se s tetováním nejhůře smiřují babičky. Pouze 7 uvedlo jako negativní zkušenost zásadní potíže typu hledání zaměstnání či vydědění ze strany rodiny. V další otázce však respondenti uvedli, že právě u zaměstnavatelů aktuálních či potencionálních se s problémy setkávají. Konkrétně to uvedlo 108 respondentů. Hypotéza, že tetovaní lidé mají potíže při hledání zaměstnání, se tím částečně potvrdila.

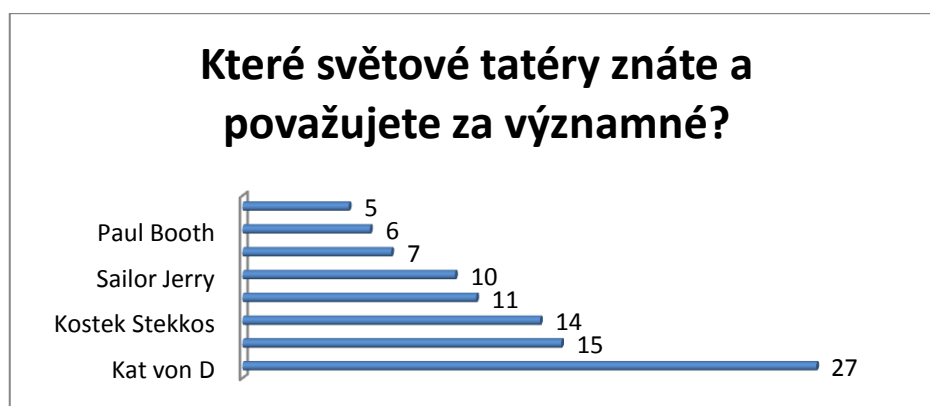

Několik otázek se týkalo české, a částečně i světové tetovací scény. Otázka, která české a které světové tatéry znáte a považujete za významné, vyvolala tyto odpovědi. Uvádím zde ty, kteří byli jmenováni ve více jak deseti případech. Kromě nich padlo ještě dalších 78 jmen. Jasně „vítězství“ Lukáše Musila, bylo do jisté míry dáno i tím, že v době, kdy byl dotazník

zveřejněn, vyšlo v s Musou v médiích několik článků a rozhovorů.

Stejná otázka byla položena také s ohledem na scénu světovou. Zde již odpovídal podstatně menší počet respondentů, zveřejňuji tedy ty tatéry, kteří byli jmenováni ve více než pěti případech. Mimo ně bylo zmíněno dalších 67 tatérů. Většina zmiňovaných tatérů má nějakou spojitost s českou scénou, například sem jezdí na hostování – obvykle do studia Tribo, čímž o nich vzniká jisté povědomí. Jméno Sailora Jerryho je známo i díky značce rumu či oblečení, která nese jeho jméno. Paul Booth je zase známý svou temnou tetovází – stal se vzorem mnoha českých tetovaných. V případě nejčastěji zmiňované Kat von D se jedná o mediálně známou americkou tatérku z Miami, která má vlastní reality show. Ta byla vysílána i v České republice.

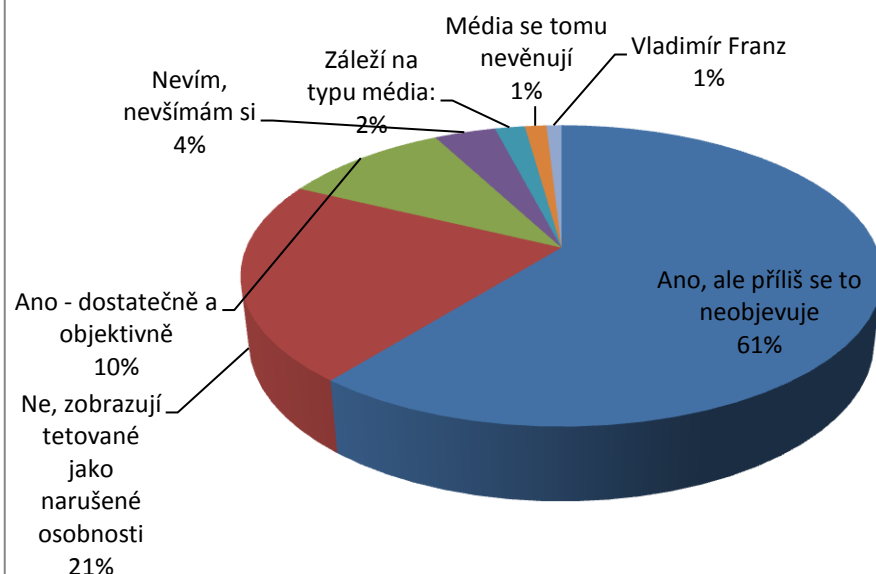
Jedna z mých hypotéz se týká toho, zdali lze v dnešní době považovat tetování za umění.

Na doplňující otevřenou otázku, proč, většina z těch, kteří odpověděli, že tetování je vždy uměním, odpovídalo, že zvládnutí tak náročného řemesla s nemožností opravy je uměním samo o sobě. Pro některé respondenty byla důležitá složitost a propracovanost motivu, jiní oceňovali práci s mechanikou lidského těla, vyzdvihována byla také originalita a u některých tatérů také schopnost převést myšlenky a pocity do grafické podoby. Několik respondentů uvedlo, že za umění považují tetování ve chvíli, kdy hraje roli v určité kultuře, jako je tomu například u Maorů, Markézanů, ale také například v případě Jakuzy. Jedna z mých otázek směřovala také k tomu, kteří tatéři by mohli být označeni za umělce. Jmenováno bylo celkem 101 tatérů, světových i českých, s naprostou převahou však byli jmenováno dva – Ondrashe jmenovalo 57 respondentů, Musu 130.

Jeden z okruhů otázek se týkal také mediální referenci o tématu tetování. Zaměření bylo v tomto případě na masová média. Tato otázka byla částečně otevřená, tudíž kromě 3 předem stanovených odpovědí měli respondenti možnost napsat i svou vlastní odpověď.

Máte pocit, že média nestranně reflektují téma tetování?

Shrnutí výzkumu

Vzhledem k obšírnosti nastavených otázek a vysokému počtu respondentů a k rozsahu bakalářské práce, postrádá tato část mého výzkumu hlubší analýzu.

V počátku bylo nastoleno 5 hypotéz, které vycházeli ve velké míře z obecného mínění o tetovaných.

- 1) **Tetování je snahou lidí odlišit se od většinové společnosti.** Tato hypotéza byla vyvrácena, alespoň pokud budeme považovat odpovědi respondentů za relevantní. K tomu, že by hlavní motivací k tetování byla snaha odlišit se, se přihlásilo pouze 13% respondentů.
- 2) **Většina lidí po několika letech začne svých tetování litovat.** Tato hypotéza byla respondenty zcela jasně vyvrácena. I přes potíže a nepříjemnosti, které jim tatuáž způsobila, jej lituje pouze 6% respondentů.
- 3) **Potetovaní lidé mají problémy sehnat práci.** Hypotéza byla částečně potvrzena. Ač získání práce jako zcela zásadní problém uvedlo jen několik málo respondentů, s odsouzením ze strany zaměstnavatelů, a to i těch potencionálních, se setkala více než 1/3 respondentů.
- 4) **Tetování lze v dnešní době považovat za umění.** Na základě odpovědí respondentů lze tuto hypotézu považovat za částečně potvrzenou, ačkoliv většina z nich

upozorňuje, že tato hypotéza nelze aplikovat na tetování jako takové, ale spíše na okolnosti či kvalitu.

- 5) **Média obvykle reflektují tetované jako narušené osobnosti.** Tato hypotéza nebyla potvrzena. Většina respondentů se domnívá, že téma je obvykle zpracováváno objektivně, ačkoliv v nepříliš dostatečné míře.

7.2. KVALITATIVNÍ ČÁST

Kvantitativní část výzkumu jsem doplnila čtyřmi polostrukturovanými rozhovory. Jejich respondenty jsem vybírala na základě zkušeností a klientely, kterou mají. Každý z respondentů může být do jisté míry zástupcem odlišného typu tatérů. Musím všem respondentům poděkovat za otevřenost v odpovědích a za mnoho zajímavých informací, kterých se mi i mimo rámec práce dostalo, a které mi v mnoha případech zcela zásadně pomohli s celkovou podobou této práce.

7.2.1. Představení respondentů

Lukáš Musil – Musa, mediálně známá tvář a svérázný umělec, který se přes (či možná spíše pro) svou nezpochybnitelnou popularitu a mezinárodní úspěch rozhodl ukončit svou oficiální tatérskou kariéru, a rozhodl se vyhledávat a do jisté míry experimentovat s novými principy v tatuáži. Musa je ve výtvarné činnosti samouk, do 22 let se věnoval profesionálnímu hokeji. Rozhovor s Lukášem probíhal v La Fabrice po generální zkoušce představení Risk!, na kterém Lukáš výtvarně spolupracoval. Ačkoliv proběhlo více neformálních setkání, stěžejní část rozhovoru proběhla 16. ledna 2013.

Petr Szabó – Szabi, uznávaný tatér s vytříbeným stylem, se zkušeností ze zahraničních festivalů, působící ve vyhlášeném pražském salonu Tribo Tattoo, ale také ve vlastním studiu v Horní Branné u Vrchlabí. Petr navštěvoval devět let výtvarnou školu, věnoval se ale především sportu. Rozhovor se Szabim byl částečně domluven díky majiteli studia Tribo Michalu Burdovi, ve kterém se také 29. srpna 2013 uskutečnil.

Alexandra Marchuková -Horáková z Trojan Tattoo. Tatérka, pro kterou je tetování jedním z více druhů výtvarné tvorby. Věnuje se mu pět let, z toho poslední rok oficiálně ve vlastním malém studiu. Nemá nijak výraznou propagaci, klienty získává tzv. „septandou“, do velké míry ze subkultury skinheads. Alexandra vystudovala design a pracovala ve stavebnictví, zaměřovala se především na bytový design. Rozhovor probíhal z rodinných důvodů u ní v bytě 25. ledna 2013.

Tereza Pečená – TezzArt, začínající tatérka, pro kterou je tetování zatím koníčkem, zkušenosti získává díky konzultacím se zkušenými tatéry, sama tetuje především přátele. Na

střední škole studovala propagační výtvarnictví a design. S Terezou jsem se sešla 11. července 2013 v jejím bytě v pražských Dejvicích.

7.2.2. Metodologie

Ač byl typ rozhovorů částečně řízený, nechávala jsem respondentům širší možnost k vyjádření, jednalo se tedy spíše o tematické okruhy. Jelikož každý z respondentů má zásadně odlišné zkušenosti, ne ke všem okruhům mohl každý uvést relevantní odpovědi. V případě Lukáše Musila jsem některé otázky vynechala, a to pro komfort respondenta a také proto, že odpovědi na ně jsou obecně známé a dostupné v každém zveřejněném rozhovoru. Do podoby rozhovorů jsem zásadnějším způsobem nezasahovala, neboť jsem nechtěla narušovat autenticitu rozhovorů. Proto se v nich objevuje tykání, hovorová čeština a mnohdy silně expresivní výrazy.

7.2.3. Vyhodnocení

Úvodní otázkou na všechny respondenty byl dotaz na jejich začátky a první setkání s tetováním. Prakticky pro všechny respondenty bylo právě první setkání hnacím motivem k pozdější samostatné tvorbě. **Alexandra Marchuková** původně kreslila motivy pro jedno tetovací studio, později se šla dívat na proces tetování u jejího syna a začala se zajímat o techniku tatuáže. „*První podmět byl ale syn, najel na web a našel nějaký levný čínský strojek, tak jsme si řekli, že to zkusíme a koupíme. Já nevěděla nic, jak nastavit strojek, kam nastrčit grip. Zachránilo nás youtube, úplně amatérské, ta kérka nyní čeká na předělání, půlka vypadala – naštěstí!*“, říká dnes.

I **Szabi** se první setkal s tetováním jako „svědek“, když vezl do studia svou matku. Poprosil jejího tatéra, zdali by si to mohl vyzkoušet. „*V té době tady nebylo skoro nic k sehnání, on něco prodával, takže mi nabídnul, že mi sežene materiál. Začal jsem k němu jezdit, ukázal mi, jak se drží strojek, jak se dělají jehly. A tak jsem začal. To bylo v mých osmnácti, 2001.*“ O něco později se nechal potetovat také sám. „*Luboš, co mě učil, mi nabídl, že mu odpadl klient, tak ať si něco vyberu. Tak jsem kouknul do katalogu a řekl: „tak třeba tuhle pumu“. Hrozná věc, už je zamáznutá Musou*“. **Musa** ostatně považuje své první setkání za magický moment. „*Přišel jsem na kéro a hned jsem věděl, že to chci dělat. Věděl jsem, že když to nebudu dělat, tak nebudu šťastnej,*“ řekl v knize *Tetování a tetování* (Valenta 2011, s. 52.). Pro **Tezz** byl přístup k tetování pragmatičtější. Během studia na střední škole se nejraději věnovala malbě.

Po návštěvě pražské Tattoo Convention si pořídila materiály a začala se učit na prasečích kůžích a později na sobě.

Jak bylo popsáno v předcházejících kapitolách, někteří tatéři jsou považováni za tzv. univerzály, jiní se specializují na rozvíjení vlastního stylu. Další z otázek se tedy týkaly právě **oblíbeného stylu v tetování**. **Musa** se proslavil svým vyhraněným způsobem tvorby, některými konkurenty kritizovaným pro nedodržování základních výtvarných principů, jako je nevhodnost kombinování tvrdé perokresbové linky s jemnými akvarelovými plochami. Původně líbivé akvarelové obrázky se postupně proměnili ve velice dynamické a syrové abstrakce, které naprosto překračují vnímání vizuality tetování tak, jak jej chápe současná západní kultura. „*I když jsem měl dělat tradiční věci, snažil jsem se to cpát někam dál. Hned od začátku jsem věděl, že nechci dělat věci klasicky, i když jsem byl ještě doma. Dřív to byly stylizované věci, to druhé období bylo abstraktnější ztvárnění niternějšího. To šlo plynule, jak jsem se vyvíjel, vzdělával, i teď mi to přijde v mém podání smysluplnější, než když bych to konkretizoval,*“ je si jistý **Musa**. Má výhodu, že se mu podařilo se velice rychle proslavit, klienti věděli, s čím za ním přicházejí, dostával volnost v tvorbě. Po něčem takovém touží i **Szabi**, pro kterého to platí jen částečně. „*Dřív jsem dělal newschool, teď mě ty čisté linky přestávají bavit, ale pořád je to takové grafické. Zpočátku jsem vůbec neznal styly, ale chtěl jsem dělat barevné styly. Tenkrát všude byly katalogové věci, symboly... Newschool tady příliš mnoho lidí nechce. Dělal jsem si tak dvě tři věci, co mě bavili, jinak spíš věci, co chtěli lidi. Teprve v Tribu přišla větší volnost,*“ říká a dodává: „*Tak, tetuju ve Vrchlabí, malé město, je to rozdíl. V Praze o tom mají lidé větší přehled*“. **Tezz** svůj styl teprve hledá a jako začínající tatérka se musí nejprve naučit více technik. Přesto ví, kterým směrem by se chtěla vyhranit: „*Určitě, nechci dělat portréty nebo nějaké přeplácánosti. Mám blízko ke kresbě a především k perokresbě, to je směr, kterým bych se chtěla vydat a kterým i směřují mé současné návrhy.*“. Portrétům se rozhodně chce vyhnout i **Alexandra**. „*Miluju oldschool i newschool, podle mě jeden z nejkrásnějších a zároveň nejjednodušších stylů. Nevrhla bych se nikdy na portréty, tam se může nadělat strašné škody, co nejde napravit, a na to si netroufám. Dále pak dělám skinhead motivy, trojanské. Nic, co by podporovalo rasovou nesnášenlivost.*“

Odmítání tetovat rasistické motivy byla zároveň odpověď na otázku, **které motivy by dotazovaní odmítali tetovat**. Tato otázka mě zajímala zejména v případě Alexandry, neboť velká část jejích klientů se rekrutuje z řad skinheads. „*Můj syn je skinhead, oba dva směřujeme spíše levým směrem, ale než abych tetovala hákový kříž, to o ty peníze raději přijdu,*“ říká. Pravicové motivy, které však nijak neodporují zákonům, zákazníkům tetuje,

avšak vždy po důkladné konzultaci. Stejně to má i **Tezz**. „*Snažím se to těm lidem rozmlouvat, že se to s nimi ponese napořád. To pak řeším individuálně. Snažím se lidem rozmlouvat i zbytečné a přeplácené kérky*“. Studio Tribo, ve kterém působili Musa i Szabi, je veřejně známé svým vymezením se vůči pravicovým extremistům. „*Do No Name docela náckové chodili, ale sem ne, ono je to i jasné, nahoře sedí Kanár a ten by je asi vykopal ven dřív, než by vešli dovnitř,*“, zmiňuje **Szabi** kolegu piercera, známého pro své silně antifašistické přesvědčení. Ač v rozhovoru říká, že neodmítá tetovat nic, pokud mu dotyčný vysvětlí svou motivaci, ale později přiznává, „Květiny na zakrouceném tribálku, to taky nedělám, to je prostě hrozný.“.

V tomto je však velice důležitá **komunikace s klientem**. Dotazovala jsem se **Szabiho**, který má zkušenosti jak s otevřenými klienty v Tribo, tak i s poněkud konzervativnější klientelou ve Vrchlabí. „*Tak půl napůl, spíš víc, ale i tak vždycky přinesou něco, co chtějí, nechají to na mě, ale je tam základ, jaký chtějí. Takže půl na půl. Když přijdou, že chtějí foťák a dají volnou ruku, tak to jde. Ale pak je ta druhá půlka, kdy je člověk do něčeho hnán, to mě moc nebaví. Nebaví mě těm lidem říkat, že to je špatně, proč nechtějí originální kérku. Nebaví mě je přemlouvat, i když se to většinou podaří. Chci s lidma vždy konzultovat, proč chtějí zrovna takovou kérku a tak,*“ říká. **Alexandra** se snaží klientům rozmlouvat jak motivy, tak i umístění, které by je mohly v budoucnu poškodit, jako je například tetování v dekoltu u dívek. Komunikace s tetovaným je extrémně důležitou věcí pro **Musu**, neboť výsledná podoba tetování v jeho případě nevychází ze zadání motivu, ale právě z komunikace a určitého napojení se na klienta. Na můj dotaz, zdali se do výsledného vizuálu projeví i jeho znalost zájmů a koníčků tetovaného, odpovídá: „*Navede tě to, to tělo, člověk ti vede ruku, ale spíš do určitých emocí, než do konkrétního vizuálu. To mě nikdy nenapadlo, přemýšlet nad tím. Ano, mám na tom postavenou tu práci, na konverzaci, ale spíš mi jde o konkrétní pocit, sžítí člověka s danou kerkou. Třeba tobě jsem tam nedělal baletku, ale pokud tam pro tebe má být, pak tam je. Ale nenapadlo by mě, že to může mě navést k něčemu konkrétnímu.*“. Tento přístup je však pro umělce nesmírně náročný, což bylo jedním z důvodů, proč se Musa rozhodl, věnovat se tetování pouze okrajově. „*A to je právě to, když to člověk dělá denně, začne ti z toho hrabat. Snažíš se být kreativní, dostat se k nějaké pravdě, neseš odpovědnost za toho člověka. Já byl úplně vycuclej, nemohl jsem mluvit. Pokud má tatér dělat poctivě, nejde to dělat denně. Jak říkal Drtikol, člověka, kterého portrétuji, fotím, toho musím milovat, aby výsledek byl skvělý. Jak můžu někoho milovat každý den? Soustředit se na to, dávat maximum... To přece nejde.*“.

Pro vývoj každého tatéra jsou důležití ti, kteří jej v práci dokáží inspirovat. Ptala jsem se tedy tatérů, koho považují za svého guru, **kdo jejich práci ovlivnil**. Pro některé to byli ti, kteří jim nejvíce pomáhali v počátcích jejich kariéry. „*Když je něco hodně těžkého, mám dobrého kamaráda, se kterým se o tom podělím. Jmenuje se Láďa Krejčí, dříve dělal v poměrně známém studiu, teď ale tetuje doma a je výborný. Když si vezmu spoustu komerčních tatérů, on je lepší. Nelíbí se mi UZI, slyšela jsem spoustu problémů i třeba u piercingu. Tribo, to je abstrakce, ale také to není ono. Stanley, to je na Vinohradech, tam je zase nepříjemné prostředí, zakouřené. Líbí se mi hodně práce německých, a především ruských tatérů. Nenapadají mě teď jména, ale klobouk dolů. Ta škola je ještě lepší než rakouská či německá. Ale je to individuální,*“ říká **Alexandra**. je největší inspirací ten, kdo jí učil a poradil: „*Líbí se mi práce toho Ivo Výbocha, nejen jeho práce, ale i jeho přístup. Je strašně důležité, jak se chová k ostatním. Hrozně si ho za to vážím. Když se někdo rychle vyšvihne nahoru a ostatní pak posílá do háje jako Musa... Z Pražských mám velmi ráda práce Mařa ze Stanley Tattoo.*“. Oproti tomu pro **Szabiho** byl Musa naopak inspirací. „*Třeba skrze Lukáše Musila jsem začal dělat volnější věci. Už to nebylo, že musíš udělat rovnou linku, kde ani nemůžeš dýchat. Lukáš najednou přišel s tím, že nevadí, že je linka nakřivo. Takové úplné uvolnění u mě nepřišlo, ale přemýšlení nad tím se změnilo. Najednou to jde. Dřív to bylo tak, že když nebyla čistá rovná linka, přesně zaplněná. Najednou se ukazuje, že to je jedno. Ta změna přišla, když sem začali jezdit Francouzi – Lionel, Kostek. V Čechách to ale rozbil **Musa**, vytěžil z toho špatného, dělal něco, co dřív nebylo možné dělat. Teď je to docela v pohodě.*“. Ten se zase odkazuje k inspiraci francouzskou školou. „*Tak určitě Kostek, i když dělá vizuálně úplně odlišné věci. Jeden ze tří nejlepších tatérů současnosti, pirát. Ten hlavně v přístupu. Ještě Grisha Maslow, jeho práce s anatomii je neuvěřitelná. Dále bych už byl asi ovlivněný tím, že mám ty lidi rád. Mám hrozně rád Jefa. Nebaví mě ty photoshopové věci, ale baví mě, jak to má hravé. Ale není to tak syrové, jak bych si představoval.*“.

Mé otázky směřovali také k **plagiování** v tetování. K tomuto tématu mě vedlo několik věcí. Jednou z prvních byla aféra z března 2012, kdy tatér Miroslav Duda z Tattoo Františkovy Lázně udělal kopii tetování z dílny Lukáše Musila (obr. 35, 36). To velice rozčílilo jejího původního nositele, pro kterého se jednalo o značně osobní motiv. Sám **Musa** se k tomuto konkrétnímu případu nijak nevyjádřil, ví, že po světě takto „běhá“ mnoho kopií jeho tetování. „*Moje máma chodí do fitness a její trenérka má tetování, co prý vypadá jako ode mě, ale dělala ji to nějaká holka, že prý na mě by musela dlouho čekat. Totéž, lidi za mnou chodí, ať jim dělám něco, jako dělá Yann Black. Tak jim říkám, ať si našetří a zaletí za ním do Montrealu, že já ho nebudu vykrádat. Sám mám lidi, kteří za mnou letí z druhého konce světa,*

*protože jim mě doporučí nějaký jiný tatér. Ale kolik jich takových je? Jednou mi psal jeden z Anglie, že za ním přijela nějaká holka, že by chtěla ptáčka v mém stylu. Ale že mu to nejde nakreslit, tak jestli bych mu to nenakreslil a že by on jí to vytetoval. Tak jsem si říkal, kde je ta hranice, jestli to posílat nebo ne. Pokud se ten člověk s tím tatérem dohodne, že to pro něj není problém, a za nějakou částku pošle skicu. Záleží pak na postoji tatéra, který to kreslí, a i na tom, kdo to pak tetuje“, je přesvědčený Lukáš. Plagiování nechápe ani **Szabi**: „Nedělám to vůbec, nechápu. Lidé tak často chodí a já jim říkám, proč chtějí tohle, jak to, že jim nevadí, že to už někdo na sobě má, pro koho to má význam? Ne, přesto to chtějí. Kdo tak pracuje, ten to má evidentně bohužel pouze pro prachy. Ale tak to bude vždycky. Je to pro mě nepochopitelné z obou stran. Z pohledu klienta i tatéra. Pokud někdo něco takového udělá, pak zřejmě neumí sám kreslit.“ Odlišný postoj ovšem zaujímá **Alexandra**. S jejím jménem jsem se ostatně poprvé setkala na diskuzním fóru, kde se toto téma řešilo. „Já nevidím nic špatného na tom, že najdu na internetu něco, co se mi opravdu líbí. Udělá se motiv, a je přece jedno, jestli se udělá dvakrát, nebo ho má patnáct tisíc lidí. Oni tomu říkají razítkování, že to není umění. Pro mě ale je umění to kvalitně vypracovat, vytetovat. Vždyť od toho přece vznikají flashe, návrhy, aby se tetovaly!“*

A jakým směrem se podle mých respondentů nyní tetování vydá? Jaké jsou **aktuální trendy** v tomto fenoménu? Podle **Alexandry** „Tetování samo o sobě jede. Ted' neskutečně vyjel oldschool. Upadá čína, tribaly. Lidé to nechtějí. Raději jdou do reálných tetování. Když se v 90. letech začínalo, šlo o tribaly. Dnes se lidé uvolňují a jsou i do jiných motivů.“ I s ohledem na klientelu, kterou má pražské studio Tribo, si myslí **Szabi**: „Předpokládám, že se to ted' bude vyvíjet tak, že to budou abstraktní, geometrické věci. Grafika. Mnohem víc se ted' tetování věnují vystudovaní výtvarníci. Jinak ale ornamenty pořád jedou. Dávají si je lidé, kteří chtějí kérku, tak si dají nicneříkající ornament. Nápis, hvězdičky. To je pořád“. **Musa** se kouká na trendy globálně, nejen v českém prostředí, a rozhodně ze současného stavu není nadšený. „Ted' se to dostalo do fáze, kdy je to vyprázdněné, je to plátno. Jako by tatěři víc řešili víc výslednou fotku než kérku. To se posunulo někam úplně jinam, je mi z toho na blití, fakt úplně na blití! Německo, Francie, tím nemyslím ted' lidi okolo Boucherie Moderne, ale spíš mladší generace, která se dostala někam, kde by být neměla. Už to začíná být i tady.“

ZÁVĚR

Tetování je jeden z nejstarších způsobů zdobení těla, provází lidstvo po tisíce let. Zatímco dřívější funkce tetování odkazovali především k užitným funkcím, v dnešní době je stále důležitější funkce estetická. A stále častěji také jako jedna z forem utváření vlastní identity.

Tato práce se, kromě vymezení funkcí, zabývala i historií tetování. Byla zaměřena především na vývoj evropský, potažmo český. Na rozdíl od jiných kultur, v Evropě nebyl vývoj kontinuální, přerušovaný byl jak zákazy náboženskými, tak i politicko-společenskými. Až na některé výjimky v minulosti, kdy bylo tetování primárně stigmatizující, v novověku se i evropská historie tetování váže na kultury mimoevropské, především polynéské. Právě tam brali mořeplavci inspiraci ke svým vlastním tetováním, a to jak motivační, tak i vizuální. Od 19. století bylo v Evropě tetování považované za jakousi výstřednost, ke které se, kromě nižších vrstev a excentriků, přikláněli i hýřiví aristokraté.

Vývoj v českém prostředí není nijak dobře zmapován. Díky některým textům máme možnost si udělat představu o historii tetování před 2. světovou válkou, avšak další vývoj zmapován není.

Po listopadu 1989 se otevřela možnost poznávat tetování znovu, nejen trendy, ale také technologie. V západní Evropě a USA byla tetováž pomalu považována za uměleckou disciplínu, v Česku se takto etabluje až v posledních letech.

Zatímco ještě v 90. letech bylo tetování znakem jisté rebelie, v posledním desetiletí se mění přístup k tetování i ti, kteří si jej na svých tělech nechávají vytvářet. Jak ukázal výzkum, ačkoliv ve společnosti stále existuje vůči tetovaným jistá obezřetnost a zaměstnavatelé v některých oblastech nejsou tetováži nakloněni, tetování již není cejchem, který svého nositele ve společnosti diskredituje. To ostatně ukázala i masivní podpora jednoho z nejvýrazněji potetovaných Čechů, profesora Vladimíra Franze, při přímé prezidentské volbě. Domnívám se, že právě Franzova kandidatura výrazným způsobem pomohla tetovaným, aby na ně společnost méně nahlížela jako na lidi nestabilního charakteru. Seriózní zájem o tetování se pomalu přesunul ze specializovaných a zájmových časopisů, fan stránek či etnografických magazínů také to masivních médií.

Zatímco 90. léta byla ve znamení katalogových „kérek“, neosobních tribalů či realisticky ztvárněných démonických motivů, zejména v posledních letech se klade velký důraz na osobní a umělecké ztvárnění tetování. Tatěři již nejsou punkáči s více či méně výtvarným nadáním, ale vystudovaní výtvarníci a grafici, což se odráží v trendech a stylech, které jsou

v současné době v Česku populární, a které tato práce mapovala. Ačkoliv průměrné tetovací studio nedosahuje zásadních uměleckých kvalit, existují v ČR tatéři, kteří se směle mohou rovnat evropské špičce. Tetování by však stále mělo zůstat záležitostí vysoce osobní a tatér by měl vždy upřednostňovat osobnost a zájem svého klienta nad vlastní uměleckou ambicí – zejména v situaci, kdy může jít forma tetování proti individualitě člověka. K té může dospět pouze poznáním osobnosti tetovaného. Tetování není dočasnou ozdobou, je to věc věčná, trvalá. S vědomím toho je nutné k tetování přistupovat zodpovědně, a to jak z pozice tatéra, tak i tetovaného.

Fenomén tetování považuji za téma navýsost zajímavé, a přestože se velká část respondentů výzkumu domnívá, že internet poskytuje dostatek relevantních informací, nemohu se zbavit dojmu, že se stále jedná o oblast s nevyužívaným potenciálem. Vždyť tetování je něčím, co by se dalo studovat z hlediska psychologie, sociologie a v neposlední řadě také uměnověd.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY:

Knihy:

Auteur, C. (2012). *La veine graphique*. Lyon: Noire méduse éd.

DeMello, M. (2000). *Bodies of inscription: a cultural history of the modern tattoo community*. (xiv, 222 p.) Durham, NC: Duke University Press.

Ferguson, H., & Procter, L. (1998). *Umění tetování*. (Vyd. 1., 128 s., Překlad Jana Trnková, Věra Matoušová). Praha: Rebo.

Fiksa, R. (2005). *Tetování*. (Vyd. 1., 144 s.) Žďár nad Sázavou: Sowulo Press.

Forment, F., & Brilot, M. (c2004). *Tatu-tattoo!*. (239 p.) Bruxelles: Musees royaux d'art et d'histoire

Frazer, J. (1994). *Zlatá ratolest: Magie, mýty, náboženství*. (2. vyd., 632 s.) Praha: Mladá fronta.

Giddens, A. (1999). *Sociologie*. (Vyd. 1., 594 s.) Praha: Argo.

Gilbert, S., & Kakoulas, M. (c2000). *Tattoo history: a source book : an anthology of historical records of tattooing throughout the world*. (216 p., [16] p. of plates). Berkeley, CA: US bookstore distribution, Publishers Group West.

Hambly, W. (2009). *The history of tattooing*. (Dover ed., 346 p.) Mineola, N.Y.: Dover Publications.

Jérôme Pierrat, E. (2013). *Mauvais garçons: portraits de tatoués 1890-1930*. (Edition bilingue.) Paris: La manufacture de livres.

Kaplan, M., & Kakoulas, M. (c2011). *Tattoo world*. (372 p.) New York: Abrams.

Kořenský, J. (1903). *K protinožcům II*. Praha.

Mifflin, M. (2013). *Bodies of subversion: a secret history of women and tattoo*. (3rd ed., 159 p.) New York: powerHouse Books.

Musée du quai Branly. (2014). *Tattoo*. S.l.: Artbook D A P.

Nováček, O. (1937). *Tetování a tetování*. Brno.

Ottův slovník naučný: Illustrovaná encyklopedie obecných vědomostí. Dvacátýpátý díl. T-Tzschirner. (2001). (fotoreprint pův. vyd, 995 s.) Praha: Paseka;Argo.

Richie, D., & Buruma, I. (1980). *The Japanese tattoo.* (1st ed., 115, [1] p.) New York:

Weatherhill.Rychlík, M. (2005). *Tetování, skarifikace a jiné zdobení těla.* (Vyd. 1., 350 s.)

Praha: Nakladatelství Lidové noviny.

Rychlík, M. (2014). *Dějiny tetování.* Praha: Mladá Fronta.

Sanders, C. (1989). *Customizing the body: the art and culture of tattooing.* Philadelphia:

Temple Univ. Press.

Schiffmacher, H. (2005). *1000 tattoos.* (Ny udgave). Cologne (Allemagne): Taschen.

Soukup, V. (2011). *Antropologie: teorie člověka a kultury.* (Vyd. 1., 741 s.) Praha: Portál.

Spindler, K., & Salač, V. (1998). *Muž z ledovce.* (Vyd. 1., 301 s., [32] s. obr. příloh, Překlad

Helena Salačová). Praha: Mladá fronta.

Steward, S. (c1990). *Bad boys and tough tattoos: a social history of the tattoo with gangs, sailors, and street-corner punks, 1950-1965.* (204 p.) New York: Harrington Park Press.

Valenta, V. (2011). *Tetování & tetování.* (Vyd. 1., 269 s.) Praha: Deus.518,, Vladimír.

(2011). *Kmeny: [současné městské subkultury.* (1. vyd., 517 s., Editor Karel Veselý). V Praze: Yinachi.

Tištěná média:

Otrubová, B. (2014). *Legenda: George Burchett. Art magazín Tetování,* roč. 15(3), pp. 24-25.

VELKOBORSKÝ, J. „Problém tetování u kriminálních osob mužského pohlaví“, in

Československá psychologie 10, 1966, č. 6

Online:

Černý, J.. (9.3. 2013). Smrt diktátora, svět na konci 19. století a nádherný dvůr krutého krále. *Rozhlas.cz*[online]. Retrieved from: <http://www.rozhlas.cz/plus/svet/zprava/smrt-diktatora-svet-na-konci-19-stoleti-a-nadherny-dvur-kruteho-krale--1184532>

Demčák, M.. (27. března 2013). Prvních 5 let s Vyplnto.cz. *Demcak.cz* [online]. Retrieved from: http://www.demcak.cz/vyplnto-cz/prvnich-5-let-s-vyplnto-cz/#.U-OJQuN_uSp

The Different Styles Of Tattoos. (25.2.2014). *The Perfect Ladies* [online]. Retrieved from: <http://theperfectladies.hubpages.com/hub/The-Dfferenet-Styles-Of-Tattoos>

HERBERT HOFFMANN, 90 LEGENDARY YEARS. (2010). *Tattoo Ideas* [online]. Retrieved from: <http://www.ideatattoo.com/blog/en/articles/herbert-hoffmann-90-legendary-years/> Hřebejk, J.. (1997). Jak se žije: tetovaným. *Youtube* [online]. Retrieved from: <http://www.youtube.com/watch?v=htm-r5pXXoc>

Legendární tatér Sailor Jerry se chtěl učit kárky na mrtvolách. (22.10.2010). *Idnes.cz: xman* [online]. Retrieved from: http://xman.idnes.cz/film-legendarni-tater-sailor-jerry-se-chtel-ucit-kerky-na-mrtvolach-1pj-/xman-styl.aspx?c=A101022_194038_xman-styl_fro

Ta naše povaha česká: Tetování. (2009). *Česká televize* [online]. Retrieved from: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/1100627928-ta-nase-povaha-ceska/409235100011016-tetovani/>

Tetování: Z undergroundu do svébytné formy umění. (23.8.2013). Retrieved from: http://ceskapozice.lidovky.cz/tetovani-z-undergroundu-do-svebytné-formy-umeni-f67-/tema.aspx?c=A130816_190926_pozice_135183

Výstava tetování v prestižní Quai Branly. Retrieved from: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/nejnovejsi-video/280276-vystava-tetovani-v-prestiznim-quai-branly-v-parizi/>

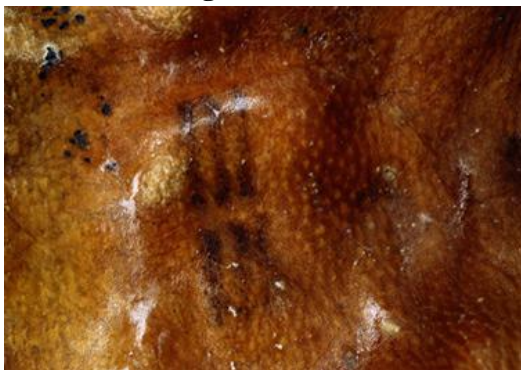
ZPRÁVA VRBY A WETZLERA O NĚMECKÝCH VYHLAZOVACÍCH TÁBORECH OSVĚTIM A BRZEZINKA. *Holocaust.cz* [online]. Retrieved from: http://www2.holocaust.cz/cz2/resources/texts/zprava_vrba

101. schůze Poslanecké sněmovny: Čtvrtek 14. července 1927. [online]. Retrieved from: <http://www.psp.cz/eknih/1925ns/ps/stenprot/101schuz/s101008.htm>

28 Incredible Watercolor Tattoos And Where To Get Them. (21.4.2014). *BuzzFeed* [online]. Retrieved from: <http://www.buzzfeed.com/lj3313/28-incredible-watercolor-tattoos-and-where-to-get-b2ju>

30 OF THE BEST GRAPHIC TATTOO ARTISTS. (6.6.2014). *Tattoodo* [online]. Retrieved from: <http://blog.tattoodo.com/2014/06/30-best-graphic-tattoo-artists/>

Příloha 1. – fotogalerie

obr. 1: Tetování na těle ledového muže Ötziho. Zdroj: www.iceman.it

obr. 2: kus mumifikované kůže z pravé paže pazyryského nálezu. Zdroj: Tattoo (2014)

obr. 3: Rytina Théodorea de Bry podle malby Johna Whitea znázorňující malovanou Piktku. Zdroj: Rychlík (2014)

obr. 4: Přetištěný vzor z dřevěného bloku Jacoba Razzouka. Zdroj: Gilbert (2000)

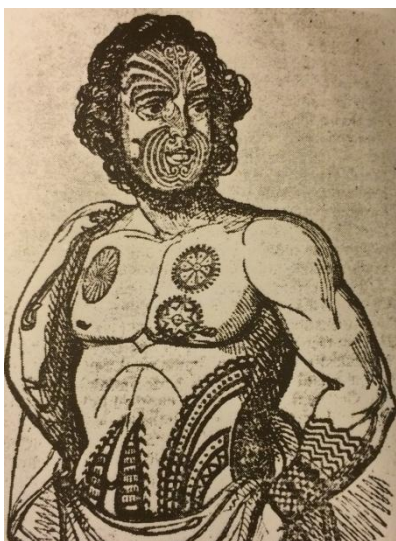
obr. 5: bosenská dívka s křesťanským tetováním. Zdroj: Rychlík (2005)

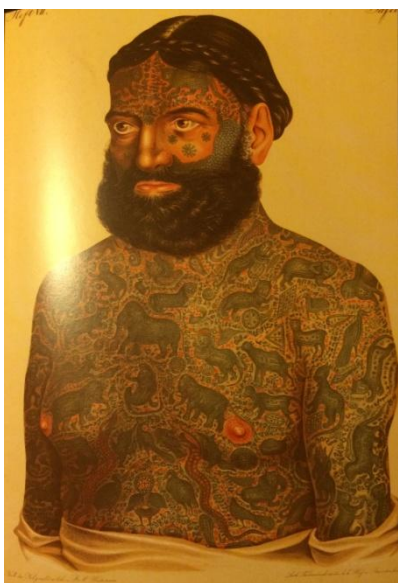
obr. 6: Původní plakát z roku 1662 představující Prince Giola. Zdroj: Gilbert (2001)

obr. 7: Návrh tetování z Antverp, 1903. Zdroj: Tatu- Tadoo! (2004)

obr. 8: John Rutherford, který byl tetován Maory, na rytině z roku 1828. Zdroj: Schiffmacher (2005)

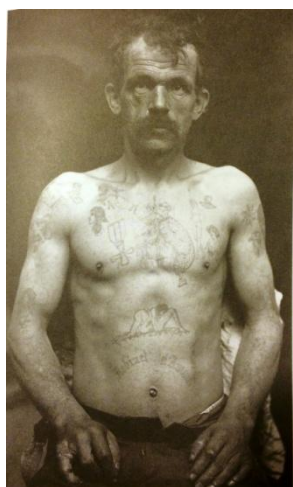
obr. 9: Princ Konstantin, jedna z nejvýraznějších cirkusových hvězd 19. století. Zdroj: Schiffmacher (2005)

obr. 10: Cirkusová kráska La Belle Irene v 80. letech 19. století. Zdroj: Mifflin (2013)

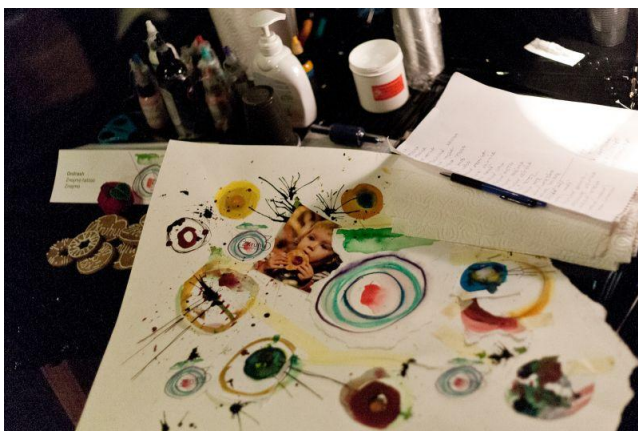
obr. 11: Muž Zebra, Velký Omi, poslední z cirkusových hvězd. Zdroj: Rychlík (2014)

obr. 12: Francouzský trestanec, který má na svém těle zvětšené své sexuální fantazie. Zdroj: Pierrat (2013)

obr. 13: Část ze zvrácené buchenwaldské sbírky Illy Kochové. Zdroj: Rychlík (2014)

obr. 14: Několik návrhů Ondrashe na charitativním setkání Zkruhu 2013. Zdroj: www.fullmoonzine.cz

obr. 15: Portrét David Bowieho vytvořený znatelným rukopisem Marie Kraus. Zdroj: facebook.com/3mariekraus

obr. 16: Ukázka Musovy tzv. automatické abstrakce v tetování na těle Marca Brillanta. zdroj: musawork.com

obr. 17: Vítězné tetování Petry Hlaváčkové na Prague Tattoo Convention 2013. Zdroj: facebook.com/bobektattoo

obr. 18: Práce Ondrashe Konupčíka z května 2013. Zdroj: facebook.com/ondrashtattoo

obr. 19: Variace na asijské tetování v podání Báry Fouskové. Zdroj: instagram.com/inkousttattoo

obr. 20: Biomechanika Davida Klvače. Zdroj: facebook.com/ourfuturetattoo

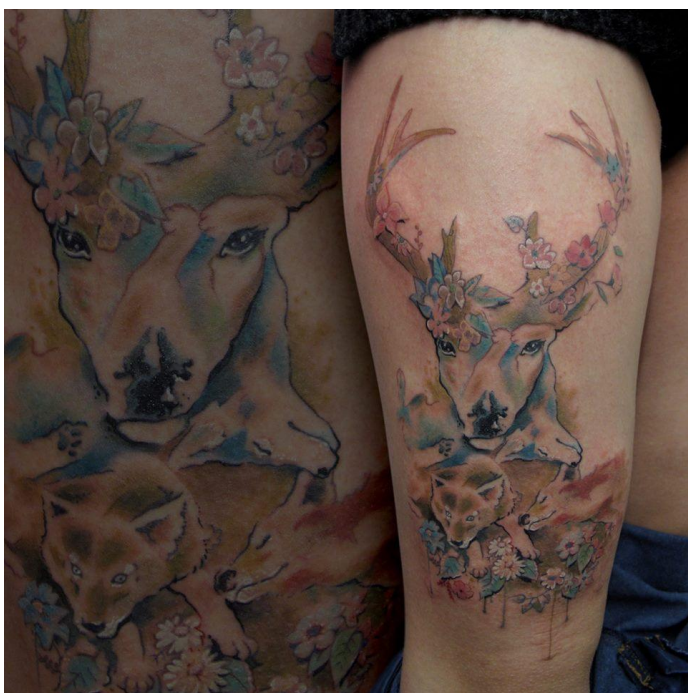
Obr. 21: Ukázka velmi dívčí verze biomechaniky. Zdroj: <http://123-tattoos.blogspot.cz/>

Obr. 22: Démonické tetování z dílny Maťa, vítězné na Prague Tattoo Convention 2014. zdroj: facebook.com/van-orthen-tattoo-factory

Obr. 23: Lišaj z dílny Veroniky Tomáškové, dotvořený metodou dotwork. Zdroj: tribo.cz

Obr. 24: Jemná a propracovaná práce Lukáše Solíka. Zdroj: facebook.com/tribotattoo

Obr. 25: Newschoolový jack russel teriér v podání Szabiho. Zdroj: facebook.com/tattoo-szabi

Obr. 26: Náročná newschoolová práce Petera Bobka se vyznačuje precizní prací s barvou. Zdroj: facebook.com/bobektattoo

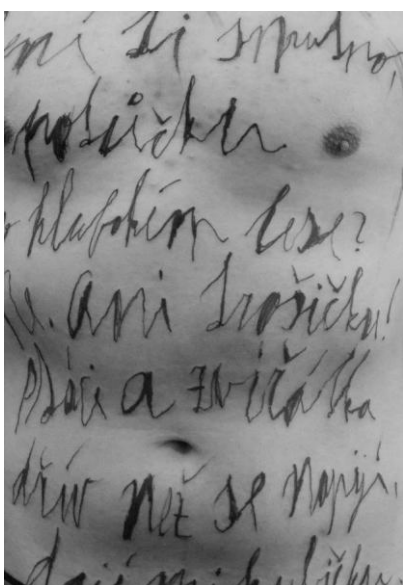
Obr. 27: Tradiční oldschoolový motiv vyhlášeného tatéra Tarlita. Zdroj: facebook.com/one-love-tattoo

Obr. 28: Netradiční oldschoolový motiv Terezy Peteříkové. Zdroj: facebook.com/tereza-pet-tattoos

Obr. 29: Tetování jmen dětí či lásek je stále populární. Zdroj: facebook.com/tattoo-stanley-prague

obr. 30: Poněkud svérázná ukázka toho, jak také může vypadat tetování písma. Zdroj: musawork.com

Obr. 31: Vzájemná tatuáž polynéských motivů u tatérů pražského studia Stanley. Zdroj: facebook.com/tattoo-stanley-prague

Obr. 32: Realistické tetování s prvky trash polky od Adama Kremera. Zdroj: facebook.com/tribotattoo

Obr. 33: Ukázka náročného ručného tetovania „z jehly“ Lucie Liškové. Zdroj: tribo.cz

Obr. 34: Motiv lva vytvořený tatérem Kuba Libre ze studia Stanley. Zdroj: facebook.co/tattoo-stanley-prague.

Obr. 35: Kopie tetování Lukáše Musila Miroslavem Dudou. Zdroj: facebook.com/tattoo-frantiskovy-lazne

Obr. 36: A originál od Musy. Zdroj: musawork.com

Příloha 2. – dotazník

DOTAZNÍK – TETOVÁNÍ - TRUKSOVÁ

1. Máte tetování?
 - a. ano, mám (přejít k otázce 4)
 - b. ne
2. Plánujete si nechat udělat tetování v budoucnu?
 - a. Ano (přejít k otázce 14)
 - b. Ne
3. Pokud neplánujete, proč?
 - a. nenapadá mě optimální motiv
 - b. vadí mi permanentnost tetování
 - c. tetování se mi nelíbí
 - d. tetování odsuzuji
4. Kolik máte tetování?
 - a. jedno
 - b. dvě
 - c. tři a více
5. Jaká byla vaše motivace k prvnímu tetování?
 - a. snaha odlišit se
 - b. estetické důvody
 - c. touha zaznamenat něco podstatného
 - d. rituální důvod
 - e. něco jiného
6. Pokud máte více tetování, byla vaše motivace odlišná od prvního?
 - a. ne, motivace byla stejná
 - b. ano – doplňte“ _____
7. Litovali jste někdy, že jste si nechali udělat tetování?
 - a. ano, z pracovních důvodů
 - b. ano, z důvodů osobních
 - c. ne
8. Uvažovali jste o odstranění?
 - a. ano, všech tetování
 - b. ano, konkrétního tetování (z důvodu motivu, provedení...)
 - c. ne
9. Nechal byste si tetování odstranit laserem, nebo spíše přetetovat?

- a. odstranit laserem či jinou metodou
 - b. přetetovat
 - c. nikdy bych si tetování nenechal odstranit
10. Setkal jste se někdy s problémy či odsouzením kvůli svému tetování?
- a. ano, v pracovním životě
 - b. ano, v osobním životě
 - c. ne, nikdy
11. U koho se nejčastěji setkáváte s odsouzením vašich tetování?
- a. vlastní rodina
 - b. okruh přátel
 - c. spolupracovníci
 - d. zaměstnavatelé (i potencionální)
12. Popište své negativní zážitky s „cejchem“ potetovaného
- a. _____
13. Setkáváte se s pozitivní reakcí na svá tetování od cizích lidí? Jakými?
- a. _____
14. Máte pocit, že média nestranně reflektují téma tetování?
- a. ano, média jsou nestranná, píší o tetování dostatečně
 - b. ano, ale téma tetování se v médiích příliš často neobjevuje
 - c. ne, média ukazují tetované jako narušené osobnosti
 - d. jiná odpověď: _____
15. Co pro vás osobně vaše tetování znamená?
- a. _____
16. Kde jste si nechali dělat svá tetování?
- a. v tetovacím studiu
 - b. v rámci určité subkultury (jaké – např. v armádě, ve vězení...) _____
 - c. soukromě u tatéra
 - d. od kamaráda
 - e. sám
17. Na základě čeho jste si vybíral, od koho se nechat tetovat?
- a. doporučení známých
 - b. reference na studio
 - c. reference na konkrétního tatéra
 - d. cena
 - e. vzdálenost studia
18. Jaké tatéry znáte, a považujete je za významné? (české)

- a. _____
19. Jaké tatéry znáte a považujete je za významné (zahraniční)
- a. _____
20. Považujete tetování za umění?
- a. ne
 - b. ano, za určitých okolností či od určitých tatérů
 - c. ano, tetování vždy považuji za umění
21. Proč? (zdůvodněte odpověď na předchozí otázku)
- a. _____
22. Znáte jména některých tatérů, jejichž tvorba by se dala považovat za umění?
- a. ne
 - b. ano
23. Pokud ano, jmenujte:
- a. _____
24. Co vám na jejich tvorbě imponuje?
- a. _____
25. Máte dojem, že je kvalita tatérů v ČR vysoká?
- a. ano, čeští tatéři jsou na vysoké úrovni
 - b. ano, ale v zahraničí bývá kvalita vyšší
 - c. ne, v ČR není dostatek Kvalitních tatérů
26. Myslíte, že jsou ceny tetování v ČR vysoké?
- a. ano, jsou dost vysoké vzhledem ke kvalitě českých tatérů
 - b. ano, ale odpovídají kvalitě tatérů
 - c. ne, ceny tetování jsou vzhledem k úrovni tatérů v ČR poměrně nízké
 - d. ne, ceny jsou v ČR nízké
27. Kolik Kč maximálně jste ochotni investovat do jednoho tetování?
- a. méně než 1 500 Kč
 - b. 1 500 Kč – 5 000 Kč
 - c. 5 000 Kč – 10 000 Kč
 - d. 10 000 Kč a více
28. Nechali jste se (či o tom uvažujete) tetovat na některé z tattoo convention?
- a. Ne
 - b. Ano
 - c. Ano, pokud by se jednalo o zajímavého zahraničního hosta
29. Nechali byste si své tetování udělat v zahraničí?
- a. ano, již nějaké ze zahraničí mám

- b. ano, plánuji (je to možné)
- c. ne

30. Proč?

- a. ano - vzpomínka na dané místo
- b. ano - jel bych za předem zvoleným tatérem
- c. ano - myslím, že v zahraničí jsou kvalitnější tatěři
- d. ne – počkám si, až tatér přijede do ČR
- e. ne – stačí mi čeští tatěři

31. Zajímáte se o tetování více do hloubky?

- a. ano, čtu odborné publikace
- b. ano, čtu tematické časopisy
- c. ano, získávám informace na internetu
- d. ne

32. Jmenujte příklady, kde získáváte informace o tetování

- a. _____

33. Máte pocit, že lze snadno získat ohledně tetování dostatek relevantních informací?

- a. ano, není to problém
- b. ano, ale člověk musí vědět, kde hledat
- c. ne

34. Pohlaví:

- a. muž
- b. žena

35. Věk

- a. méně než 18
- b. 18-30
- c. 30-45
- d. 45 a více

36. Velikost bydliště

- a. vesnice
- b. menší město
- c. velkoměsto (nad 100 000)

37. Kraj

- a. Hl. město Praha
- b. Jihočeský kraj
- c. Jihomoravský kraj
- d. Karlovarský kraj
- e. Královehradecký kraj

- f. Liberecký kraj
- g. Moravskoslezský kraj
- h. Olomoucký kraj
- i. Pardubický kraj
- j. Plzeňský kraj
- k. Středočeský kraj
- l. Ústecký kraj
- m. Vysočina
- n. Zlínský kraj
- o. nežijí v ČR – kde?

38. Nejvyšší dosažené vzdělání

- a. základní
- b. vyučen bez maturity
- c. střední s maturitou
- d. vyšší odborné
- e. vysokoškolské

39. Jsem:

- a. student SŠ
- b. student VŠ
- c. zaměstnaný
- d. nezaměstnaný
- e. jinak (v domácnosti, na volné noze atp.)

Příloha 3. – Rozhovory

MUSA – 16. ledna 2013

B: Jakým způsobem se začal vyvíjet tvůj rukopis?

Musa: Ještě předtím, než jsem začal dělat v Tribu. I když jsem měl dělat tradiční věci, snažil jsem se to cpát někam dál. Hned od začátku jsem věděl, že nechci dělat věci klasicky, i když jsem byl ještě doma.

B: Kdo ti dával tu volnou ruku? Je vidět, že motivy jsou jiné.

Musa: Dřív to byly stylizované věci, to druhé období bylo abstraktnější ztvárnění niternějšího. To šlo plynule, jak jsem se vyvíjel, vzdělával, i teď mi to přijde v mém podání smysluplnější, než když bych to konkretizoval.

B: Změnili se i tvoji zákazníci?

Musa: Zezačátku lidi nevěděli, kdo jsem, to jméno narůstalo. V jednu chvíli se z toho stal hrozný pop a mě to začalo štvát, v ten moment jsem věděl, že se musí něco změnit, něco stát. Dělal jsem to proto, aby to bylo proti hlavnímu proudu, a najednou se z toho hlavní proud stal.

B: Kdy ti došlo, že už to není ono, že se změnila i motivace zákazníků?

Musa: To poznáš na jejich přístupu. Není to o tom, že by někdo byl punkáč a jiný draze oblečený, je to o přístupu. V jeden moment mi přišlo, že to pro ně je pouhý šperk, že jdou večer kalit, tak aby to mohli ukázat. Dost často se to stávalo. To jsem nechtěl, přišlo mi to jako shazování.

B: Ti lidé chtěli spíše stylizované, nebo ti dávali volnou ruku?

Musa: Mám pocit, že spíše stylizované konkrétní motivy, ale už si to moc nepamatuju. Když je tam něco konkrétního, lidé se cítí více v bezpečí, dokáží si to odůvodnit. Lépe tomu rozumí, i v abstraktních věcech si pak hledají něco konkrétního. Přitom to tam není, já to tam nedávám. Chci do toho dávat pocity, vyvolávat emoce, ne konkrétní vizuální vjem.

B: Nemůžeš tam něco konkrétního dát podvědomě? Když se s člověkem bavíš o jeho zájmech, že se to tam promítne i do finální vizuální podoby? Vavili jsme se spolu o baletu, o psech... a kdo se mi na ta záda podívá, ten to v tom vidí.

Musa: Navede tě to, to tělo, člověk ti vede ruku, ale spíš do určitých emocí, než do konkrétního vizuálu. To mě nikdy nenapadlo, přemýšlet nad tím. Ano, mám na tom postavenou tu práci, na konverzaci, ale spíš mi jde o konkrétní pocit, sžití člověka s danou kerkou. Třeba tobě jsem tam nedělal baletku, ale pokud tam pro tebe má být, pak tam je. Ale nenapadlo by mě, že to může mě navést k něčemu konkrétnímu.

Lidi, kteří nějakým způsobem sami tvoří, nejsou čistí. Pokud třeba malíř dělá figurativní věci, pak v tom rovnou hledají něco konkrétního. Možná nejčistší pohled by pak byl od dětí, ty jsou čisté a řeknou největší pravdu.

B: Tvůj konec v Tribu byl plynulý, nebo přišel nějaký zásadní moment?

Musa: To zrálo dlouho, bylo to těžké. I interní věci v Tribu, co potřebovali oni a co jsem potřeboval já. Pak to dozrálo, přišel moment, kdy jsem věděl, že už nemůžu dál. Dal jsem si pauzu, odjel do Ameriky. Půl roku jsem na to vůbec nesáhnul. Pak jsem to už měl nastavené trochu jinak, tetoval jsem jednou týdně.

B: Tetuješ už jen občas. Dostat se k tobě je velmi těžké, projde občas sítím někdo, kdo neseď?

Musa: Když člověk o to stojí, opravdu stojí, tak klidně přiletí přes půlku světa nebo počká rok. Samozřejmě, i teď se to může stát, nemusíme si sednout názory, nemusím se cítit dobře. Na druhou stranu je to už tak selektované, že poslední dobou to byly samé příjemné práce. I třeba lidé odsud (La Putyka), to je hrozně příjemné. Třeba Marc Brilliant, to je pro něj hrozně osobní a intimní věc. Asi pět hodin kruté fyzické bolesti, je sjetý úplně celý. Rost'a Novák, i jeho táta – 64 let, můj zatím nejstarší klient. Už to, jak vidíš, že ti lidé pracují, chtějí něco předávat, nedělají to kvůli penězům, hrozně si jich pak vážíš. I když ti neseďne to představení, vidíš, že to dělají naplno.

B: Ty tvoje takřka šílenosti, rozdrásaná záda a podobně, bylo to období?

Musa: Určitě to bylo období, i když to člověk dělá pro druhého člověka. Takhle zpětně vidím ty etapy. Proto, když zrovna to, v čem jsi, by tomu člověku neseďelo, snažíš se to odložit. Když třeba poznáš nějaké umělce, primitivní kulturu, pravdu, která tě ovlivní, tak se tím i

proměny podoba tvých tetování. I teď bych to ale asi udělal, nedělá mi problém se k něčemu vracet. Nemám to tak, že bych v tom uzavřel etapu a už se do ní nevracel.

B: Napadlo tě někdy, když si měl hodně klientů, že toho budou litovat? Zejména u těch extrémnějších kusů. Že jsou spíše inspirování tvou osobou a charismatem, podlehnutí okamžiku?

Musa: To je strašně těžký a já si to uvědomuju. Pamatuju si na moje první tetování u Petera. Když jde někdo do studia, kde to často vypadá jako v hrozném doupěti, tatéři jsou většinou hrozná macha, musí to být hrozně extrémní pocit. Povinností tatéra je poznat, jestli to člověk unese nebo ne.

B: Cítili i ty, že je na tebe vytvářen tlak?

Musa: Já u tetování hrozně trpím, čím víc toho na sobě mám, tím je to menší adrenalin. A hrozně to bolí, jsem měkkej. Zpočátku je člověk v transu, je trochu mimo, je nervózní, ale tím i ta bolest je jiná. Proto by měl mít tatér zodpovědnost za toho klienta, ten tam přijde, nechová se tak, jako normálně. Tribo je ještě příjemné prostředí, ale také jsou studia, kde se cítíš jak v pekle, ještě tě tam rozhodí. Tatér na tebe tlačí, snaží se tě dostat do nějaké pozice.

B: Udělals někdy tetování někomu, u koho si myslíš, že to neunes?

Musa: Dost často, když lidé odcházejí, tak nad tím přemýšlím. A to je právě to, když to člověk dělá denně, začne ti z toho hrabat. Snažíš se být kreativní, dostat se k nějaké pravdě, neseš odpovědnost za toho člověka. Já byl úplně vycuclej, nemohl jsem mluvit. Pokud má tatér dělat poctivě, nejde to dělat denně. Jak říkal Drtikol, člověka, kterého portrétuji, fotím, toho musím milovat, aby výsledek byl skvělý. Jak můžu někoho milovat každý den? Soustředit se na to, dávat maximum... To přece nejde. U tatéra by prostě měla být etika na estetiku, ale spousta lidí to má naopak. Poslední dva roky to je móda, člověk jako plátno, tatér si splní svou ambici, ale co ten klient?

B: Každý tatér má nějaký specifický způsob práce. Bavit ses o tom s někým? Ovlivnil tě někdo?

Tak určitě Kostek, i když dělá vizuálně úplně odlišné věci. Jeden ze tří nejlepších tatérů současnosti, pirát. Ten hlavně v přístupu. Ještě Grisha Maslow, jeho práce s anatomii je neuvěřitelná. Dále bych už byl asi ovlivněný tím, že mám ty lidi rád. Mám hrozně rád Jefa.

Nebaví mě ty photoshopové věci, ale baví mě, jak to má hravé. Ale není to tak syrové, jak bych si představoval.

Jinak Jef byl první, který dokázal nalákat masy lidí na tyhle trochu avantgardnější směry. Yann Black, také je v knížce La Veine Graphique, ten je vnímán jako takový guru. Je nejstarší, byl mentorem pro Kosteka, Jefa, Lionela, Léu. Před dvěma roky byl pro mě ohromný zážitek, když jsem byl pozván do Bruselu, bylo nás tam 14 a já byl nejmladší, měl jsem za sebou teprve asi dva nebo tři roky v Tribu. Koukal jsem s otevřenou pusou. Yann Black je vnímán jako největší guru, ale tím že je v Montrealu, nemělo to takový vliv na lidi. Teprve Jef to otevřel, sice ne přímo pro masy, ale tak nějak pro .

B: Je někdo syrovější v tetování než ty?

Musa: Srovější jsou možná v kapele Tat2noisact, tam hraje Kostek. Ted' už je to posunuté tak, že na sebe hrajou strojkama. Viděl jsem, že Fylip, zpěvák, na sebe při koncertě vylil barvu a vyryl si na čele tři čáry. To je ale performance, je to posunuté někam jinam. Ale myslím, že s Kostekem se vracíme někam k primitivním důvodům tetování. Nechci mluvit za něj, ale domnívám se, že ani pro jednoho to nesmí být byznys. Nicméně – vizuálně syrovější jsem asi nic, než co dělám já, neviděl.

Jenže ted' se to dostalo do fáze, kdy je to vyprázdněné, je to plátno. Jako by tatěři víc řešili víc výslednou fotku než kórku. To se posunulo někam úplně jinam, je mi z toho na blití, fakt úplně na blití! Německo, Francie, tím nemyslím ted' lidi okolo Boucherie Moderne, ale spíš mladší generace, která se dostala někam, kde by být neměla. Už to začíná být i tady.

Jasně, je těžké uhlídat svoje ego, neplnit si vlastní ambici. Ale to vidím ted', zpočátku jsem taky měl snahuto někam tlačit, ale vždycky jsem se snažil komunikovat s lidma, ne nakreslit obrázek a zeptat se: ano nebo ne. Čím déle to dělám, pohybuji se v tom, tím mi to přijde osobnější a uvědomuji si ten dopad.

Každý má jinou ambici, někdo chce prachy, někdo umělecké nebo „umělecké“ dílo, někdo chce spokojeného klienta. Znáám tatéry všech kategorií, proto se s nimi nebavím. Jediný přínosný tatér takhle byl Peter Bobek. Nedělá to pro peníze, ty, které za to má, dostává za práci.

B: Mohou být ti lidé vizuálně inspirování Boucherie Moderne či i tebou, ale bez hloubky?

Musa: Určitě, ale jde jim pouze o to výtvarno, bude to jen šperk, nic víc. Neříkám, že to je špatně, ale neztotožňuje se to s mým názorem, a řekl bych, že ani s Kostekovým.

B: Kterým směrem chceš svá tetování posouvat?

Musa: Několik kluků z Francie teď natáčí dokument o tatérech, kteří se o něco snaží, a když byly za Kostekem v Praze, natočili i pár záběrů se mnou. Chtějí mi věnovat kapitolu s názvem „automatické tetování“, což je strašně zajímavý výraz, který přesahuje nějaký vizuál, kde jde o krásu tetování. Automatické tetování není léčivé v tom smyslu, jako třeba v pazyrycké kultuře. Jde o vytažení jiných věcí, než krásy tetování. V podstatě něco takového probíhalo s Marcem. Já jsem v tom vyřazený ze hry, snažím se eliminovat emoce a pocity. Než se do toho člověk pustí, musí být s daným člověkem na určité rovině, znát ho, mít v sobě navzájem plnou důvěru. Musí ke mně být upřímný a vědět, co chce. Kdybych zároveň věděl, že to člověk neunes, nešlo by to.

U léčivých tetování, ve smyslu bylinných barev a rozpálených jehel, tam je hrozně tenká hranice mezi průšvihem a úspěchem. Jednak kvůli bylinám, pak i kvůli možnému napíchnutí špatných bodů.

B: Tattoo convention, tvůj názor?

Musa: To je průser, jezdil jsem, ale fakt se na to koukám jako na hrozné zlo. 200 macho chlapů na jednom místě. To přesně ukázka toho, když někomu nejde o člověka. Teď mluvím o ČR. 190 tatérů z toho dělá celej rok sračky, pak se blíží convention a jedou tam s rozdělanou věcí, aby tam třem motorkářům ukázali vystínovanou lebku.

B: Soutěžils na nich někdy? Jak to bylo vnímáno?

Musa: Já se s nikým nebavil, leda když jsem někam jel do zahraničí, to jsem se ale bavil právě s Kostekem a tak. Asi před rokem a půl jsem jel se Szabim do Anglie a tam za mnou přišel Nikko Hurtado, taková americká celebrita co dělá ultrarealistické věci. A ten mi řekl, že super. Úplně jsem zíral, protože takový člověk to vůbec neměl zapotřebí, navíc má jiné vnímání, dělá věci, které jsou realističtější jak fotka. Najdou se lidé, kteří to shazují, nadávají na to, nebo se jim to i líbí. Dřív jsem to řešil, ale teď je mi to úplně jedno.

Jednou jsem se v Praze do soutěže přihlásil, tehdy sem přijel Lionel Fahy z Out of Step Tattoo. Já skončil poslední ze všech s jedním bodem. Lionel, už tehdy hvězda světového formátu, byl předposlední. Takže asi tak to tam bylo vnímané. Došel jsem ale k tomu, že

záleží jen na mě a na tetovaném. Nezajímá mě, jestli to někdo ocení, jestli to bude v časopise nebo na facebooku.

Dřív jsem si asi potřeboval něco dokázat, honil jsem si víc ego, nešlo mi tolik o člověka. Tattoo Convention může to být jako ukázka práce, ale rozhodně ne jako nějaká přiblblá soutěž. Z conů je mi teď trochu úzko. Asi se to dá pojmout osobně, když jedeš na druhý konec světa, kde máš rozdělané lidi, a na konvenci jim to doděláš, zatáhneš si svůj stánek. Já jsem si i tak dělal takové doupě, tetoval jsem zády k lidem, seděl jsem v rohu.

Chápu ten smysl konvencí, ale furt je to jen byznys – pro studia, organizátory. Tetování je hrozně intimní věc, a convention jde zcela proti tomu. Každý tatér honí tu 5. hodinu, aby mohl jít do soutěže.

B: Hodně se o tebe zajímají média, z čeho podle tebe ten zájem vychází?

Musa: neznám nikoho z mediální nebo umělecké sféry.. Nevím, co je na tom láká, jestli životní příběh. Ale pokud to berou tak, že z hokejisty tatérem, tak nevím, jestli to není určité shazování mojí práce. Dokud bude pro média stěžejní to, že jsem hrál hokej a skončil jsem, protože jsem měl jiné cíle, tak jim nejde o moje dílo, že pro ně není tak kvalitní a tak zajímavé. Nedělá mi dobře číst sám o sobě.

B: Občas spolupracuješ s jinými odvětvími. Co jsi už dělal?

La Putyka, to vzniklo hroznou náhodou, po konzultaci přišel na kárku už s notebookem, že připravují něco s Petrem Valchářem. To je tak rok zpátky. Já jsem nevěděl, proč mi to ukazuje, zajímalo mě to, ale neviděl jsem předtímní od Putyky. Pak mě pozval na Slapstick Sonatu, hrozně se mi to líbilo, přišlo mi to neuvěřitelné. Vyšlo to přirozeně, Rost'a mi věřil, není to jen o výtvarné stránce, ale i lidské, věděl, že mi to není jedno. I s plakáty, pro mě to nebylo jednoduché, pracuješ s jiným médiem, formátem. Pořád jsem lezl po hledišti nahoru dolů, koukal jsem, co a jak funguje. Plakáty jsou nové, včera se vytiskly. Vytvořil jsem jich asi 20, pořád se to ladilo. Už to mělo jít do tisku a já volal, že si za tím nestojím. Nakonec jsme vybrali tyhle dva, myslím, že to funguje dobře. Ještě se to dodělává, dneska jsem dodělával nějaké věci. Například na té dušně je shora vidět, že tam jsou tři postavy, normálně to člověk ale v tom nevidí. To na podlaze, to byl úlet, pracovat s takovým formátem, bylo to dost náročné, ale myslím, že i to funguje. Naštěstí mám ateliér deset minut odsud, takže není problém kdykoliv sem zajet.

Ještě jsem dělal nějaké věci pro kapely, merch, CD a podobně. Tohle bylo ale největší a neosobnější. Mám je rád, někoho znám víc a někoho míň, ale když vezmu to nasazení do práce a motivaci, tak to nejde nedělat naplno. Dává mi to smysl, chtěl bych v tom pokračovat. A dobré je, že to dokážu plně oddělit od malování obrazů. V obrazech jde o mě, tady ne. Přitom ten rukopis je jasný, víc odpovídá kérékám než obrazům, ale tam jde také o to, že nejde o mě. Dostal jsem tady extrémní důvěru, ale pořád to děláš pro někoho. Ten tlak jsem ale na sebe vytvářel sám, ne oni na mě.

B: Stalo se ti někdy, že ti lidé nedůvěřovali?

Musa: V tetování kdyby nedůvěřovali, tak ke mně nepůjdou. Ale to poznáš i z řeči těla, když nemají takovou důvěru. Asi ze mě ale lidi cítí, že mi nejsou jedno, že mi to vlastně celé není jedno.

B: Tetoval jsi i v Americe, byl tam rozdíl v klientech?

Musa: Byl, lidé na to nebyly připravení. Tetoval jsem tam jen asi 10 dní. Byly to spíše stylizované tradiční motivy, takový „raný Musa“. Přišel jeden člověk a pak se to nabalilo, lidé si to mezi sebou řekli. Rozdíl byl v tom, že lidé nechtěli autorskou věc, spíš svoje a stylizovat. Nejsou na to připravení, nemají s tím zkušenost. Brali by to jako obrazy na zeď, ale jako tetování? To mi řekl i majitel studia, že bych sem musel jezdit pár let každý čtvrt rok, udělat si klientelu a naučit lidi, že to jde, že to není módní výstřelek.

Například v Belgii s tím vůbec nebyl problém, ale to bylo dáno i tím seskupením. V ten moment mě ale začali brát někteří lidé, pamatuju si, jak mě začal brát Lionel Fahy. Dělal jsem velkou věc, Lionel seděl vedle a já viděl, jak se mění jeho vnímání mé osoby. To samé i Jef. Tam jsem pochopil, že dokážu fungovat jako tihle lidé. Vzali mě mezi sebe.

Třeba na britských ostrovech tenhle styl ale taky moc nejede. Tam jedou hodně tradiční oldschooly, ale zas tak moc tamní scénu neznám, abych věděl, že tam skutečně není nic, co by bylo jiné.

B: Tvůj náhled na plagiování?

Musa: Moje máma chodí do fitness a její trenérka má tetování, co prý vypadá jako ode mě, ale dělala jí to nějaká holka, že prý na mě by musela dlouho čekat. Totéž, lidi za mnou chodí, ať jim dělám něco, jako dělá Yann Black. Tak jim říkám, ať si našetří a zaletí za ním do Montrealu, že já ho nebudu vykrádat. Sám mám lidi, kteří za mnou letí z druhého konce světa,

protože jim mě doporučí nějaký jiný tatér. Ale kolik jich takových je? Jednou mi psal jeden z Anglie, že za ním přijela nějaká holka, že by chtěla ptáčka v mém stylu. Ale že mu to nejde nakreslit, tak jestli bych mu to nenakreslil a že by on jí to vytetoval. Tak jsem si říkal, kde je ta hranice, jestli to posílat nebo ne. Pokud se ten člověk s tím tatérem dohodne, že to pro něj není problém, a za nějakou částku pošle skicu... Záleží pak na postoji tatéra, který to kreslí, a i na tom, kdo to pak tetuje.

Například, jak je teď výstava Kolíbala, umělec, který dělá minimalistické věci, dráty, kresby tužkou. Pán mi volal, že by mu Kolíbal nakreslil něco na ruku, a jestli bych mu to pak vytetoval. Já s tím nemám problém, vlastně je to hezké, že mi tak věří, i když by mu to mohl udělat každý. Nicméně si myslím, že by mu to pak měl vytetovat ten umělec, i kdyby to byla rozpitá čára, byla by to rozpitá čára od něj.

Pro mě bylo hrozně těžké přejít z tetování na malbu. Dokud jsem si jen tak maloval, neřešil to, byly to tapety. Ale když jsem to pak začal brát víc vážně a měl jsem přejít z 3D lidského těla na plátno, které je jen plocha, byl to problém. X měsíců jsem jen zíral a nebyl jsem schopen udělat ani čáru, najednou mi tam chybělo to, co mě na tetování bavilo, hra s tělem.

B: Proto jsou tvoje obrazy tolik vizuálně odlišné od tatérské práce?

Musa: Přemýšlel jsem nad tím, ale pořád nevím. Je to jiné médium, to plátno. Možná je to vývojem. Měl jsem pocit, že linkami nikdy nedokážu vyvolat takových emocí, jako plochou. Ale přes nějaké východní učení jsem došel k tomu, že i těmi linkami to půjde, i když to ještě pořád není takové, jaké bych chtěl. Rozjel jsem teď takovou sérii, kde je v linkách vidět můj rukopis.

B: Nenahrazoval sis to, co tě lákalo v tetování, těmi texty, které si na plátna dával?

Musa: Taky no, když nad tím přemýšlím. Jeden čas jsem tam ty texty pořád rval, asi jsem řešil nějaký nedostatek. Pak jsem začal ty texty abstrahovat, vznikly z toho takové čmáranice. Ale došel jsem k tomu, že písmo má pro lidi stejnou důležitost jako malba či kresba taková. V tuhle chvíli to vnímám jako rovnoprávné, z textu se stala kresba, ale jeden čas jsem to vnímal jako nedostatek. Připadalo mi to jako rušivý element k tomu, abych vyvinul emoce. Ale v jedné sérii, která je více meditativní, tam nejsou texty vůbec.

Mám jeden triptych, kde si vyloženě hraju jen s písmem, na čemž je vidět, že to může fungovat jako malba. Jednoduché, třímetrové písmo. Možná, že kdybych to lidem neřekl, tak si ani nevšimnou, že tam to písmo je.

ALEXANDRA TROJAN TATTOO – 25.1.2013

Alexandra: Vystudovala jsem design, pracovala jsem ve stavebnictví – bytový design a stavební dozor. Krom toho jsem se ale věnovala i užitému umění – sítotisk, dekupáže, malba na trička... to mě vždy bavilo. K tetování jsem se ale dostala až po své vlastní první kerce, kterou mi dělal kamarád. Říkala jsem si – tričko se opere, někdo ho vyhodí nebo dá to sekáče, kdežto tetování je napořád.

Ale byla to a je dřina. Člověk může malovat, jak chce, ale je to o technice – „vypíchat se“. Těch pět let se učím, po známých, kamarádech. Poslední rok se otevřelo studio a už chodí zákazníci. Když je něco hodně těžkého, mám dobrého kamaráda, se kterým se o tom podělím. Jmenuje se Láďa Krejčí, dříve dělal v poměrně známém studiu, teď ale tetuje doma a je výborný.

Když si vezmu spoustu komerčních tatérů, on je lepší. Nelíbí se mi UZI, slyšela jsem spoustu problémů i třeba u piercingu. Tribo, to je abstrakce, ale také to není ono. Stanley, to je na Vinohradech, tam je zase nepříjemné prostředí, zakouřené. Líbí se mi hodně práce německých, a především ruských tatérů. Nenapadají mě teď jména, ale klobouk dolů. Ta škola je ještě lepší než rakouská či německá. Ale je to individuální. Teď mluvím o provedení. Líbí se mi, když tetování vyzařuje osobnost tetovaného člověka. U umělce – ano, líbí se mi tenhle autor, ale to se může okoukat. V první řadě musí záležet na názoru tetovaného. Ten musí být psychicky a rozumově připraven na tetování. Tetování nesmí být neuvážené. Přijde cizí člověk a chce poradit, CO mu mám vytetovat. Já ho vůbec neznám, tak jak mu mám poradit?

Můžu mu doporučit, pokud ho znám déle. Teď mi sem chodí mladý kluk, který chce rukáv. Sharp skinhead, Alexandra, poslouchá ska, reggae, rocksteady. Dáváme dohromady motiv, chce tři věci, aby tam byly. je to běh na dlouhou trať, aby vše sedělo.

Hlavní je rozhodnutí tetovaného, ale i přístup tatéra. Ten je důležitý. Tatér musí umět dostat se pod kůži člověka, snažit se ho pochopit. To je nejdůležitější. Pak přichází teprve na řadu provedení.

B: Můžete nějak definovat svůj styl, který tetujete?

Alexandra: Miluju oldschool i newschool, podle mě je to jeden z nejkrásnějších a zároveň nejjednodušších stylů. Nevrhla bych se nikdy na portréty, tam se může nadělat strašné škody, co nejde napravit, a na to si netroufám. Dále pak dělám skinhead motivy, trojanské. Nic, co by podporovalo rasovou nesnášenlivost. Do toho nejdu, mám to i na stránkách. Můj syn je skinhead, oba dva směřujeme spíše levým směrem, ale než abych tetovala hákový kříž, to o ty peníze radši přijdu. Mám teď jednoho takového zákazníka, pravicový od pohledu i přesvědčením, dělali jsme na záda, pohanský kříž s nápisem Omnia mea mecum porto (všechny svůj majetek nosím s sebou). Naopak jsem se setkala s tím, že zákazník chtěl vytetovat krevní skupinu. V salonu se ho zeptali, jestli je nácek. Byl z toho šokovaný, pak se ukázalo, že tihle lidé si to nechávají dělat pravidelně a studia jsou na to již opatrná. Thorova kladiva, nápisy, to je běžné. Ale vyloženě swastiku nikdo nechtěl. Spíše tedy skinheadské symboly, britské vlajky a podobně.

B: Rozmlouváte někdy zákazníkům jejich nápady?

Alexandra: Pokud vidím, že si nejsou jistí, je to jejich první tetování, tak to s nimi radši intenzivně konzultuji. Je zbytečné, aby to člověka nějak mrzelo. Jednou slečna chtěla jednoduchý křížek, to jsem jí rozmlouvala, ať to raději uděláme nějak zdobně, ať to nevypadá jako z kriminálu. Jindy mi přišla osmnáctiletá dívka, že chce na krk ACAB (z anglického *All cabs are bastards!* – všichni policajti jsou parchanti, vězeňský motiv). Říkala jsem jí, ať si uvědomí, že stále jsou předsudky, jak bude vypadat, až bude hledat práci. Necpu jí to, je to její rozhodnutí, já jí pouze říkám svůj názor.

Spíše rozmlouvám tetování v dekoltu. Říkám si, že nikdy neví, kam půjde, těžko to jde skrýt. U kluků to není takový problém, i když samozřejmě třeba KFC, McDonalds nezaměstnají potetovaného člověka. Člověk by měl zvážít, kam ta tetování dát. Ale je to jejich rozhodnutí, pokud si za tím přesto stojí, udělám to.

Spousta lidí si myslí, že tetování ani nemám, jak to, že tetuji. Já ta tetování mám, ale nemusím je všem ukazovat, jsou pro mě, jestli je chci ukázat, anebo ne. I v této chvíli například váhám, jaká udělat tetování. Jsi dát rukáv... když vidím 18 – ti leté dívky, jak se do toho vrhají, aby byly free, celé potetované, rukávy, dekolty. A za 15 let bude zoufalá a bude to nechávat draze odstraňovat, aby vůbec byla schopná se uživit.

B: Co vás vedlo k vašemu prvnímu tetování?

Alexandra: V první řadě, že to byl velice dobrý kamarád. Já kreslila motivy pro jejich studio na Palmovce. Chodila jsem se dívat, když tetoval syna, začala mě zajímat ta technika. První podmět byl ale syn, najel na web a našel nějaký levný čínský strojek, tak jsme si řekli, že to zkusíme a koupíme. Já nevěděla nic, jak nastavit strojek, kam nastrčit grip. Zachránilo nás youtube, úplně amatérské, ta kérka nyní čeká na předělání, půlka vypadala – naštěstí! Sice existují cvičné kůže, ale to se nedá, zkoušela jsem tedy radši vepřové kůže. Ten kamarád z Palmovky mi to nakonec vysvětlil, jak nastavit strojek a podobně. Něco jiného je ale kreslit a něco jiného píchat do kůže. Nedá se to smazat, hrůza se zapíchnout, bylo to krušné. Někdy mám strach i do dneška. Nejsem si jistá, jestli to dám anebo ne. Ale pak to ze mě spadne a jde to, pomalinku. Hodně mě drží ten, kdo mě k tomu přivedl, podporuje mě v tom, radí i teď. Když se necítím, podpoří mě, poradí, pomůže. Vyvíjí mě, možná ne techniku.

B: Váš názor na plagiování tetování?

Alexandra: Na internetu se vedla diskuze o autorských právech, ale majitelem tetování přece nemůže být tatér, ale tetovaný! Krejčí také není majitel saka. Obtisky, nebo originály? Někomu se líbí tetování, ale neumí si to nakreslit. Projede internet, najde si, co se mu líbí a přinese to. Dělal jsem teď legionářskou římskou orlici. Dva kluci po sobě si vybrali na internetu ten stejný motiv, vysvětlila jsem jim, že každou trochu upravím, ať to nemají stejné, že nechci dělat razítka. Potkají se dva lidé, stejné tetování... Ale záleží to i od toho, kdo tetuje. Já nevidím nic špatného na tom, že najdu na internetu něco, co se mi opravdu líbí. Udělá se motiv, a je přece jedno, jestli se udělá dvakrát, nebo ho má patnáct tisíc lidí. Oni tomu říkají razítkování, že to není umění. Pro mě ale je umění to kvalitně vypracovat, vytetovat. Vždyť od toho přece vznikají flashe, návrhy, aby se tetovaly!

Měla bych strach přijít do studia a nechat se potetovat bez návrhu. Najednou se otočím a zjistím, že spokojená nejsem. Možná se s tím spousta lidí neztotožní, ale já si za to stojím. Ať si nechá každý udělat to, co se mu líbí, to je přece jeho tělo!

B: Děláte i autorské věci?

Alexandra: Nedělám jen dle flashů, ale i vlastní návrhy, na zakázku. Je to pracné, člověk se s tím moří, ale dělám to. Například ten pohanský kříž, vycházela jsem z původních pohanských motivů, chtěl tam šerpu, odstoupilo se od psaného švabachu, aby to bylo k přečtení. Více ale převažují lidé, co přijdou a nevědí, nejsou rozhodnutí. Těm poradím, buď si vybere u mě, nebo si vybere jinde a já mu to pak udělám. Ted' dělám oldschoolový rukáv,

tam vycházím z běžných vzorů. Mám jednoho tatéra, jeho práce se mi ohromně líbí, ale jsou i vzory, které nemá, takže ty si dokresluji sama. Něco převezmu, něco dodělám sama.

B: Co pro vás osobně tetování znamená? Jaká je vaše filosofie v tattoo?

Alexandra: Něco jiného je, proč to dělám, a proč to mám. To, co mám, byla touha po něčem rebelském, popíchnout manžela. Je to droga, je na člověku, jestli ví, kdy se zarazit.

Proč tetuji? Baví mě to, naplňuje, můžu tvořit, neskutečně si u toho psychicky odpočinu, uvolním se. Přicházím do kontaktu s lidma jinak, než v jiných profesích. Baví mě to, tvořím, zužitkovávám to, co jsem dělala dřív. A stále se učím, vyvíjím.

jsou dny, kdy nikdo nepřijde a já jsem nešťastná, ale pak byl týden, kdy jsem každý den tetovala dlouho do noci. Byla jsem vyčerpaná, ale jakmile jsem začala tetovat, spadlo to ze mě a únava mě přepadla zase až po dokončení. neberu to jako rutinu, pokaždé je to něco jiného a nového, a to i kdybych dělala stále stejný motiv. Jiná kůže, jiný člověk.

B: Ve studiu jste sama, jak hledáte zákazníky?

Alexandra: Nikdy jsem nedělala širokou propagaci, protože na to se ještě necítím. Nikdy jsem nebyla ve studiu, tetovala jsem doma a až teď jsem si otevřela vlastní prostor. Působí to tak důvěryhodněji, snažší s hygienou – doma mám zvířata. A i je mi příjemnější, že mi nechodí lidé domů. nyní to chci spojit i s masážema, udělala jsem si na to kurz.

Zákazníci byli z řad kamarádů kamarádů. Taková šuška. Někdy chodí i cizí, jdou kolem, vidí číslo, zavolají...

B: Přišli někdy zákazníci i na blind?

Alexandra: Občas ano. Neberu na malé kέρky zálohy, i když se s tím nedá nikdy počítat.

Dá se brát tetování jako umění? Nejen řemeslně.

Alexandra: Je to umění, jen na jiném podkladu. Samozřejmě, význam se posunul od původního někam jinam, ale některá ta zpracování jsou na takové úrovni, že to lze uměním s klidem nazývat.

B: V Německu, ale i v Čechách je údajně nyní trend, že tatéři berou tělo čistě jako plátno, jakoby výsledná fotka byla důležitější než samotný přínos pro nositele.

Alexandra: To už je ale věc úplně jiná, konkurenční boj. 90% tatérů a studií fotky upravují. Každé tetování vypadá ve skutečnosti lépe, než na fotce. Někdy jsem zděšená, jak má kérka na fotkách vypadá. Studia pak fotky retušují. Fotka může kérku totálně zabít, kůže je nateklá, zarudlá. Bílá barva vyleze teprve ve chvíli, kdy se póry uzavřou.

B: Sledujete práci i ostatních tatérů?

Alexandra: Sleduji, ale ne vyloženě autory, jako spíš tetování. Tatérů je tolik, ráda si ale prohlížím kvalitní tetování. Nedávno jsem viděla neskutečný motiv z War od Warcraft – do detailu, umělecké dílo. Většinou jsou to ale celoplošná tetování, co mě zaujmou. Kdy má člověk pocit, že je to skutečný reál. Když někdo udělá dokonalý portrét, identický do sebemenšího stínování. I jiné mě ale zaujmou, tuhle chameleon od Szabiho z Triba, je to sice takové stylizované ztvárnění, ale dostalo mě to.

Když mě tedy nějaké tetování zaujme, podívám se i na další díla autora, a pak si je třeba stáhnu. Ale je to od díla k umělci, ne opačně.

B: Sledujete i například současnou evropskou avantgardu?

Alexandra: Moc ne, v tomhle jsem asi moc konzumní, spíš řeším co se děje kolem a co si kdo přeje, nerozvíjím to nějakým stylem dál, mám koneckonců i jinou práci (*malý syn s postižením*), pokud chce něco rozpracovat zákazník, inspirovaný někým jiným, tak pak to třeba studuju, ale sama od sebe moc ne.

Spíše mě baví propojení s jinou sférou, už když jsem malovala na trička, tak mě hodně bavil oldschool, dělat třeba i boty – než to posouvat do nějakých jiných vzorů, tak například propojit tetování s oblečením – například šaty, na kterých je dokreslený motiv tetování nositelky, který je pod šaty skrytý.

B: Dá se v tetování soutěžit?

Alexandra: Myslím, že to je o honění trika, kdybych já dělala soutěž, mělo by to být ukázka prací, bez zmiňování autorů. Ale motivací je se zviditelnit. Když bude člověk nejlepší, přivede mu to zákazníky. Lidé chtějí ty nejlepší. Lidé se řadí – někteří půjdou za opravdu kvalitním tetováním do profí studia za velké peníze. Jiní půjdou za levněji do menšího studia. Jiní chtějí šetřit a smlouvají každou korunu. Ano, některá studia jsou předražená – ale to proto, že si cení své práce. Ať tam jdou ti, co na to mají. Nemají na to, ať tam nechodí. Smlouvat nad cenou tetování není správné. Tatér ví nejlíp, co to obnáší. Je problém, že nejde

udělat ceník. Přijde mi ale ostudné, když si někdo někdo dá na stránky: minimální cena tetování 1800 – i za malé písmenko – to je zlodějina, pak se nedivím, že lidé smlouvají. Ale nehodí se to, radši ať jde člověk jinam. Pak se lidem více vyplatí chodit do těch velkých studií na velká tetování, ne na malá. Jiné samozřejmě je, jestli někdo kopíruje podle předloh, nebo tvoří vlastní motivy.

Když jsem cestovala, zajímalo mě, jak to je s vnímáním a předsudky tetování i v zahraničí. Když jsem tam jezdila dříve, člověk nepotkal ve španělsku potetovaného. Dneska má tetování každý druhý. je to boom a bitva tatérů.

B: Dá se v tetování dnes sledovat nějaký trend?

Alexandra: Je toho hodně, těžko říct, co převažuje. Tetování samo o sobě jede. Teď neskutečně vyjel oldschool. Upadá čína, tribaly. Lidé to nechtějí. Raději jdou do reálných tetování. Když se v 90. letech začínalo, šlo o tribaly. Dnes se lidé uvolňují a jsou i do jiných motivů. Už i zášť proti tetování trochu povoluje, samozřejmě je pořád a bude, toho se nezbavíme, ale povoluje s množstvím potetovaných.

B: Vnímáte nějak i to, jak nejen lidé, ale i média reflektují tetování?

Alexandra: Změna tam určitě je. Příklad z domova – manžel je z Ukrajiny, věřící, zásadně proti tetování. První tetování pro něho byl šok, to, že tetuji, nepovažuje za práci. Když se zadaří, vydělám si za týden víc než on za měsíc. Nebere to ani jako koníček, ty peníze pro něho jako kdyby neměli hodnotu, tak silná je jeho averze proti tomu.

Oproti tomu ale na Ukrajině i v Rusku jsou významy tetování, větší než u nás. Když potkáte na ulici člověka s vytetovaným rámem a básněma, znamená to roky ve vězení. Lev znamená, že seděl. Je to podobné jako Jakuza. To tetování je tam skutečně silně spjaté s vězením. Barevné tetování na Ukrajině neexistuje. Z tohoto hlediska jsme na tom lépe.

Barevné přichází do módy, ale klasická černobílá stále převládají. Do barev jdou více ženy, muži preferují klasiku. Ženy vidí zdobnost barev. Mužům jde ale zase více o propracovanost.

B: Jde spíše o ozdobu, nebo o význam?

Alexandra: Mělo by to být o významu, jinak je to jako náušnice co omrzí. Ten svůj první tribal co byl na ozdobu taky budu předělávat. Když to nemá význam, tak se okouká. Když má hlubší podtext, ztotožní se a žije s ní svůj život, více prezentuje svou osobnost. Ozdoba? Na to ať si to dělají hennou, airbrushem...

B: Jaký je význam vašich tetování?

Alexandra: Jsem skální fanoušek Bohemians 1905, tetování Bohemians Ultras je tedy mé významové tetování. Pak „tam dole“ mám skřeta, ale na toho se vlastně nikdo nedívá, a když chci, může zarůst (smích). To první bylo neuvážené a půjde to předělávky.

B: Berete proces tetování jako zodpovědnost za člověka?

Alexandra: Ano, a z toho je ta tréma, navěky se mu zapíšu pod kůži, nesmazatelně. Neskutečná zodpovědnost, se kterou k tomu přistupuju. Několikrát se mi stalo, že byla třeba oprava, k tomu jde samozřejmě bez placení. Proto, pokud cítím, že si na to netroufám, pošlu to raději dále. Někdy je mi do pláče, když vidím, co si někteří tatéři troufnout udělat. Když mi někdo dává peníze předtím, než je hotová kérka, odmítám to. Ať zaplatí poté, co bude spokojený, nehodlám tahat peníze za každou cenu, musí se k tomu přistupovat zodpovědně.

Nicméně mě to tetování strašně uklidňuje a ventiluje, když jsem v největších stresech. Samozřejmě, musím se na to cítit, nejít přes tlak, ale většinou mě to dobíjí a starosti jdou stranou.

Samozřejmě se tatéři snaží předhánět. Často ne v kvalitě tetování. i když se tatérovi bude líbit práce konkurenta, raději ho pomluví. Bohužel jsme takový národ. I když bude tatér a studio lepší, než ten, kdo jej pomlouvá... jde o obchodní tah. Proto podlé mě vznikají pomluvy v tetování, je to obchod, není to tady umění. To umění je až za obchodem.

Pokud to bude někdo chtít dělat pro umění, tak to bude za úplně jiných podmínek, než jak to funguje teď.

B: Napadají vás nějaká zajímavá jména na české scéně?

Alexandra: Já moc českou scénu nesleduju, spíš zahraniční, ale jména si tak jako tak nepamatuju. Ale mě jde o motivy, o výsledná tetování. Nezajímají mě jména. Jsem malý člověk, malý tatér, ať se ostatní perou, já se nikam necpu, nikomu sebe nenutím. Nepotřebuju jít tak do hloubky, já to dělám pro své zákazníky, pro lidi, ne pro nějakou scénu. Třeba zajedu na convention a můj názor se změní, ale to se teprve uvidí, zatím to tak prostě nemám.

Někdo tím vyloženě žije, narodil se jako tatér. Já stále ještě mám větší zájem v bytovém designu, tady jsem stále ještě na začátku. Ale třeba to přijde, uvidíme. Zatím nevylézám ze skořápky. Nechci do většího studia, možná s tím mým kamarádem Láďou, přemýšleli jsme, že půjdeme do toho spolu. Ale ne ve velkém, na komerci. Raději mít stálou klientelu, dva

zákazníky denně. Na přežití to stačí, člověk nemusí pořád jen hrabat, to se pak člověk stane toho otrokem, bude to rutina.

TEZZART – 11.7.2013

B: Co Tě přivedlo k tetování?

Tezz: Po škole jsem dost dlouho nevěděla co dělat, studovala jsem propagační výtvarnictví, design a tak, šla jsem na jazykovku, mamka mě dokopala na vejšku, ale nebylo to nic, co by mě zajímalo. Věděla jsem, že mi jde a zajímá mě ze všeho nejvíc kresba. Lidi kolem mě se o tetování také začali zajímat, a když jsem se poprvé dostala na tattoo convention, viděla jsem, jak to funguje, líbilo se mi to. Mnohdy to byla pěkně zpracovaná grafika. Odhodlala jsem se pořídit si první strojky, probíhalo to samostudiem. To je tak čtyři roky zpátky. Měla jsem už návrhy, měl být kurz... objednala jsem to přes internet, žádná kvalita. Začala sejm si vyhledávat lidi, chodit na akce, hledat si videa a podobně.

B: Mělas už v té chvíli nějaké tetování?

Tezz: Nene, já toho mám málo, učila jsem se to na sobě. Chtěla jsem na kurzy, ale Radek Fixa i přes platbu nebyl příliš ochotný. Zkoušela jsem na umělou a prasečí kůži. Umělá – na tu to nešlo, prasečí po čase taky přestala stačit – ta kůže je odlišná od lidské, už mě to nebavilo ☺ Tak jsem si sedla a vytetovala jsem si na kotník sluníčko. Zatím mám jen svoje, ale až našetřím, chci si nechat udělat něco většího (*nakonec se jedná o několik lapačů snů na zádech od Wojtáka z brněnského Marda Tattoo*)

Začínala jsem s nápisem, první byl kamarád, nic jsem za to nechtěla. Druhé už bylo stínované, pár lidí se ho prý i ptalo, že to je dobré, kdo mu to dělal. To mě potěšilo. Tak se to nějak dostane, přes lidi.

B: Je nějaký styl, ke kterému inklinuješ?

Tezz: Určitě, nechci dělat portréty nebo nějaké přeplácánosti. Mám blízko ke kresbě a především k perokresbě, to je směr, kterým bych se chtěla vydat a kterým i směřují mé současné návrhy.

B: Je něco, co bys odmítala tetovat?

Tezz: Na to už se mě několik lidí ptalo. Určitě nic rasistického jako hákový kříž. I když už jsem také tetovala něco takového, řekněme extremistického, ale žádné protizákonné motivy. Snažím se to těm lidem rozmlouvat, že se to s nimi ponese pak už napořád. To pak řeším individuálně. Snažím se lidem rozmlouvat i zbytečné a přeplácené kéréky. Někdo ode mě chtěl takovou tu komiksovou postavičku miminka s vrtulkou na hlavě – přes půlku zad – taková blbost, to se mi povedlo jim rozmluvit.

B: Tetuješ jen doma, nebo plánuješ nějaký prostor?

Tezz: Do budoucna plánuju, kamarád má prostor na Břevnově, volnou místnost u kadeřnictví, už i tak tam občas chodím, když to jde a jedná se o nějakého úplně cizího člověka. Ale jelikož to je pro mě stále jen takový občasný přivýdělek, tak většinou doma.

B: Klienti se k tobě dostávají jak?

Tezz: Přes známé. Plánuju webovky a tak, ale přeci jenom, poprvé jsem se zapíchla do cizí kůže dva a půl roku zpátky. Zatím se tedy necítím na to, abych se propagovala na internetu. Ale přítel je programátor, takže až toho budu mít za sebou více, určitě budou webovky povedené ☺

B: Máš nějakého guru, inspirátora, někoho, kdo ti pomáhá, učí tě?

Tezz: Guru vyloženě ne, ale takové učitele mám de facto dva. Jeden v Praze – lidé z Tattoo Supply – Krutor. Provázel mě od počátku a zodpověděl mi každý stupidní dotaz. Chápe, že každý začíná a musí se naučit. Druhý je Ivo Výboch z TattooZone v Krnově – na toho mi dal také kontakt Krutor. Na podzim za ním na několik dní pojedu, podívat se do provozu. Byla jsem se dívat zatím v No Name tattoo, ale nic pravidelného. Bohužel, když jsem zatím někoho požádala, většinou se minimálně zdráhali.

B: Děláš jen své návrhy?

Tezz: Zatím mi velká část lidí nosí svoje návrhy, ale já si je musím překreslovat podle sebe, jinak mi to do ruky prostě nejde, to znám i ze školy.

B: Tvůj názor na plagiování v tetování?

Tezz: Negativní. Jasně, člověk se tím může inspirovat, někdo se inspirovat různými styly, někteří z toho i udělají pak solidní byznys. Třeba Musa – zajímavé, byť jako člověka ho opravdu nemusím právě kvůli přístupu k začínajícím tatérům. Jeho styl je fajn, zajímavé, byť

ne podle mého gusta, ale rozhodně to není dle mě jen z jeho hlavy. Ale zas tak detailně jsem se o tom nepídila. Já moc nejsem na jména.

B: Plánuješ rozšiřovat své vlastní kérky?

Tezz: Mám jich málo. Přeci jen, rodina je konzervativní. Odmala byl zákaz kouřit, mít piercingy, dready, tetování... No a dready mám dva, piercingy teda jen v uších, tetování, a pro kouř není v bytě vidět. Ale o tom, že mám tetování, mamka neví ☺

B: Počkej, ví maminka, že se věnuješ tetování?

Tezz: Jó to ví, dokonce mi i přivezla knížku z Kanady. Víš, nejradši bych měla zářivě červenou hlavu a celé potetované tělo, ale... dokud nebudu zcela samostatná. Kvůli rodině, je to problém v práci, tak dokud se zcela neosamostatním. Já jsem hodně blblá, jako malá jsem byla pořád nemocná, pak v patnácti mi jeden učitel řekl, že jsem taková hodná, furt sedím doma... Tak jsem se chtěla odtrhnout a už nedělat problémy. Dokud rodině neukážu, že to za to stojí, nepůjdu do extrému. Máma je konzervativní a dost si se mnou užila už tak. Tak proč to dělat.

B: Obdivuješ práce nějakých tatérů?

Tezz: Líbí se mi práce toho Ivo Výbocha, nejen jeho práce, ale i jeho přístup. Je strašně důležité, jak se chová k ostatním. Hrozně si ho za to vážím. Když se někdo rychle vyšvihne nahoru a ostatní pak posílá do háje jako Musa... Z Pražských mám velmi ráda práce Maťa ze Stanley Tattoo.

B: Máš v tetování svůj sen?

Tezz: Hodně mě zajímá japonské tetování. Nemusí to být tradiční metody, spíš ta práce s barvou. Tu zatím moc nedělám, přeci jen, je to prozatím hlavně koníček, takže nemám nakoupené celé barevné spektrum, dokupuju podle toho co je potřeba k dané kerce ☺

B: Kolik jsi toho zatím vytetovala?

Tezz: Pár desítek, moc ne.

B: Co je pro tebe tak lákavé na té práci?

Tezz: Mám ráda tu práci s lidma, i když mi do toho kecají – není to pak zas tak hrozné jako při řízení. Je úžasný ten pocit, když se na to lidi podívají a rozzáří se jim oči. Pak napíší, že se jim to líbí... je to pro mě zájem a pak mě to o to víc hřeje. Jedna z prvních kérek – má

dlouholetá kamarádka, ta úplně zářila a já se rozbřečela, dojetím. Voní mi to. Ta práce, ty barvy, desinfekce... voní to.

Když ukazuju nějakému tatérovi svojí práci, aby poradil, tak se vždycky první koukne na čistotu linky a na stínování. No, některé moc povedené nejsou, ani motivy, ale linky. Docela se těším, až se vytetuju a budu se moct podívat na ten vývoj ☺

B: Tvůj názor na tattoo convention?

Tezz: Jsem trapná, byla jsem jen v Praze. A volit tam Miss, polonahý slečny, no nevím, přijde mi to posunutý někam, kde by to být nemuselo. Soutěžení o nejlepší kérku je fajn, od toho to je, tenhle koncept mi nepřijde vůbec špatnej.

B: Zajímáš se o tradiční techniky v tetování?

Tezz: určitě jsem viděla pár dokumentů, četla jsem si o nich, než jsem začala tetovat, ale nějak víc do hloubky se o to nezajímám.

SZABI – 29.8.2013

B: Jaké byly tvé začátky, co tě k tomu přivedlo?

Szabi: No začátky byly zajímavé, do 18 jsem o tom nevěděl skoro nic, pak jsem vezl mámu do tetovacího studia – naši se rozváděli a ona chtěla k té situaci něco mít. Vezl jsem jí do Liberce – Babylonu. Luboš z Exotic tattoo, v té době poměrně známý tatér. Zeptal jsem se ho, jestli si to můžu zkusit.

V té době tady nebylo skoro nic k sehnání, on něco prodával, takže mi nabídnul, že mi sežene materiál. Začal jsem k němu jezdit, ukázal mi, jak se drží strojek, jak se dělají jehly. A tak jsem začal. To bylo v mých osmnácti, 2001.

B: Věnoval ses předtím výtvarné činnosti?

Szabi: Já jsem si kreslil, chodil jsem devět let do výtvarné školy, ale pak jsem se na to vykašlal, na prvním místě byl sport.

B: Jakým způsobem se vyvíjel tvůj styl?

Szabi: Dřív jsem dělal newschool, teď mě ty čisté linky přestávají bavit, ale pořád je to takové grafické. Zpočátku jsem vůbec neznal styly, ale chtěl jsem dělat barevné styly. Tenkrát všude byly katalogové věci, symboly...

Newschool tady příliš mnoho lidí nechce. Dělal jsem si tak dvě tři věci, co mě bavili, jinak spíš věci, co chtěli lidé. Teprve v Tribu přišla větší volnost. Tam jsem přišel 2010, po zhruba devíti letech tetování. V Praze jsem byl ale už od 2004, to jsem pracoval v No Name, nicméně si nemyslím, že bych měl tenkrát nějaké jméno. Nemyslím si ani, že ho mám teď.

B: Je rozdíl v požadavcích klientů tady v Tribu a u tebe v Tattoo Szabi v Krkonoších?

Szabi: Tak, tetuju ve Vrchlabí, malé město, je to rozdíl. V Praze o tom mají lidé větší přehled. Měl ke mně kdysi přijet na víkend tetovat Musa, dával jsem na web jeho věci a lidé nechápali. Nakonec tedy potetoval jednu holku, mou tradiční zákaznici, jinak ohlasy byly, že to je hrozné, jako od dítěte a podobně.

Lidé naštěstí už nechtějí tolik ornamenty, ale ta odvázanost není taková. Přijdou s tím, co chtějí, já to zkusím udělat ve svém stylu. Ale když přijdou, že chtějí vílu s kytka a nechtějí ani slyšet o barvách a abstraktních tvarech, těžko s tím něco uděláš.

B: Jsou v té oblasti i nějakí další tatéři?

Szabi: Oficiálně jsem v okrese Semily jediný, ale jak je to dostupné, existuje samozřejmě spousta těch, co tetují doma. Lidé chtějí ušetřit, tak to pak podle toho vypadá. V Liberci se to teď trochu rozjíždí, je tam víc salonů, ale ještě to není žádný zázrak. A pak Hradec, tam je Beny, ale ten dělá ty svoje realistiky. Kdybych měl ale dělat jen lidi odtamtud, tak to se člověk neužívá.

B: Když porovnáš zákazníky v Tribu a u tebe...

Szabi: To je hrozně o lidech, tady už jsou přímo za mnou, vědí, že chtějí můj styl. Tam je to jiné, jsou za mnou, že známý známého doporučil, ale když se zeptáš, zjistíš, že vůbec nevědí, jak tvoje práce vypadá.

B: Je něco, co bys nechtěl tetovat, či co netetuješ rád?

Szabi: Tak tam je to samozřejmě jinak. Kdybych chtěl dělat jen svoje věci, neuživím rodinu. V tom je to naprd. Tam musím udělat skoro všechno, většinou si nechají poradit, když přijdou s černým ornamentem z internetu, o kterém víš, že to má tisíc lidí, nechají si to rozmluvit.

Černé ornamenty, nic neříkající plochy, to nemám rád. Ta tetování vůbec, ale vůbec nic neznamenají. Ale jak říkám, většinou si dají poradit.

B: Máš ve svém tetování nějakou myšlenku, co chceš sdělit, kromě výtvarné formy?

Szabi: Asi ne, spíš jde o to výtvarno, aby bylo vidět, že jsem to dělal já, aby to bylo originální, mělo to hlavu a patu pro toho člověka.

B: Máš často volnou ruku ve tvorbě?

Szabi: Tak půl napůl, spíš víc, ale i tak vždycky přinesou něco, co chtějí, nechají to na mě, ale je tam základ, jaký chtějí. Takže půl na půl. Když přijdou, že chtějí foťák a dají volnou ruku, tak to jde. Ale pak je ta druhá půlka, kdy je člověk do něčeho hnán, to mě moc nebaví. Nebaví mě těm lidem říkat, že to je špatně, proč nechtějí originální kórku. Nebaví mě je přemlouvat, i když se to většinou podaří.

Chci s lidma vždycky konzultovat, proč chtějí zrovna takovou kórku a tak, jak dlouho to trvá je individuální.

B: Odmítl si někdy někoho nebo něco tetovat?

Szabi: Samozřejmě, když přijdou s něčím náckové, tak to samozřejmě ne. Ale jinak, pokud v tom má člověk vlastní význam, tak i když mě to přijde jako blbost a on mi vysvětlí, že v tom vidí například něco skrze rodinu, tak to pak je něco jiného. To pak neodmítám samozřejmě.

Do No Name docela náckové chodili, sem ale ne, ono je to i jasné, nahoře sedí Kanár a ten by je asi vykopal ven ještě dřív, než by vešli dovnitř. V Trutnově byl jeden tatér, který tetoval nácky – taky byl samozřejmě nácek. Pak mu to tam punkáči zničili, tak šel do Vrchlabí, ale tam se nechytнул, tak je zpátky doma a pokračuje v tom.

B: Měl si nějakého „guru“, který tě hodně ovlivnil? Tatéra, umělce, inspirátora...

Szabi: Asi spíš ne, teď už to nesleduju, dřív jsem koukal, když jsem byl v Praze, Tribo bylo nejvíc, Peter Bobek. Líbí se mi spousta věcí, líbí se mi, co dělá Musa, i když teď už je to hodně velké bordel. Když ty lidi víc poznáš. Vždycky tě něco ovlivní, i ve vlastním studiu. Třeba skrze Lukáše Musila jsem začal dělat volnější věci. Už to nebylo, že musíš udělat rovnou linku, kde ani nemůžeš dýchat. Lukáš najednou přišel s tím, že nevádí, že je linka nakřivo. Takové úplné uvolnění u mě nepřišlo, ale přemýšlení nad tím se změnilo. Najednou

to jde. Dřív to bylo tak, že když nebyla čistá rovná linka, přesně zaplněná. Najednou se ukazuje, že to je jedno.

Ta změna přišla, když sem začali jezdit Francouzi – Lionel, Kostek. V Čechách to ale rozbil Musa, vytěžil z toho špatného, dělal něco, co dřív nebylo možné dělat. Teď je to docela v pohodě. Nenapadá mě nikdo před ním. Ondrash tak plus mínus začínal podobně, uvolněnost přišla až „po Musovi“. I když dneska samozřejmě tvrdí, že to Musa převzal od něj, no já si ze studia pamatuju, kdo začal co skicovat a tetovat.

Předpokládám, že se to teď bude vyvíjet tak, že to budou abstraktní, geometrické věci. Grafika. Mnohem víc se teď tetování věnují vystudovaní výtvarníci. Jinak ale ornamenty pořád jedou. Dávají si je lidé, kteří chtějí kérku, tak si dají nicneříkající ornament. Nápis, hvězdičky. To je pořád.

Nápis dělám pořád, je to takovej relax. Volnou ruku v tom nedávají, přijdou s vytištěným textem, co najdou ve wordu. Nebo přinesou nějaké takové kroucánky, tři slova. To nejde.

Člověk si říká, že takové ty ornamenty už odcházejí, tribal nad zadkem... jenže pak se podívá na portfolia menších studií a všude to tam je. Květiny na zakrouceném tribálku, to také nedělám, to je prostě hrozný. Když s něčím takovým přijdou, tak jim to prostě neudělám, zkouším jim to rozmluvit, že bych to předělal jinak. Ale tatěři to tak dělají stále. K té původní myšlence, někam to posouvat, se teď dostal Lukáš Poláček – Inkoust tattoo. One Love si drží kvalitu v tom svém stylu. Také si tam sice Inkoust bere lidi, tekkří budou tetovat nesmysly, nejde prostě tady dělat věci, jako dělal Musa, takových je málo, tím se lidi neuživěj. Musa, Ondrash, Marie Kraus. Je jich málo. lidé chtějí kérku v místě, kde bydlej, co nejlevnější. Dělat jen svoje nejde.

B: Pokud by ses měl zamyslet nad českou scénou, která je ovlivněná hodně tím, co si lidé žádají...

Szabi: Pořád to tady začíná, je to lepší a lepší, ale pořád je to tady po komunismu ještě zabržděné. Je to o lidech. Je tady máš dobrej, kvalitních tatérů, ale je to jako šafránů. Když nepočítám ty, co dělají doma na koleni (to je špatné v 90%), tak je tady těch kvalitních strašně málo. Že by si člověk řekl ty jo, to je dobrý

B: Co si myslíš o konvencích a soutěžích na nich?

Szabi: Ted' už mě to moc nebere, jak mám rodinu, radši trávím víkendy doma. Ale faktem je, že české konvence prostě nemají úroveň. Ještě snad Praha, prý to tam trochu změnili, že už nejsou kategorie jako biomechanika a podobně, snaží se do poroty dát jiné lidi, než jsou Hells Angels, ale i tatěři a umělci, což bylo lepší, než ročníky předtím. Ale jinak... je to špatné. Pořadatelé to dělají jen pro prachy. Do Prahy jsem dřív jezdil, abych si udělat reklamu. 2009 jsem jich objezdil víc, přivezl jsem si poháry a říkal si – k čemu. Ve studiu se na to práší, mělo by se to hodnotit podle práce. Kvalitní tatěři, co jezdili do Prahy, před třemi lety a dyl i do Opavy, už na ty konvence ani nejezdí. Ted' těm tatérům jde jen o to získat pohár.

Jeden kluk z Chrudimi, Mateus Artcore Tattoo. Zkouší dělat to, co rozjel Musa, abstrakci. Je to takovej ten člověk, co nic nevidí, nemá cit a dělá hrozné věci. A ted' minulý rok jsem viděl foto z nějaké menší konvence, Česká Třebová nebo tak. A vyhrál první místo za něco. Totální úlet. Tatěři tam jezdí, protože tam už nejezdí ti kvalitní, pro ty je to ztráta času. kdž jsem byl naposledy v opavě, nemají lidi do poroty, tak tam sedí jeden člověk, co o tom něco málo ví, a pak vybírají lidi z publika, kteří k tomu nemají co říct. To pak nemá žádný smysl. Totální kýč, neumí ani tetovat. Věci, co se dělali před deseti rukama, nepasuje to. A čekací lhůty má tři měsíce, člověk nepochopí.

B: Když to srovnáš se zahraničím?

Szabi: To se srovnávat nedá, lidi to pořádají proto, že je to baví, neprodělají, je to na jiné úrovni.

Spousta lidí, když vidělo, že se dá dělat volněji, tak se pustilo do tohoto stylu, vesničtí tatěři, není tam základ čisté linky ani ve chvíli, kdy tam má být. Totální úlet, nic, co by bylo v pohodě. A takových jsou stovky a mají práci, lidé jim tu práci dají.

B: Je to hodně i o sebepropagaci?

Szabi: Asi ano, to udělá hodně, ale zase, když člověk ty práce vidí a stejně tam jde... vždyť to nemůže mít žádný vkus! Nemyslím si, že by v současný době byl nějaký úpadek. Ten ted' vyhrál, vidíš? Lidé zase začali dělat malé konvence, nevím proč ani.

B: Dá se za pozitivum konvencí dát setkávání tatérů?

Szabi: Jo to jo, ale ti lidi už hold prostě nejezděj. Když jezdil Ondrash, Fischero... to bylo jiné. Jenže dneska ty lidi ani neudělají čistej nápis.

B: Sleduješ nějak zahraničí?

Szabi: Moc ne. Tihle patlalové to sledují, inspirují se, ale k čemu to je, když to pak udělají takhle. Já sleduju, co dělá právě třeba Fischero, Ondrash, ale nebrouzdám po internetu, abych sledoval tvorbu světových studií.

B: Zajímá ses někdy o tradiční techniky tetování, zkoušels to?

Szabi: Asi ne, začínal jsem strojkem, ani to nebyly počátky se strojky z walkmanů. Sice blbý strojek, ale byl to strojek. Tyhle experimenty mě teda minuly. A ani teď mě to nějak nenapadlo, trvá to strašně dlouho. Líbí se mi jinak japonská technika, co dělá doteď Horiyoshi, vytukávání, to musí strašně bolet. Ale já nic takového nemám, ani nevím, kde by mi to dělali, možná v Berlíně na konvenci. Ale ani mě nenapadlo to zkoušet.

B: Co tvoje vlastní kárky?

Szabi: Jak šel čas. První dvě už ani nemám, jedno byla katalogová puma, to už je pod Musou. Krom rukávu, ten je bez významu, jinak ostatní význam má. Většinou mě tetovali kolegové, tatéři, mám od Bobka, Musy, Terezy, Lukáše Poláčka. Když jsem začal tetovat, tak jsem žádné kárky ani neměl. První kárku, kterou jsem dělal na sebe, takový stylizovaný rak – pár linek, co mi ukazovat jeden kluk ve studiu. Jenže ten začínal taky, takže hrozný, všechno to vypadalo. Luboš, co mě učil, mi nabídl, že mu odpadl klient, tak ať si něco vyberu. Tak jsem kouknul do katalogu a řekl: „tak třeba tuhle pumu“. Hrozná věc, už je zamáznutá Musou. Schválně tak, aby bylo vidět, že je něčím překrytá, ale jen málo lidí to chápe. Většina lidí si myslí, že se mi něco stalo, nebo že jsem si to udělal sám. A děsí se, že jsem si tím zničil celý rukáv. To je asi nejšílenější kárka, jakou mám, ostatní už je přiměřené.

B: Pořád fungují katalogy?

Szabi: Lidé pořád volají, jestli máme katalogy, ze kterých si vyberou a nechápou, že už to tak není. Katalogy má pořád dost studií, které to mají čistě jako byznys. Je to pohodlnější, chápu, ale je to nesmysl.

B: Nebojíš se toho, že do toho časem sklouzneš?

Szabi: Bojím se toho, ale to už bych snad radši přestal tetovat.

B: Jaký máš názor na plagiování, nebo celkově na to, když někdo přijde s fotkou kárky, že chce to samé?

Szabi: Nedělám to vůbec, nechápu. Lidé tak často chodí a já jim říkám, proč chtějí tohle, jak to, že jim nevadí, že to už někdo na sobě má, pro koho to má význam? Ne, přesto to chtějí.

Kdo tak pracuje, ten to má evidentně bohužel pouze pro prachy. Ale tak to bude vždycky. Je to pro mě nepochopitelné z obou stran. Z pohledu klienta i tatéra. Pokud někdo něco takového udělá, pak zřejmě neumí sám kreslit.

B: Plagioval takhle někdo tebe?

Szabi: Tak nějaké náznaky jo, ale že by vyloženě vzal mojí kórku a snažil se jí udělat stejně, to jsem neviděl.

Je to divný, v Praze je takových studií a přesto se uživí i ta strašná! Jasně, hodně udělá šuškanda, když tomu člověk nerozumí, zeptá se někoho, kdo tetování má, ať mu někdo něco doporučí... takhle to funguje většinou.